

A pillangólabú

MB

195.006

CHRISTL GRELLER

CHRISTL GRELLER
A PILLANGÓLÁBÚ

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Christl Greller

A pillangólábú

Elbeszélések

Fordította: Balázs Ildikó

Országos Széchényi Könyvtár

FELSŐMAGYARORSZÁG KIADÓ
MISKOLC, 2004

A kötet a

KKULTUR
ontakt
AUSTRIA

támogatásával jelent meg

Lektorálta:
Lapis József

Borítóterv, fotó:
Traute Molik-Riemer

MB 195.006

2004

Felsőmagyarország Kiadó
Felelős kiadó: Serfőző Simon
Készült a Szépirás Kiadó Bt. nyomdájában, Szolnokon
Felelős vezető: Urbán Viktória
ISBN 963 9530 13 1

Éjerdő

Mivel egyre sűrűbb lett az alkony, Roman elhatározta, hogy leszáll a magaslesről. Ám egy darabig csak az elhatározás volt meg. Mára már oda a vadászat. Csak az előtte elterülő tisztáson maradt még egy kis világosság, az ezt körülölelő erdő fekete hallgatásba burkolózott. Egy utolsó, fészkét kereső rigó sívítása hangsúlyozta a csöndet. Ha nem hült volna le ilyen érezhetően az idő, szívesen maradt volna még, hogy belefüleljen a csöndbe, mely nem volt teljesen néma, hanem teli a nappali állatok és növények álmosságával, s az éjjeli teremtmények puha mozgásával.

Veszedelem nem leselkedett. Medvét, hiúzt vagy farkast, ami az emberre veszélyes lehet, errefelé nem észleltek, noha az utóbbi időben elszaporodásukról érkeztek hírek. S amitől az ember az erdőben megijedhetett, annak csekély, könnyen megmagyarázható oka volt. Napfényben csakúgy, mint éjszaka. Csak a látást, mint a legfontosabb nappali érzékszervet váltotta fel, vagy inkább egészítette ki a teljes testet átfogó érzékelés. A hallás megélesedett, ehhez járult még a tapintás, a környező dimenziók felfogása. Mintha a bőre csupa szenzor lenne, úgy vált érzékelhetővé Roman számára a környezet a sötétségben. Mintha vattába csomagolták volna, olyan volt a sötétségben lenni, belefoglalva annak részévé válni. Éles ellentéte hivatali munkájának, ahol őt – minden érzékenységtől megszabadulva – pusztán üzleti szellem uralta.

Roman behúzta elgémberedett ujjait a kabátujjába, ám ez a mozdulat csak a hideget továbbította a karjába. Rossz megoldás volt. Ilyen rideg, késő őszi éjszakára nem volt felkészülve, aznapra be kellett hát fejeznie. Begyömöszölte a pokrócot és a köpenyt a hátizsákjába, s kiakasztotta a ma-

gasles létrájának felső fokára. Gondosan bebiztosította a fegyvert, s a hátizsák mellé akasztotta, vigyázva, nehogy valamihez hozzáverődjön, s fölösleges zajt csapjon.

Rossz volt, hogy a hátizsákot és a fegyvert csak akkor vehette a hátára, mikor már maga is félmagasságban állt kint a létrán. A magasles bejárata túl szűk volt ahhoz, hogy megpakolva keresztülpréselhesse magát rajta. Ám a magasles megérte ezt a kényelmetlenséget, a hosszú kapaszkodót, mely az erdő borította kúpra vezetett, egyikére azoknak a domborzati formáknak, melyek teljes hegyre fel, hegyről le-láncot alkottak, s amelyekre a fölöttük trónoló hegyről le lehetett látni. Igen, a hegy a maga szikláival élményszerű, ám mindenféle titkokkal teljes. E titkok odalent maradtak a hegy lábánál az erdőben, ahol sejtelmes lények üzelmeiről véltek tudni a falubéliek. Sötét s napvilágra került dolgokról lehetett hallani, melyeket száj elé tartott kézzel suttogtak tovább a fényesre sikált kocsmaasztaloknál, amikor is a falusiak, nyersebben bár, mint a városiak, ám az italtól ellágyulva, célozgatásokba bocsátkoztak.

Természetes, hogy a benépesülést követően az évszázadok során egész sor, ma már megmagyarázhatatlan esemény történt, melyeket részint ki is színezték. Ha Románt is bevonták, diplomatikusan bölintott mindenre, bár magában mindenre talált magyarázatot. Számára a természet a maga biológiai józanságában épp elég varázslatos volt.

Kesztyűnek is mindig lennie kellene a hátizsákban – fordult meg a fejében, miközben átkulcsolt egy létrafokot, alul pedig a lábával tapogatta ki őket. A magaslesről kihátarálva addig csúszott a hátizsák és a fegyver mellett, amíg szilárdan nem állt. Ha egyszer már kint volt a létrán, akkor túl volt a nehezen. Kinyújtotta a karját, hogy a hátizsákért és

a fegyverért nyúljon, majd egyszerre nem érzett semmit a bal lába alatt. Csak ezután hallotta meg a fa hasadását.

Később, amikor már volt ideje a zuhanás élményét minden részletében újra átélni, feltűnt neki ez a különös részlet. Először érezni, hogy hirtelen semmit nem érez – ami nyilván gyorsabban jutott el a tudatáig, mint utána a hang, a létrafok eltörése. Mint lassított filmen, úgy csúszott üresbe a durva bakancsos lába az aláhulló fadarabbal együtt, s míg abban reménykedett, hogy a bal kezével meg tud fogózkodni, jobbját a felszerelés után nyújtotta. Ám a meglepetés és a saját súlya magával ragadta, s teljes erővel a magasles alatti erdei talajnak ütődött.

Elakadt lélegzetű rémült pillanat. Megállapította, hogy az első másodpercben semmije sem fájt. Rosszabbul is végződhetett volna. Némely magasles alatt szikladarabok is vannak, mások alatt derékba tört fák, amelyek felnyársalhatták volna. Itt a talajt páfrány borította, szerencse a szerencsétlenségben; ám a gyakran idézett „puha erdei talaj” fogalmát máris a mese birodalmába utalhatta. Kemény földre zuhant, túlságosan is keményre, ezt akkor észlelte, amikor fel akart állni. Csípőjében éles szűrő fájdalom, mely mélyen belevágott a felső combjába, s szinte minden további mozdulatát megakadályozta. Roman visszaereszkedett egy félig fájdalommentes helyzetbe, és gondolkozott.

Oda voltak a ma esti tervek, a holnapiak is – egy időre a későbbiek is. A maga erejéből nem jut el a völgybe, segítségre lett volna szüksége.

Segítség pillanatnyilag nem akadt, tehát főlegesen kiabált volna, éjszaka volt, köröskörül csak erdő, erdő, s megintcsak erdő. Autója az erdei út végén állt, mely felkanyarodott a faluból s egy irtásnál végződött. Onnan kapaszkodott fel tíz vagy tizenöt perc alatt ide, a magányba. Ám az

irtás, az megint csak szerencse volt a szerencsétlenségben. Két munkás dolgozott ott éppen, amikor késő délután leállította a kocsiját. Láncfűrészük fel-felbőgve harapott a kivágott fába, s ha túlságosan meghajtották, a fűrész jóllakott kis sóhajjal elnémult.

Román üdvözlésképpen néhány szót váltott a férfiakkal. A munkások megtörölték a homlokukat, s örültek, hogy a favágással hamarosan elkészülnek. Holnap a kötegeket rakásokba rendezik, s ponyvával letakarják. Ez Románnak nagyon is megfelelt, különben láncfűrész-kíséret mellett aligha mutatkoznak a vadak. S valóban, még felfelé igyekeztében abbamaradt a fűrészelés, s kisvártatva a még inkább feltűnő csöndben meghallotta köhögni az öreg Volkswagent, mely lefelé indult a völgynek.

Pontosan ezt a fakocsiszekrényes teherautót kellene holnap kora reggel meghallania, s ha az erdőmunkások már kiszálltak belőle, kiáltani fog, olyan hangosan, hogy azok meghallják. A segítség tehát csak néhány órányira volt.

De azt ki kell bírnia. Rossz, hogy a fegyver odafent lógott. Azzal jobban magára tudná vonni a figyelmet. S a zsebében levő marék tartalék töltény sem ér semmit. Leginkább a hátzsákot hiányolta, mely a takaróval és a lódenkabáttal együtt a feje fölött himbálódzott: formátlan folt a kis-sé világosabb égbolton. Talán le tudja valamivel dobni, hisz a holmi ügysem függ szilárdan. A földön kavics után tapogatódzott. Egy száraz gyökérdarabot talált, melyet a hátizsáknak hajított. Az dolgavégezetlen pattant vissza. Újra próbálkozott, de elvétette a célját. Nem csoda, hisz erőlködését fájdalom kísérte, s fekve nem tudott elég jól célozni. Kísérlete, hogy a zsákot egy hosszú ággal verje le, szétomlott, mint maga a korhadt ág. A legjobb lesz takarékoskodni

az erejével. Átkozottul hideg volt, s nem adhatta ki minden energiáját.

Vajon milyen későre járhat az idő? Szeme, mely időközben megszokta a sötétséget, minden fáradozása ellenére sem tudta leolvasni órájáról az időt. Persze volt nála öngyújtó – csakhogy a hátizsákja külső zsebében. Mindent nem hordhatott a testén.

Valószínűleg egyáltalán nem volt még késő, csak sötét, mert ebben az évszakban már korán esteledett. Ott, ahol a tisztás fölött csupaszon feküdt az ég, látta, amint a hold finom sarlója a szabadba csúszott – pusztá égi dísz, világításra alkalmatlan. Milyen lassan telik az idő, ha az ember vár! S ehhez kényelmetlen helyzete is hozzájárult. Amennyire csak lehetett, megpróbálta a teste s a páfrányok alatt megtisztítani a földet a kövektől és fadaraboktól. Közben figyelnie kellett a jobb kezére, melyet csúszás közben kissé felhorzsol.

Ilyesmi még senkinek sem sikerült: feltakarítani az erdőt! – ötlött fel benne. Az egyedüli, amit elért a csöndben zavarónak tetsző küszködésével, az volt, hogy az erdő visszafafojtott lélegzettel hallgatózott. Csak jóval később, mikor Roman beletörődött helyzetébe, kezdték el újra az éjszakai élőlények halkán sustorgó tevékenységüket.

Éhség. Végül is dél óta semmi sem járt a gyomrában. Román átkutatta a zsebeit, valami ehetőt keresve. Az estéli lesre rendszerint nem tett a zsebébe elemózsiát, mert arra számított, hogy a vendéglőben megvacsorázik. Néha mégis hordott magánál némi édességet, egy darab csokoládét, ha elfelejtette kiüríteni a zsebeit. S csakugyan, egy megkezdett csokoládétáblára bukkant, mely többször megolvadhatott, majd megdermedve felvette a teste alakját. A lelet reménysugár volt. Elhatározta, hogy egy darabot rögtön megeszik

belőle, a maradékot viszont beosztja, végül is ki kellett tartania.

Egy ideig mozdulatlanul feküdt, egyik karját a feje alá tolta, s a holdat nézte, mely időközben a kis tisztás közepéig csúszott. Milyen soká tart mindez. Nyáron nem lett volna olyan rossz, mert először is olyankor melegebb van, másrészt sokkal rövidebbek az éjszakák – de mindez nem segített, a fakitermelő munkások, akikre rá volt utalva, akkor sem jöttek volna korábban fát vágni. Összerezcent, mert pontosan fölötte egy bagoly suhant hangtalan tova. Nem csoda, hisz lába mellett újra és újra zizegett egy egér a száraz avarban. Didergett. A csokoládé által bevitt rövid ideig tartó kalória elfogyott, s az éjszaka hidege és nedvessége egyre jobban átjárta. Románnak eszébe jutott a laposüvege, s reménytelenül húzta ki a mellényzsebéből. Megrázta s kiderült, hogy nem sok van benne. Húzott egy kortyot az erős pálinkából, s visszacsavarta a dugót. Kétségbeejtő, hogy közben milyen kicsikét moccant a hold!

Talán a mozgás segít valamicskét. Elkezdte csapkodni felsőtestét a karjával, amennyire csak helyzete megengedte. Körülötte az erdő figyelmes némaságba dermedt. Ám a lökésszerű rázkódások fájdalmat okoztak, úgyhogy beszüntette a tornászást. A hold meg sem moccant. Roman elhatározta, hogy többé egyetlen pillantásra sem méltatja, de kisvártatva mégis azon kapta magát, hogy a hézagos ágak között reménykedve a hold után kutat.

Tiszta, tiszta volt az ég, hideg volt. Ettől remegett, félelem kúszott magasra benne. Talán túl hideg volt ahhoz, hogy kibírja. Órákba telhet, míg a munkások a közelébe érnek. Remélhetőleg jönni fognak, és nem osztják be őket meglepetésszerűen egy másik, sürgősebb munkahelyre. Étel és ital nélkül később talán nem lesz képes kiáltani. Ami azt

jeleni: előbb vagy utóbb mindenképpen megfagy, ha nem ma, akkor holnap. Ebben a hidegben. S még nem érte el a mélypontját. Tapasztalata szerint hajnali három és négy között van a leghidegebb. Ha erre gondolt, kirázta a veríték. A fogai úgy vacogtak, hogy az egér a lábánál abba hagyta zizegő táplálékkeresését. A megfagyás szép halál. Megfagyni... Nem, ez egyszerűen abszurdnak tűnt, hisz még csak őszre járt. Mindenesetre késő őszre. S ehhez járult még a magaslati fekvés. Meg aztán sohasem lehetett tudni, mit bír ki a szervezet. Megjegyzendő: egy baleset során legyengült szervezet.

Annyira fojtogatta a félelem, hogy fogai abba hagyták a vacogást. A hidegtől szinte megbénulva elvetette minden tartalékoló szándékát. Magába gyúrta az egész maradék csokoládét, s utána lehajtotta a pálinkát a lapos üvegből. Alig volt egy kortynyi, de a melegség rövid illúzióját kellette. Majd saját rémképeitől s az őt rövid ideig hatalmába kerítő pániktól kimerülten, kissé elszunyókált.

Arra ébredt, hogy egy mozdulat tudatosult benne. Első pillantása az égre esett. A hold már biztonságba helyezte sarlóját, tehát Roman csakugyan elaludt. Belehasított a gondolat, hogy talán halott, de rögtön utána nevetségesnek érezte magát. Hát ide jutott – s méghozzá ilyen gyorsan! – egy tárgyilagos, sikeres üzletember, élete delén, – aki az erdő kellős közepén feküdt, s józanítgatta magát, valamint felpezsgő gondolatait. Bárcsak ránézhetett volna az órájára! Még sötétebb és hidegebb volt, mint korábban. Most tényleg késő éjszaka volt, s ehhez hozzájárult az a lélektani hatás is, hogy már a gyenge hold se világolt.

Aztán ez a mozgás. Szinte hangtalanul, ám Roman számára mégis érezhetően mozdult valami egy fán – feje felett közeledett feléje a vastag ágak felől. Egyértelműen

valami nagyobb, mint amire Roman számított itt; minden tapasztalt vadász fel tudta ezt mérni. De helyzetéből és a sötétségből adódóan semmit sem látott. A szíve gyorsabban vert, miközben minden érzékszervével a közeledőt próbálta felfogni.

Az lecsúszott a fatörzsön, s rugózva a földre ereszkedett. Aztán újra csend. Végtelennek tűnő várakozási idő után, mialatt Roman lélegzeni is alig mert, óvatos, alig hallható lépteket észlelt. Valami lábujjhegyen közeledett, s kis távolságra tőle megállt. Végül, amikor már a feszültséget alig bírta elviselni, tapogató érintést érzett a vállán, s egy arc csúszott hangtalanul az arca fölé.

Bár éjszaka volt, a még meglévő maradék fényben felismerte az arc legvilágosabb részét: két nagy, kifejezésteli szemet. Egy világos szempár volt, a pupillák tágak a sötétségtől. A test, bár nem volt látható, meleget árasztott. Roman mondani akart valamit, de egyetlen szót sem tudott kipréselni kiszáradt torkából, nyelve a szájpaddlására tapadt, s képtelen volt hangot kiadni, torka megtagadta a nyelést.

A jelenés föléje hajolt, karját feltámasztotta, lélegzete gyöngéd áramokban simogatta az arcát. Romannak úgy tűnt, mintha halk torokhangot hallatna, melyet nem értett, de az is lehet, hogy a lény csak megköszörülte a torkát. Végül lehajtotta a fejét, s megérintette Romant. Asszony volt, különös – vagy állat? Nem, inkább nem, az állat – tapasztalata szerint – másképp viselkedne. De mit ért itt az ő tapasztalata? Néhány óra leforgása alatt eléggé megkérdőjeleződött minden, amit világosnak és kiszámíthatónak tartott. Kizuhant eddigi valóságából egy elképzelhetetlen feneketlenségbe. Átcikázott rajta a falusiak sugdolózása, melyet máskor tiszta badarságnak tartott. Be kellett látnia, hogy ilyen nagy területű erdőségeket csak nehezen lehet átkutat-

ni. Különösen a félénk nagyvadak, és ki tudja, még mik, ilyenkor egerutat nyerhetnek. Titkos élet szövődött ide-oda, vonult vissza s bukkant fel különös alkalmakkor ismét. Talán épp váltakozó alakban. Roman már nem tudta, mit is gondoljon.

A lény időközben kissé eltávolodott, s a hideg ismét úgy nyúlt Roman után, mint a harapófogó. Didergő hang szaladt ki a száján. A szempár ismét feléje fordult, s elidőzött rajta. Aztán közelebb jött. A test puha mozdulattal nyúlt el mellette, s hozzá dörgölözött. Az alak kisebb volt, mint ő, ám amikor kinyújtózott a maga puha, hangtalan módján, akkor karjával átölelte Roman nyakát, s szinte a lábáig ért. Feje a Roman mellére hanyatlott, s amint betakarta őket a bő sötétség, Roman asszonyi erő közelségét érezte.

Így feküdtek. Roman nem mozdult, s így viszonylag fájdalommentes maradt, oldalán a hajlékony alak ellátta meleggel. Eleinte – zavarában, a hidegtől, a félelemtől – dermedten, s mint egy deszka, olyan mereven feküdt a karjaiban, de a feszültség alábbhagyott, mivel a lény mellette semmiféle visszafogottságot nem mutatott. Ráadásul közben egészen szemérmetlenül ásított. Szemét lehunyta, s a test test melletti lélegzetvétel Romant rövid álomba ringatta.

Csak egyszer történt valami különös dolog. Valószínűleg túl messzire ment: odáig merészkedett, hogy megsimogatta a fejét, s ezt a bal kezével tette, mely a zuhanástól kissé felhorzsolódott. Meglepetésére azt érezte, hogy a lény fülénél fent szőrösömök ülnek. Ebben a pillanatban az alak elhúzta tőle a fejét, s a keze irányába fordult. Úgy tűnt, mintha megszaglászta volna, majd többször végignyalta a sebet. Most Románon volt a sor, hogy elhúzza a kezét. Feldőlnak, sokkoltnak érezte magát. De kisvártatva a fej ismét

az álla alatt pihent, s teste ismét érezte, hogy a lélegző bordáiv mély hangon a mellkasán vibrál.

Alvás közben a lény levette válláról a karját, s egy kényelmesebb alvóhelyzetbe gömbölyödött. Roman arra ijedt fel, hogy mozog és nyújtózik. Egy darabig még feléje hajolva állt, úgyhogy lélegzete Románt érte, majd óvatosan visszahúzódott anélkül, hogy hozzáért volna. Még mindig sötét éjszaka volt. Kétségbeejtő, milyen hosszú ideig tart az éjszaka. A könyökére támaszkodott, s megpróbált megfordulni, valamint mondani, kiáltani, de most is, akárcsak korábban, nyelve megtagadta a szolgálatot. Az alak még egy pillantást vetett hátra, majd megfordult, úgyhogy Roman már a szempárt sem láthatta. Még hallhatta, amint két gyakorlott ugrással egy fán termett, majd eltűnt a fakorona sötétjében.

Roman visszahanyatlott a páfrányra. Végre az ébredő madarak hangja hirdette elvétele a nappal közeledtét. Az egyre világosabbá váló égre meredt, mely elkezdett kirajzolódni az ágak között. Az éhség és szomjúság erőteljesebben éreztette jelenlétét, a hideg is tudatosult benne. Minden földi érzékelés, örvendetes módon azt bizonyította, hogy túlélte ezt az éjszakát. Remélhetőleg, remélhetőleg jönnek a famunkások. Nemcsak sürgős segítségre volt szüksége, de az éjjel történt dolgok is az ajkán égtek. Kutatva nézett szét, hogy bizonyítékokkal is szolgálhasson. Ám körülötte semmi sem volt alkalmas arra, hogy élménye hitelességét igazolja. A páfrányból sem volt több lenyomva, mint amennyi a saját mozgássugarának megfelelt. Képzeldés volt vagy álom? Ez ellen viszont érzékszervi memóriája tiltakozott, mely a meleg, hajlékony testre világosan emlékezett. Ám Románnak be kellett ismernie, hogy léteznek olyan álmok, amelyekről az ember csak nehezen szabadulhat. Végül is – kissé rezignáltan s csalódottan – mindent az izgalomra és a

soktól túlfeszített fantáziájára fogott. Töprengésébe egy motor halk köhögése szűrődött be. Kanyarról kanyarra hangosabbá válva küzdötte fel magát a fakocsiszekrényes teherautó a fakitermelő úton.

Roman rögtön abba hagyott minden spekulációt. Bármilyen is volt, bármi is volt: itt közelgett a megmentés. Amikor meghallotta, hogy odalent a kocsiajtókat becsapják, teljes erejéből segítségért kiáltott. Beszédgátoltsága megszűnt, bár hangja eleinte párszor elcsuklott, megbicsaklott. Férfihan-
gok válaszoltak, meglepve, kereső hanglegjtéssel.

Ettől fogva már csak kalauzolás kérdése volt az egész. Zajos közeledésük zene volt Roman füleinek. Ha nem a földön feküdt volna, a lelkesedéstől megöleli őket.

– Naa, nem szeretnék éjszakára itt ragadni az erdőben – nevetett Rupert. – Még valami megkísért...

Roman, mint mindig, uralkodott magán, s velük nevetett.

Helyzetjelentés, megbeszélés, tervezés. Az egyik famunkás a szezon ideje alatt a sífelvonónál dolgozott, s volt némi tapasztalata a sebesültek szállításában. A másik szemfüles volt, s megtalálta Roman üres laposüvegét a páfrányok közt. A tiltakozás hiábavaló volt. Roman kitartását és melegen maradását a fagyos őszi éjszakában jóindulatú derűt-
séggel vezették vissza az üveg néhai tartalmára.

Amikor a fapados kocsin megágyaztak neki, Rupert kissé letisztította Roman köpenyét – a doktor számára –, már amennyire kézzel lehetett.

– Úgy nézel ki, mintha egy prémen aludtál volna – állapította meg.

Roman letekintett magára.

A rózsaszínű, éles hajnali világosságban gyűrött lóden-
kabátján csupa szőr fénylett.

Piano, piano

Hajnali háromkor a forró éjjeleken is érezhetően lehül a levegő. A férfi, aki a távolba nyúló villasori sétányon haladt, feltúrte zakója gallérját. Ez ugyan nem sokat ért, mert csak egy könnyű nyári zakó volt rajta, ami viszont nem került pénzbe. Egy áruház próbafülkéjéből csente el.

Ám ez nem bántotta a lelkiismeretét. Először is – hozhatnánk fel mentségére –, otthagya helyette a régi zakóját, tehát csak elcserélte a felöltőt. Másodszor: a magántulajdonnal szembeni erkölcsi aggályai az évek során alaposan megcsappantak. Inkább az zavarta, hogy a zakó nem felelt meg az ízlésének. Mégis el kellett fogadnia, s igényeit életmódjához igazítania. A zakó egy olcsó áruházból származott. Drágább zakó megszerzésére az elektromos lopásgátló miatt nem vállalkozhatott.

Élete egyik legfájóbb pontja volt, hogy a szép tárgyak iránti vonzalmát nem élhette ki úgy, ahogy szeretne volna. De ebbe bele kellett nyugodnia, mert sem kellő ereje, sem kellő türelme nem volt, hogy ezen változtasson. Úgy segített magán, ahogy tudott, ha nem is mindig törvényes úton. Néha, ha kellő távolságból figyelte magát, mintha egy idegen embert szemlélt volna, s csodálkozott, mi lett belőle. Alkalmi tolvaj, besurranó – foglalkozását tekintve most épp rovarirtó. Svábbogárölő, patkánygyilkos. Belőle, Hanke orvosi tanácsos féltett gyermekéből. Ráadásul nem is a legjobban képzett szakember, aki mindenki mást felülmúlva értett a szakmájához. Nem. Betanított munkás volt, aki csupán néhány hónapot bírt ki egy-egy rovarirtó cégnél.

A férfi hirtelen összerezzen. A kerítés mögött, amely mentén haladt, valami váratlanul megzizzent. Egy sün, talán

egy egér, mely szintén megijedhetett a férfi éjszakai járkálásától, noha az csaknem nesztelen volt.

Ez itt jó környezet volt. Kertekkel körülvett elegáns vilák sorakoztak, amelyeket sövény választott el egymástól és az utcától. Nemrég itt akadt munkája. Az egyik jól karbantartott házat ellepték a hangyák, s lakói azonnali segítséget kértek az ő cégétől. Érdekes módon a legtöbb megbízójuk úgynevezett “jobb ember” volt. Számukra a kártevők felbukkanása tragédiát jelentett, és alig akarták elhinni, hogy ilyesmi velük is megtörténik. A szegény ember nyilván maga végzett a bogaraival.

Amikor valamely megrendelő felhívta őket, először helyszíni szemlét tartottak a házban vagy a kertben, hogy a munka mennyiségét felmérjék. Ez többnyire az üzletvezető feladata volt, ám most őt küldték helyettesíteni, aztán egy másik munkással ismét járt ott rovarirtani. Tekintete önkéntelenül átsiklott mindenre, s nem tudta megakadályozni, hogy szeme mindent le ne tapogasson. Sőt néha úgy tűnt, mintha a szép, értékes tárgyak fonákját is látná.

Az sem kerülte el a figyelmét, hogy a lakók az ő ottjárakor egy küszöbönálló utazásról beszéltek. S arra az időre nem akarták kiszolgáltatni a házat a hangyáknak, ezért kellett tehát a rovarirtó cégnek beavatkozni. Most pedig, hogy a ház bizonyos ideig üresen állt, elhagyták a lakók is, a hangyák is; a férfi léptei, akár ha véletlenül, azon az utcán vezettek, mely nem épp a legrövidebb út volt éjszakai törzskávéháza és lelakott hajléka között. Mellényzsebében lapult a ház kulcsa. Egy kis rézkulcs, melyet a lakók jobbára a zárbán hagytak, máskülönbén keresgélni kellett volna. Ő pedig lemásolta, mialatt – többször ki-bejárkálva – a rovarirtó kellékeket behordta a házba. De ezt ekkor még nem kapcsolta semmilyen kézzelfogható szándékhoz – épp csak: az

ember sohasem tudhatja. A gyors beavatkozás teljesen veszélytelen volt, hiszen a ház sok lakója az elveszett kulcs miatt úgymint csak egymást hibáztatja.

Ludwig szülei, azaz Hanke orvostanácsos családja hasonló környéken lakott, de a város másik részén. Egy régi villa felső emeletét bérelték, ahol valóban kényelmesen lehetett élni. Apja hosszúra nyúló orvosi képzése miatt a kis Ludwig természetesen kései gyermek volt. S amikor apja, sebészi sikereinek köszönhetően befutott, a családnak többé nem volt oka panaszra. Azon kívül, hogy a kis Ludwig semmiben nem mutatott sem kitartást, sem önfegyelmet. A rendszerességet megkövetelő gimnáziumban ez néha nehézséget okozott, ám azt Ludwig, intelligenciája segítségével mindig elsimította.

A zongoratanárnője nyilván azt szerette volna, ha a gyakorlásban kitartóbb. Gyakran panaszkodott: "Az ifjú Ludwig úr ritka táalentum. Sajnos parlagon hagyja a tehetségét..." A zongoratanárnő titokban arról álmodozott, mi minden lehetne a fiúból – természetesen az ő keze alatt –, annak született muzikalitásával, hallásával és hosszú, vékony ujjjaival. Bárcsak gyakorolna! De ahhoz hiányzott a fiúból az önfegyelem. Amatőrszintű kapcsolatban maradt tehát a zenével. Pedig nagyon szerette a zenét és a zongorázást, de nem kínlódott a tanárnő elvárásainak megfelelő gyakorlással. Néha rávetette magát a zongorára, szívből jövő zeneműfoszlányokat és improvizációkat játszva áradó összevisszaságban. Ami a lelkében történt, vagy amit le akart küzdeni, átadta a sötét hangszer hangtestének. Szép, felhőtlen időszak volt ez, mely zenei tanulmányainak végeztével maga is véget ért.

Az érettségi után az orvosi tanácsos azt ajánlotta fiának, hogy ő is orvostudományt tanuljon, s Ludwig nem idegen-

kedett e gondolattól. Az egyetemi élet megfelelt természetének, mivel nem kényszerült rá, hogy rendszeresen bejárjon az órákra. Kénye-kedve szerint tanult. Ám így nem jutott messzire, kedve alábbhagyott, s ezzel együtt egyetemlátogatása is. Ördögi körbe került. S ez így ment életének minden területén. Semmit sem bírt ki, ereje sehol sem tartott hosszabb ideig.

Szülei halála után hamarabb felélte az örökséget, sem hogy gondolta volna. Meg is lepődött kissé. Ha nem is bánt ügyetlenül a pénzzel, sohasem tanulta meg beosztani. Mivel nem maradt meg semmilyen rendszeres elfoglaltság mellett, már csak idő kérdése volt, hogy mikor kell felszámolnia a villabeli háztartását.

Túladdott mindenen, aminek nem jutott hely olcsó szoba-konyhás szállásán, tehát az asztal és ágy kivételével gyakorlatilag mindent eladott.

A zongorától vált meg a legnehezebben. Annyira nehezen, hogy nem is mert játszani rajta, amíg az elszállítására várakozott. Biztos távolságból járta körbe a hangszert, melynek sötét teste végtelen melódiákat rejtett, s megpróbált leszámolni az érzéseivel, amelyek hatalmával szemben túlságosan erőtlennek érezte magát.

Végül megjöttek a bútorszállítók, akiket a speditőr küldött. Hatalmas férfiak, mindegyikük kétszer erősebb, mint Ludwig Hanke. A zongora máris sokkal kisebbnek látszott közöttük. Steppelt vattatakarókba csomagolták, s gurnijukkal magasra emelték. A súlyos testet nagy tapasztalattal, ügyesen egyensúlyozták a lépcsőház felé. Ludwig követte őket. Akár egy temetési menet.

A ház előtt egy emelőpad segítségével a zongora hamarosan a bútorszállító kocsiba került. S ekkor Ludwig nem tehetett mást: mintha csak valami tiltott dolgot cselekedne,

felnyújtotta kezét a rakfelületre, s megtapogatta a steppelt takaró alatt a zongoraláb hűvös, polírozott fáját. Ez volt a búcsú.

Ha erős érzelmek lepték meg, Ludwig nem tudta viszatartani a vizeletét, így az elfojtást gyakorolta. Az erő, a hangerő szintén nem az ő eszköze volt, legkevésbé az erőszak. Kitért az ellenállás elől. Szinte zajtalanul élt. Amikor elhaladt valahol, nem keltett léghuzatot.

Ezt a feltűnésmentességet a maga javára fordította. Hagyni a dolgokat, hogy maguktól menjenek – cseppet sem tűnt számára elvetendőnek. Végül is ezzel senkinek nem okozott fájdalmat. A hosszadalmas munka- és döntési folyamatok helyett többnyire spontán módon, gyorsan és titokban cselekedett. Eközben jó modora és látszólagos komolysága távol tartották minden gyanútól. Ez az életmód nyilván nem hozott számára gazdagságot, de nem is ez volt a célja. Csupán feljavította alkalmi munkákból származó bevételeit, hogy átlégháskodhassa az életet – így mondta. Csak egyszer kapták el, mégpedig groteszk módon, miközben egy elegáns férfiesernyőt akart eltulajdonítani. Pontosan e tett ezernyi viccben megörökített, felülmúlhatatlan nevetésessége jött segítségére. Zavartan elnézést kért, és szórazottságára fogta az esetet. S ezzel az ügy elintéződött.

Egy mellékutcában csaholni kezdett egy kutya. Ugatása csak megerősítette a csendet, amely megülte az utcát. Itt többnyire zavartalan volt az élet ebben az időpontban. Ha valaki nagyon is kései látogatásból tért haza, azt rögtön elnyelték az automatikusan nyíló és záródó kertkapuk. Ludwig fesztelenül ballagott a telek kerítése mentén, közben vasrúdról vasrúdra csúsztatta a kezét. Régóta hordta öreg özbőr kesztyűjét, amely már nagyon kopott volt, de úgy simult a kezére, mint egy második bőrréteg.

Meglepetésére csak betámasztva találta a kertkaput. Igaz, hogy bereteszelték, de mivel a kapuszárnyat előzőleg nem csukták be rendesen, a zár nyelve üresbe szaladt, s megakadályozta, hogy a kapu teljesen becsukódhasson. Mi más volt ez, ha nem hívogatás? Ludwig két lépéssel az utcáról a liguszterbozót árnyékába került, és néhány hosszabb lépés után már a ház bejárati ajtaja előtt állt. A magas villanypózna fénye a ház teljes utcai homlokzatát megvilágította a ligusztersövény mögött. Ujjai a kulcsot tapogatták, fáradság nélkül nyitotta ki az ajtót. Belépett és bezárta maga mögött.

*

A rendőr az órájára pillantott. Még csak három óra múlt. Úgy érezte, hogy a késő éjszakának ez a szakasza a legnehezebb része szolgálati idejének. Szerencse, hogy őrzatorozott, mert csak jobbat tett neki az éjjeli levegő, mint a kapitányság állott melege. Egy ideje – a kerületi előljáró határozott kérésére – gyakrabban teljesítettek gyalogos őrzőratot. A városnak ebben a részében alacsony volt a bűnözési arány, de a lakosság mégis nagyobb biztonságban érezte magát, ha egy-egy őrzőratot nem elszárguldanak, hanem gyalogosan elhaladni látott. Ez körkérések által megerősített lélektani tény volt. A kerületi előljáró, aki a következő választási ciklusban is az akart maradni, szívügyének tekintette ezt, és addig gyötörte a járési főnököt, míg az – noha hevesen tiltakozott a csekély számú személyzet miatt – megfelelő beosztást nem készített.

S ez megfelelt Weixelberger járőrnek. Szolgálati idejének ez a része minden bizonnyal a legkellemesebb és legégszégesebb volt, sokkal jobb, mint a bűnügyi feljelentések és jegyzőkönyvek görnyesztő számítógépre vitele. Már több éve dagozott a rendőrségnél, s tulajdonképpen csaló-

dott volt, amiért szolgálata oly kevésbé izgalmasan zajlott. Ifjonti igazságérzettől fűtve valaha még elképzelte, hogyan vet gátat a gonosznak, és hogyan támogatja a jót. Csakhogy a hétköznapi iskolautak biztosításából és tilosban parkoló figyelemztetéséből álltak, s ez bármennyire is szükséges volt, kissé lelohasztotta. Természetesen adódott más is: kocsmái verekedés az azzal járó őrizetbe vétellel, egy-egy autós követése – ám mindent egybevetve, dédelgetett álma még nem teljesült.

Valakit letartóztatni, egyedül – valakit, aki egész nyilvánvalóan jogtalanságot követett el – ez volt az, amire vágyakozott. Ellenállásnak nem lenne értelme, mivel fizikailag a legjobb formába hozta magát, és ereje teljében volt. Tehát erőszak alkalmazására egyáltalán nem lenne szükség. Az igazságosság és ebből kifolyólag a büntetés iránti vágy minden emberben ott szunnyadt, még ha rejtve is. Weixelberger hitt az emberben meglévő jóban, de abban is, hogy a szigorúságnak kell uralkodnia. Emitt jogtalanság – amott büntetés. Elnézés, kímélet, kegyelem – ez a szókincs idegen volt számára. Határozott fellépéssel odamenni, s a bűnöző emberi méltóságának tiszteletben tartásával rávilágítani tettének következményeire egy kérlelhetetlen “Letartóztatom”-mal.

Ám ezek a fontolgatások elméleti síkon maradtak, mivel eddig még nem adódott olyan alkalom, hogy egy hasonló döntésnél magára lett volna utalva. Az ismételten beindított gyalogosraziáknál az volt az előírás, hogy két rendőrnek kell járkálnia, ám ehhez valóban túl kevés volt a személyzet. Weixelberger egy mellékutcában cirkált, melynek vége széles, messzire nyúló villasétányba torkollott. Egy kutya riadt fel, és előírásosan, ám minden fanatizmustól mentesen megugatta. Elöl a villasétányon egy férfi mozgott.

Ez szokatlan volt ebben az időpontban. Weixelberger meggyorsította a lépteit, ám még jó darab út volt az utcatorkolatig. Amikor elérte, a férfi már eltűnt. Készenlétet rendelt el, és ugyanabba az irányba vette útját.

*

Ludwig szeme gyorsan hozzászokott a ház fényviszonyaihoz. Az utcai lámpa bevilágított, s mivel a szobanövények miatt félrehúzták a függönyöket, az utcafrontra nyíló szobák elég világosak voltak. A kertre néző hátsó részben biztosan sötétebb lehetett: ott gazdasági helyiségek voltak, mint ahogy azt hangyairtó látogatásai során megtudta. És mi értékes lehetett a konyhában vagy a fürdőben? Csak kézhez álló dolgokat vinne el, amelyeket könnyű hordozni és jól el lehet adni. Két finoman összehajtott vászonszatyor várakozott a zakója zsebében. Azzal kényelmesen végigsétálhatott három utca hosszát ezen a máris élénkebb környéken, taxiba ülhetett, és hazautazhatott, mint az éjjeli műszakos munkások.

A bal oldali szoba nagy elegáns helyiség volt súlyos bőrfotelekkel. Az ablak előtti helyet egy zongora uralta, egy feketére lakkozott Bösendorfer. Ludwig visszafogottan szemlélte. Rajta értékes kis fadoboz állt, nyitva, üresen, leszámítva a benne levő olcsó öngyújtót, amely egyáltalán nem illett ebbe a szobába. Ludwig félretolta az öngyújtót, s a skatulyán igazított egyet, mint aki birtokba veszi. Igen, ide a zongorára összegyűjthetné a holmit, amelyet magával fog vinni. Túlságosan sok minden nem lesz. Tekintete a sarokba, egy madonnafigurára vándorolt. A figurát a zongorára állította, s közben kezével megérintette a hangszer fáját. Úgy tűnt, mintha az viszonozná érintését – ám ez nem lehetséges.

dott volt, amiért szolgálata oly kevésbé izgalmasan zajlott. Ifjonti igazságérzettől fűtve valaha még elképzelte, hogyan vet gátat a gonosznak, és hogyan támogatja a jót. Csakhogy a hétköznapi iskolautak biztosításából és tilosban parkolók figyelmeztetéséből álltak, s ez bármennyire is szükséges volt, kissé lelohasztotta. Természetesen adódott más is: kocsmai verekedés az azzal járó örizetbe vétellel, egy-egy autós követése – ám mindent egybevetve, dédelgetett álma még nem teljesült.

Valakit letartóztatni, egyedül – valakit, aki egész nyilvánvalóan jogtalanságot követett el – ez volt az, amire vágyakozott. Ellenállásnak nem lenne értelme, mivel fizikailag a legjobb formába hozta magát, és ereje teljében volt. Tehát erőszak alkalmazására egyáltalán nem lenne szükség. Az igazságosság és ebből kifolyólag a büntetés iránti vágy minden emberben ott szunnyadt, még ha rejtve is. Weixelberger hitt az emberben meglevő jóban, de abban is, hogy a szigorúságnak kell uralkodnia. Emitt jogtalanság – amott büntetés. Elnézés, kímélet, kegyelem – ez a szókinccs idegen volt számára. Határozott fellépéssel odamenni, s a bűnöző emberi méltóságának tiszteletben tartásával rávilágítani tettének következményeire egy kérlelhetetlen “Letartóztatom”-mal.

Ám ezek a fontolgatások elméleti síkon maradtak, mivel eddig még nem adódott olyan alkalom, hogy egy hasonló döntésnél magára lett volna utalva. Az ismételten beindított gyalogosrazziáknál az volt az előírás, hogy két rendőrnek kell járkálnia, ám ehhez valóban túl kevés volt a személyzet. Weixelberger egy mellékutcában cirkált, melynek vége széles, messzire nyúló villasétányba torkollott. Egy kutya riadt fel, és előírásosan, ám minden fanatizmustól mentesen megugatta. Elöl a villasétányon egy férfi mozgott.

Ez szokatlan volt ebben az időpontban. Weixelberger meggyorsította a lépteit, ám még jó darab út volt az utcatorkola-tig. Amikor elérte, a férfi már eltűnt. Készenlétet rendelt el, és ugyanabba az irányba vette útját.

*

Ludwig szeme gyorsan hozzászokott a ház fényviszonyaihoz. Az utcai lámpa bevilágított, s mivel a szobanövények miatt félrehúzták a függönyöket, az utcafrontra nyíló szobák elég világosak voltak. A kertre néző hátsó részben biztosan sötétebb lehetett: ott gazdasági helyiségek voltak, mint ahogy azt hangyairtó látogatásai során megtudta. És mi értékes lehetett a konyhában vagy a fürdőben? Csak kézhez álló dolgokat vinne el, amelyeket könnyű hordozni és jól el lehet adni. Két finoman összehajtott vászonszatyor várakozott a zakója zsebében. Azzal kényelmesen végigsétálhatott három utca hosszát ezen a máris élénkebb környéken, taxiba ülhetett, és hazautazhatott, mint az éjjeli műszakos munkások.

A bal oldali szoba nagy elegáns helyiség volt súlyos bőrfotelekkel. Az ablak előtti helyet egy zongora uralta, egy feketére lakkozott Bösendorfer. Ludwig visszafogottan szemlélte. Rajta értékes kis fadoboz állt, nyitva, üresen, leszámítva a benne levő olcsó öngyújtót, amely egyáltalán nem illett ebbe a szobába. Ludwig félretolta az öngyújtót, s a skatulyán igazított egyet, mint aki birtokba veszi. Igen, ide a zongorára összegyűjthetné a holmit, amelyet magával fog vinni. Túlságosan sok minden nem lesz. Tekintete a sarokba, egy madonnafigurára vándorolt. A figurát a zongorára állította, s közben kezével megérintette a hangszer fáját. Úgy tűnt, mintha az viszonozná érintését – ám ez nem lehetséges.

Ludwig szemlét tartott a mellékszobában. Ez valamilyen titkos iroda volt, s abban mindenféle, céljának megfelelő érdekességet talált: egy ott hányódó férfigyűrűt, egy kis diktafont, egy nagyon szép karórát... A legjobb azonban kétségkívül egy lap-top volt, a legújabb márkájú, mintha csak problémátlan szállításra gyártották volna. Mindent kihordott és a zongorára tett. Majd felnyitotta a fedelét. Próbaképpen belekapott a billentyűkbe, mintha önmagát akarná meggyőzni, mennyire lényegtelen e cselekedet.

Melegen és jól hangoltan válaszolt a Bösendorfer. E néhány hang lendülete, ez a csábítás Ludwig mellkasában fájdalmas visszhangot keltett. Már a jobb kéz is játszani akart, amikor ismét lecsukta a fedelet. Megint ellenőrizte az irodát, majd be akart nézni a fenti hálósobákba. Lehet, hogy ott könnyű lesz ékszert találni. Az átlagos árut szerette a leginkább, amelyen könnyű túladni.

Megint a zongoránál, elodázta, hogy felmenjen az emeletre, s leült a zongoraszékre. Végső soron nem sietett. Felnyitotta a fedelet, lábát a zongorapedálra helyezte, s játszani kezdett.

Halkan és óvatosan játszott. Nem mintha félt volna, hogy valaki felfedezi; hisz senki sem volt ott. Hanem attól félt, hogy a hangszer legyőzi őt. Már rég nem volt lehetősége játszani, s nem tudta, mennyire ura játéknak. Piano, piano tapogatózott a hangok közé, és csodálkozott, milyen könnyedén megy neki. Keskeny ujjai a kopott özbőr kesztyűben birtokba vették a billentyűket, egyre barátságosabban, egyre sóvárabban, mintha csak beásták volna magukat az elefántcsontba.

Ludwig megfeledkezett a kezeiről, s csupa fül lett. Féltelme lecsillapodott. Már nem volt elragadtatva, már nem volt szomorú. Teljesen átadta magát a játéknak. Nem vala-

mely meghatározott zenedarabot játszott. Inkább az érzelmek gyöngyöző, kopogó, ujjongó egymásutánját, részben híres zeneszerzők motívumaival, részben belőle fakadó, csapongó improvizációkkal, amelyek felbukkantak, majd alámerültek a zenébe – mámor volt ez, amelyet az érez, aki hosszú ideig absztinensen élt. S noha nem vált hangossá – hiszen ez nem is volt szokása –, féktelenné vált a szenvedélytől.

*

A rendőrjárőr észrevette, hogy a kertajtó nyitva áll. Ez szokatlan volt. Az éj hirtelen megtelt számára jelentéssel. Belépett a kertbe. Persze az is lehet, hogy a lakók elfelejtették bezárni a kaput. Ám hogy egy módfölött gyanús férfi valahol épp ezen a helyen tűnt el, mintha a föld nyelte volna el, azt mégsem lehetett figyelmen kívül hagyni. Hatodik érzéke azt súgta, hogy talán ma fogja megélni azt, ami még sohasem történt meg vele.

Weixelberger megkerülte a villát. Fény sehol sem égett, tehát a lakók bizonyára alszanak. Vagy nincsenek itthon. Furcsamód olyan érzése támadt, mintha zene szólna a házbán. Egészen halk zene; ha nem figyelt oda, nem is hallotta. Ha meg tudta volna fogalmazni, azt mondhatta volna: zenei lengések áramlottak ki a házból, s mihelyt átlépték a falakat, máris levetették hangtestüket. Zenélne valaki egy sötét házbán? Alvás ideje alatt – vagy amikor nincsenek otthon? Vagy egyszerűen elfelejtették kikapcsolni a rádiót?

Egy rendőrjárőrnek nem az a dolga, hogy feltételezésekbe bocsátkozzon, vélte Hubert Weixelberger. A gyanús észleléseket, amilyen gyorsan csak lehetett, ellenőrizni kellett. Tehát becsengetni. Ám akkor ki kellett volna mennie az utcára, s mivel már a házajtóban állt, megpróbálta a kilin-

cset. Az engedett a nyomásnak, s anélkül, hogy valóban akarta volna, a ház előszobájában állt.

Később sokszor feltette magának a kérdést, hogyan történhetett ez vele – néha a “hogyan”-t hangsúlyozva, néha azt, hogy “vele”.

Egy rendőrájárőrnek soha nem szabad kérdés nélkül behatolni egy házba. Ám itt a puszta fontolgatásnál több forgott kockán. Talán a késő éjjeli óra tette, vagy valószínűleg e gyanús személy miatti érthető felháborodás, vagy csak a módfelett vak becsvágy, hogy ezt az “esetet” egyedül oldja meg; lehetett akár sajtóságos helyzetek összefonódása is – bárhogya is volt, hirtelen egy vibráló ház sötét előszobájában állott. Mert odabent egész jól lehetett érzékelni, amint a házat megtöltötte a zene. Nem hangos, inkább halknak mondható zene. Mely teletöltötte a házat, fel, egész a tetőig. Weixelberger – noha nem volt muzikális ember – egész testével érzékelte ezt. Megtöltötte, s ez más síkon történt, mint egy dallamnak a fül általi befogadása. A zene olyan helyiségből jött, amelynek ajtaját csak betámasztották. Zongora – ennyit képzetlensége ellenére is felismert.

Divatos slágerek, két-három induló és néhány érzelmtől csepegő operett-dallam – ennyiből állt Weixelberger zenei szókinccse. Ám itt most félreismerhetetlenül olyan valaki játszott, akinek nála gazdagabb zenei tudása volt. A hangok fojtott hullámokban verődtek Hubert Weixelbergerhez, megtörtek rajta, visszafelé pedig lepadtak, remegve maguk mögött hagyva őt.

Soha életében nem hallott ilyesmit. Nemcsak a fülén, hanem a pórusain is behatolt a zene, s mágikusan birtokba vette bensejét. Beszélt hozzá, a zeneileg némához, egy olyan nyelven, amely váratlanul megérintette a lényét.

A rezgések izgalomba hozták és megbénították egyszerre. Megbűvölve állt, mint a nyúl a kígyó előtt – noha ő jött ide kígyóként, hogy elkapja a házinyulat. A zene hullámai körülnyaldosták, hol gyengéden, hol tajtékozva. Felspriccoló hangok záporoztak, mint vízcseppek, melyeken fény szikrázott. Egyik férfi sem tudta, mennyi ideig tartott ez a rendkívüli helyzet.

Majd csendesültek és tisztultak a vizek, úgy gyönyöztek a zongorabillentyűk, mint patakban a kövek. Igen, patak – Bach. Ludwig észrevétlenül átcsúszott fúgákba és prelúdiumokba. Tiszta szerkezetük lecsillapította és megnyugtatta a kedélyt, majd kimerülten lecsengett a zene.

Ludwig egy kis ideig csendben ült, s a nagy hangtest utórezgését hallgatta. Majd gondosan lecsukta a billentyűzet fedelét, felállt és ugyanolyan csendben, mint ahogy jött, elment.

Egész közel haladt el Hubert Weixelberger mellett, s nem vette észre. A rendőrjárőr tágra meresztett szemmel nézett utána, anélkül, hogy valóban látná. Ludwig már rég tovatűnt az első útkereszteződésnél, mire Weixelberger látása kitisztult. Az utcai lámpák megvilágították az értéktárgyak összevisszaságát, melyek ott maradtak a hatalmas zongorán. Hubert Weixelberger becsukta a zongoraszoba ajtaját. Becsukta a házajtót, amennyire csak lehetett. A még álmossá, lehúzott zsalus ablakok mellett befordult a kis mellékutcába. A reggel friss és hűvös volt, s az első rigók énekelni kezdtek.

A tulipános roló

Ismét egyedül – ezzel foglalta el a helyét a kisvárosban. Lakás? Egyszerűbb volt találni egyet, mintsem azt gondolta volna. Csak később kezdett derengeni, hogy itt senki sem akart lakni. Hogy aki csak tudott, elköltözött, s ezért sok ház üresen állt. Minden lakásközvetítőnél egy csokorra való, más-más okból kifolyólag rossz lakosztály. Végül a Fishbone Road-on levőt választotta, mely a kínálatból a legmegfelelőbbnek tűnt, s a legközelebb volt a munkahelyéhez.

Csak egy átjáróutca, amilyen keskeny volt, végét egy közlekedési lámpa fékezte le, mely mögött, a körforgalomban, mint széttárt legyező, állt a sok feltorlódott kocsi. A járdák alig vállszélességűek. Egyik lábbal örökké az úttesten, s mindkettővel, amikor a szemeteszsákokat kitették az utcára. A házak keskeny mellűek, a kapualjaikba az ember gyorsan visszasurrant.

Az ő házának kapuja sem volt nagyobb egy lakásajtónál. Az ajtókeret és a fal közötti fűgába három csengőgomb szorítva, név nélkül, útmutatás nélkül. Közvetlenül mellette a háziúr az irodájában, éjjel-nappal mesterséges fényben, kirakattá bővített ablakát keresztény szervezetek plakátjai torlaszoltál el. A háziúr egy menedékhelyet működtetett segítségre szorulóknak számára, akik közül soha nem látott egyet sem, vagy árva lelkeket mentett meg – talán épp a magáét. Kifürkészhetetlen, mit művelt egész nap, s miből tartotta fenn magát. Különböző hanglejtéssel elsóhajtott „Á, igen!?”-jei a későbbiekben is részét képezték ritka beszélgetéseiknek.

Az üzlet folyosóját az iroda bejáratától nem messze egy ajtó zárta le, mely a magánlakrészbe vezetett. Utána balra

volt a feljárát a saját szobájába, melyet ugyancsak egy ajtó választott el. Bizonyára a tovább vezető folyosót torlaszolta el, mely alig volt szélesebb annál az ajtónál, mely vagy a lépcsőfeljáratot vagy a ház hátsó részének irányát zárta le.

– Á igen, ott hátul is lakik valaki. – A háziúr befordult a feljáróba, nyitva hagyta a lépcsőház ajtaját, úgyhogy az pont ezt az „ott hátul”-t fedte el. A keskeny lépcsőfokok meredeken vezettek felfelé, mint minden itteni házban. Jó, hogy csak egy pár bőröndöt kellett felvinnie, bútort nem. Minden köteléket maga mögött hagyott, a korábbi tulajdonához fűződőt is. A lakosztály minden szükségét kielégítően volt berendezve, lehetett benne élni. A háziúr nehézkesen ment fel vele, miközben a szenzorral irányított fény hol felgyulladt, hol sötétséget borított rájuk, annak függvényében, hogy a vezérsugár épp átfogta-e őket vagy sem. Fent két lakásbejárat. – Odaát lakik Roberts – biccentett a háziúr, miközben kinyitotta az ő ajtaját.

A lakás kicsi volt, de biztosan a legjobb a házban. Robertsnek, akivel egyszer beszélt már, ezen a szinten csak a konyhája volt. Nappali- és hálószobája egy lépcsővel feljebb, közvetlenül a tető alatt, ahová esetenként éjszaka halotta feldübörögni. Magányos zaj egy hangtalan házban, furcsa ellentétben a Fishbone Road forgalmi zajával, mely a keskeny mellű ház homlokzatát a tetőig nyaldosta.

Ráírta egy táblácskára a nevét, s a csengője mellé ragasztotta. Rövid tétovázás után lekaparta a körmével. Senkinek sem volt ilyesmije. Miért kellene kiadnia magát? Ezen kívül nem várt senkit és semmit. A levélhordónak, aki az összes postát mindenki számára úgyis csak a ház folyosójára dobta be, igazodnia kellett a megadott címhez, ha egy tollvonás valakit itt lakónak nyilvánított. Amikor hazatért a munkából, a postát többnyire már átnézte a háziúr. A

Robertsé és az övé szétválasztva, néha már a lépcsőházba téve. A háziúr már magához vette a sajátját. Néha olyan postai küldemények jöttek, amelyek címzettje ismeretlen volt. Egykori bérlők, gondolta, de lehet, hogy egyik-másik küldeményt tévesen kézbesítették. Alkalomadtán felvitte magával a Roberts postáját, s a bejárata elé tette. Ott feküdt néha napokig, mígnem hirtelen eltűnt. Éjjel aztán ismét hallotta, amint a belső lépcsőn fel- és alá járt recsegve, a szoba és a konyha között ingázva.

Saját konyhája az utcafrontra néző nappaliból, melyet egy parányi előtér választott el, egyenesen a ház hátsó szárnyába vezetett. Ablaka szemtől szemben egy hasonlóval, mely viszont vagy tejüvegből volt, vagy lefestették, vagy valamiképpen megvakították. Közöttük kétméternyi tető, mely meredeken lejtett, s valószínűleg a ház hátsó részében levő lomtárakhoz vezetett. A szomszédos udvarok sarkaiban idegen emberek konyha- és vécéablakai, hullámpalagarázstetők az enyészet különböző stádiumaiban. Seholy egy fa, egy bokor. Csak jóval a vakablak mögött egy lombtalan nyárfa teteje, melyről le lehetett olvasni a szelet.

Éjjelente, amikor a nyárfa visszavonult a sötétség ködsüvege mögé, a Fishbone Road lámpáinak éles sárga fénye a falakra vetődött, egészen a hátsó udvarokig, ott megtört a túloldali házak falain, s számtalan árnyalatban verődött vissza. Tompán sütött át az utcafronti ablakok lehúzott vászonrolóin, úgyhogy világítás nélkül is el lehetett igazodni a szobában. A konyhát, melynek ablakán nem volt roló, a vakablakos házfal fénytükre világította meg.

Hogy a konyhaablak meztelenségét enyhítse, virágcsepeket állított belülről az ablakpárkányra. Az ablakot, melyet vastagon kereteztek az olcsó műanyag virágládák, csak billenteni lehetett, s ez a növényeknek állandó helyet bizto-

sított. Amikor felpillantott a mosogatásból, fel, ahol a szelek rózsaszín esti felhőket kergettek a fallabirintus felett, legalább növények zöldjén keresztül nézett ki, s ez a meztelen konyhaablaknak majdhogynem meghitt színt kölcsönzött. Később, amikor már rég felgyújtotta a lámpát, úgy rémlett, mintha a szembeni ablak is meg lenne világítva. A részleteket nyilván nem lehetett látni, ám a mennyezet magasságában egy világos folt rajzolódott ki, talán egy lámpa. A háziúr korábban említette, hogy hátul lakik még valaki. Valaki – tehát egy férfi vagy egy nő. Nem hangzott családnak. Minduntalan áttekintett az ablakra, de nem lett okosabb. Majd ismét úgy tűnt, tévedett, mert az utcai világítás fénytükre is az ablakon feküdt.

Az irodában kevés kapcsolata volt, nem is nagyon kereste. Helént is inkább csak szánalomból hívta meg magához egy kávéra. Helénnek gondjai voltak, s szüksége volt arra, hogy kibeszélje magát. Későbbre járt az idő, mint ahogy tervezték. Helén még segített neki elmosogatni. Meggörnyedve, s – hogy ruháját le ne fröcskölje –, hasát behúzva így szólt:

– Azoknak ott szemben ugyanolyan lámpájuk van, mint neked.

Ámulva nézett odaát, s a másik lakás mélyén, a csupasz mennyezeten egy kosáreányós lámpát látott, a nappaliban levő sajátjához hasonlót. Éppen olyan függött a háziúrnál, az irodában is. Érthető, hogy az összes lakásba ugyanolyan olcsó lámpát szerelt. A csupasz mennyezetnél több nemigen volt látható, mert az ablak alsó részén nem lehetett átlátni, mintha bepárasodott volna. Mint a saját konyhájában is, ahol a mosogatóvíz gőze esetlen cseppekben folyt lefelé az ablaküvegen.

Nemcsak udvariasságból kellett Helént a kapuig kísérnie. Az ajtók összevisszasága, a nyíló és csukódó szerkenyűk, a felgyulladó és kialvó szenzoros lámpáik egy látogató számára nem voltak rögtön áttekinthetőek. Visszasietett a lépcsőházba, majd rögtön becsukta maga mögött a lépcsőház ajtaját. Azt többnyire nyitva találta, s így az ajtó elzárta a ház hátsó részébe a bejárást. Ez a folyosó nyugtalanította. Előtte a szenzorlámpa jó 120 wattos, s annál feketébbek mögötte az árnyak. Amióta csak itt lakott, még sohasem nézett utána, mi rejlik ezekben az árnyakban.

A lépcsőház: egyrészt itt jobban érezte magát, másrészt egyszersmind mintha csapdában lenne itt. Érthetetlen, hogy támadt ez az ötlete. Térakarékossági okokból sem a folyosóknak, sem a lépcsőháznak nem volt ablaka. A világítást túl rövid időre állították be ahhoz, hogy a lépcsőházat használnak időt biztosított volna a le- és felmenetel befejezéséhez, tehát elkerülhetetlenül sötétség borult rá, még nappal is. Tovább botorkált felfelé, míg a szenzorsugár ismét átfogta, s a fény ismét felgyulladt. Gyorsan bezárta belülről a lakásajtót, s a homályban nekidőlt. A konyhaablakon át a szabadba bámult. A vakablak békésen szunyókált az utcai lámpák visszfényében. Csak amikor már az izgalomtól remegve felgyújtotta a konyhalámpát, látta, hogy odaát ez is fényhatást kelt. Talán a másik lakás mélyén a kosárlámpa csak a saját szobalámpájának visszaverődése volt, – melyet félénken, de kihívón azonnal meggyújtott. Pontosan nem láthatta, mert konyhaablaka párás volt, s ez a nedvesség odaát is rászállt minden részletre.

Az alkonyat játéka volt ez. Belátás, átlátás, kilátás kérdése. Talán csak tükröződés.

Lehet, hogy az ablak csak kívülről látszott vaknak, belülről pedig átlátszó volt, mint a bűnügyi filmekben a tük-

rök, melyek mögül váraláfutásos szemek leleskednek. Onnan lehetett őt figyelni, s ő ki volt szolgálatva, jól kivilágítva 150 wattal a fehéren visszaverődő falak előtt. Védtelenül. Sem roló, sem függöny. Megvizsgálta az ablakot, hogyan függönyözhető el. Ám a virágládák köröskörül akadályt képeztek. Esetleg ha az ablakkeretbe kétoldalt kampót ver, s két egyszerű karikával egy nem átlátszó anyagdarabot húz közéjük. De nem verhetett egyszerűen csak kampót a háziúr ablakkeretébe. Ezen kívül alatta volt a mosogató, amely a napi kétszeri függönylevevéshez, –feltevéshez megnehezítette a felmászást. Az ablakpárkányon levő növények sem könnyítettek a helyzeten.

Másnap a megszokottnál korábban jött haza az irodából. A Fishbone Road keskeny szurdoka végig napsütésben fürdött. Ám a ház belsejében csak a szokásos sötétség, melyet megtört a szenzorlámpák fénylő kitörése. Az első közbülső ajtó alá egy összehajtogatott kartoncsíkot csúsztatott, amely az automatikus zárt üzemen kívül helyezte, s kívülről becsukta a lépcsőházhoz vezető ajtót. A szenzorlámpa fénye az irodai folyosóról így a hátsó folyosóra esett.

A fal mellett építőanyag- és festékmaradékkal teli vedrek álltak, s csak egy keskeny járatot hagytak szabadon a hátsó ajtóhoz. Összeszedte a bátorságát, s a folyosó mentén az ajtóig nyomult, melynek az udvarra, majd onnan a vakablakos hátsó házhoz kellett vezetnie. Az ajtó zárva volt.

Ebben a pillanatban kialudt elől a fény.

Szívdobogása elakadt egy másodpercre. Amilyen gyorsan csak lehetett, vissza a meszelt fal mellett. Csak el ne essen valamelyik vederben, csak semmi árulkodó zajt! Végre ujjá alatt a lépcsőházajtó falapja. Feltépte, és a lépcsőházi lámpa érzékelési területére rohant. Csak akkor szedte össze az erejét, és jutott eszébe, hogy az elülső ajtó kartonblo-

kádját eltávolítsa, végül kimért léptekkel felsietett a lakásába.

Kézitáskáját a hűtőszekrényre dobta, s megnyitotta a mosogató csapját. Míg a víz a csuklójára és egy pohárba csorgott, teljes szélességében terült el előtte a kilátás a konyhaablakból. Az esti égbolt gyöngyházzsínei a túloldali házrész fölött. Messze mögötte a nyárfatető, ezúttal mozdatlanul. Szemtől szemben a vakablak. S most látta azt, amit később is észrevett néhány alkalommal egy egészen különös fénytörésben: az ablaküveg nem tejüvegből való vagy festett volt. Egy világos roló fedte el, alsó peremén egy sor tulipánnal. Belülről pirosak vagy sárgák lehettek. Kívülről csak halványan lehetett felismerni, s valószínűleg csak azért, mert a lenyugvó nap a másik oldalról világította meg a lakást. Valamivel később már semmi nem látszott, csak a vak bezártság.

Egy tulipános roló. Ha néha – a háziúr elejtett megjegyzése ellenére – raktárra vagy alig használt műhelyre gyanakodott is, ez most lakásra utalt. Talán magáé a háziúré volt – nem volt köteles tudatni vele. Szinte soha nem látta őt sem jönni, sem menni, rendszeresen közlekedni pedig végképp nem. A keresztény egyleti plakátok között mindenesetre nem aludhatott. Tudta, hogy itt lakik, s egy speciális rolón keresztül könnyen meg tudta lesni.

Rászokott arra, hogy a lakásban ne járkáljon meztelenül vagy hiányos öltözékben, ami azért esett nehezebbre, mert végtére is egyedül élt, s bármilyen gondatlanságot megenedhetett volna magának. Tekintete gyakran az ablakra tapadt, amely vonzotta, mindenholnan látható volt, úgyhogy néha megbotlott az ajtóküszöbben, a személtárában vagy a szertesét heverő bevásárlószatyrokban. Speciális rolónak

kellett lennie, mely túlsó oldaláról átlátszó lehetett. Különben az ott lakó nem tartaná állandóan leeresztve.

Talán mégis lakott ott valaki, akit még nem volt alkalma megismerni. Egy éjszakai munkás, aki ellenkező ritmusban dolgozott, vagy valaki, aki nagyon ritkán volt ott, még ritkábban, mint Roberts, vagy legalábbis rövidebb időszakokban. Egy ártalmatlan kereskedelmi utazó, egy távolsági sofőr. Vagy valaki, aki legalábbis alig kapcsolta fel a villanyt. Nem tévesztette szem elől az ablakot, de nem tudott rájönni, hogy azt a bizonyos fényességet az utcai lámpák és a biztosan meglévő tükröződés bocsátja-e ki, vagy sem.

Korábbi szokásával és kényelmességével ellentétben vigyázott arra, hogy a konyha és az előszoba közötti ajtót becsukja úgy, hogy az ajtó útját állja a nappali felé vetülő tekintetnek. Később elkezdte kerülni a konyhát, vizet, ha szüksége volt rá, a fürdőből hozott, s a kisebb munkákat átvitte a nappaliba. A főzést, amit emiatt igencsak lecsökkentett, vagy a vele járó mosogatást nem. Ám a teafőzőt például áthelyezte a dohányzóasztalra, csakúgy, mint néhány tálat, melyeket használat után a mosdókagylóban öblített ki. Napközben, hétféteken kevésbé riadozott a sápadt rolótól, melyen néha tulipánok rajzolódtak ki. Estéknél viszont nőtt az iszonya, s minél sötétebb lett, a roló annál ördögibben fenyegette a tetők ferdeségén.

Egy kétségbeesett felindulásában megpróbált – a háziúrra való tekintet nélkül – egy függönnyt feltenni. Ám az egyedüli lehetőség, az ablakkeret áthatolhatatlannak bizonyult, talán műanyagból vagy üvegszálból volt, nem lehetett szeget verni bele. Fáradozása azzal ért véget, hogy izgatott kezével leverte az egyik virágcserepet, s az széttörtött a mosogató peremén.

Lemászott a hokedliről, amelyen állt, letérdelt a nedves földdel teli cserepek mellé a földre, melyet öklével ütött, közben sírt, s könnyei végigcsorogtak az arcán. Majd piszkos kezével letörölte, magába roskadt, és sírt, sírt, míg sokkal inkább kimerülten, semmint megnyugodva abbahagyta.

Végül szipogva feltakarította a padlóról a földet és a cserépszilánkokat, a hajléktalan zödliliomot meg egy müzlis tálba tette ideiglenesen. Szemhéja feldagadva a tükörben, arca elmaszatozva. Becsukta a konyhaajtót, megmosakodott, lefeküdt. Odaát az ablak nappali és éjjeli fényben sejtelmesen váltakozó játéka, tükröződve is, meg nem is, az ő reakcióitól, kitöréseitől függetlenül, vakon maga elé meredve.

Vakon maga elé meredve a mennyezetet bámulta – ő is. A rolón a tulipánok csak felületes szemlélő számára nőiesek. A tulipán a legférfiasabb virág, ami csak eszébe jutott, agresszivitás tekintetében csak a sterlícia tesz túl rajta. A harciasan felsorakoztatott száraz katonás rendben. A levegőbe szűrődő rügyek és szirmok erőszakos vörösben, amint azt észlelni vélte. Egy férfi: vele szemben csak egy férfi lakhatott. Egy férfi az állandóan lehúzva tartott, s ezért csak látszólag átláthatatlan róla mögött, aki nappal, s de különösen éjjel figyelni tudja. Akit, ha egyszer feljönne a lépcsőn, nem hallana meg, mert a Roberts belső lépcsőjéhez képest az ő feljárója betonból volt, elnyűtt szőnyeggel letakarva. Bárki feljöhetne ide anélkül, hogy ő meghallaná, hallgathatna, vagy meg is rázhatná az ajtót, melyet csak egy nevetéses zárral láttak el.

Hozzászokott ahhoz, hogy a bevásárlást munkából jövet útközben intézze el. A bevásárolt holmit rögtön fel is vitte a lakásba, hogy csak egyszer kelljen átsurrannia a házban. Felérve bezárkózott, s egy karosszéket szorított a lakásajtó és az előszobafal közé. Így biztonságban érezte ma-

gát, még ha át is kellett másznia rajta. Egyre ritkábban ment ki a konyhába, inkább kibontott egy készen vett vacsorát, amit a térdére fektetve fogyasztott el a tévé előtt.

A most már szinte állandóan bezárt konyhaajtó némi távolságot teremtett az ablak és közte, mert így nem pásztázta folyton a tekintetével, s nem értelmezhetett minden egyes fényvisszaverődést vagy fényváltozást. Ám az ajtó mögött valami érezhetően jelen volt. Ezért, különösen esténként, messzire került a konyhaajtót, mintha pillantások hatolnának át a durva ajtódeszkán, s megragadnák őt. Tekintetek, melyek odaátról jönnek a tetők felől. Élete az így nyert távolság és a lakásba benyomult fenyegetés közötti, eljegesedett huzalon való drótkötéltáncá vált.

Azok alatt az órák alatt, amíg ébren feküdt, kísérteties helyzetekben látta önmagát. Mint egér a kísérleti kalitkában, melyet egy óriási kerek szem figyel egy nagyítóüvegen át. Vagy összeszorítják saját függönyei, míg egy távcső kínosan jegyzőkönyvezi. A vakablak – mint a krimikben – a tettetett vakok szemei, akik tejüveg-kontaktlencséjük mögül mindent követni tudnak. Azzal nyugtatta magát, hogy nincs bizonyíték arra, hogy szemben egyáltalán lakik valaki. Lehet, hogy a háziúr mindenről tájékoztatta. S amaz odaát időközben el is költözhetett.

Közben éjfél lett. Minden második utcalámpa leoltva, az is, amelyik egyébként olajos sárgáját a hátsó udvarokba szivárogtatta. Hirtelen felébredt. A vekker fél kettőt mutatott, tehát bizonyára elbóbiskolt, de most az alvásnak egyszerre vége szakadt. Alvás. Pedig ez volt az, amire sürgősen szüksége lett volna, s egyre ritkábban jutott hozzá. Máris eltussolta a cégénél a figyelem-kieséseit. Az óramutató egy örökkévalóság óta úton van, s mégis, amióta először rápillantott, alig vándorolt tovább – a pihenés messzebb, mint

valaha. Tényleg hoznia kellene egy altatóport a konyhaszekrényből, igen, port: nem szívesen és csak kivételesen. Előhalászta a papucsát, átmászott a fotelbarrikádon, ki a konyhába anélkül, hogy villanyt gyújtott volna. A szobanövények körvonala élesen elkülönült a mattfényű fehérségtől, mely a vakablakot világította meg.

Semmi kétség, semmi találgatás. Az utcai lámpa, visszaverődésével együtt, hajnali ötig leoltva, az ő lakásában nem ég a lámpa, mely odaát visszaverődhetne. Szemben a téglalap kísértetiesen világít a világos roló mögött, alsó peremén tulipánok falanxa.

Riadtan kúszott előre, áthajolt, amennyire csak tudott, a mosogatókagylón, míg pulzusa a fülében vert, a fejében tombolt. Jobbra, kis távolságra a nagy ablaktól egy kis keskeny, ugyanolyan világos-átláthatatlan, formájából ítélve: fürdőszobaablak. Az éjszaka sötétjének csendjében, érezhető távolságból az ablakok észrevétlen sejlének. Nemsokára visszaveszik saját életüket, és – ártatlannak álcázva magukat – átfülelnek hozzá.

Visszasietett az előszobába, becsapta a konyhaajtót, véresre ütve sípcsontját a rézsút beékelt karosszékben. Már nem volt szüksége altatóporra. Az ágyszélén, süketen, káiban szíve tombolásától. Lábujjhegyen a bejárati ajtóhoz, hangtalanul, fülét a fához préselve. Úzve a derengő szobában fel és alá, és fel és alá.

Hajnali ötkor meggyulladtak a takarékoságból leoltott utcalámpák. A napvilágnál egyszerre mind kialudtak. Fél nyolc. Most már, talán, remélhetőleg, megfelelő az időpont felhívni Helént, aki álmosan jelentkezett.

Alig volt ura a hangjának, miközben megkérdezte, hogy lakhat-e nála néhány napig. Majd a bőröndbe dobálta a holmiját.

Az órásmester

Minden nyelv más. Minden hangjelenség valamely egyértelműen azonosítható egyéniség nyelve. Az egyik önmagával foglalkozik. Mások lazák, sietősek, vidámak. Megtöltötték a hangjukkal a házat. Ha belépett egy szobába, megszólították. Csevegtek a háta mögött, miközben ide-oda járkált a házban. Ez volt az élet. É-let. É-let. É-let.

Pótélet.

Korábban nem hallotta a hangokat. Minden más elnyomta őket. Az apa. Az anya. A testvérek. Dal, veszekeedés, játék, figyelmeztetés. Később a rádió. Még később a televízió. Gyakran több is egyegyegyszerreszerrere.

Odafent ütött a templomtorony órája. Hátrahajtotta a fejét, hogy lássa, s mivel kicsi volt még, majdnem elveszítette az egyensúlyát. Aztán a bádögütést elnyomták az esküvői harangok hangjai. A nővére távozott a házból.

A bátyja másik városba költözött. Sietve az állomásra, a bőröndök első saját kocsijában. Szinte túl későn az induláshoz, melyet a pályaudvar órája fenyegetett elektromos másodpercmutatójával. Hazafelé az autó lassan, üresen, s valahogy a belseje is. A szülők az új nyugalomban inkább nyugtalanná váltak. Mozdulataik szórakozottak, szinte megtörtek, mielőtt befejeződtek volna, mintha már úgysem lenne értelmük.

Apa meghalt. Csend volt, érezhető.

Éjszakánként, amikor gondolatai újra és újra fellapozták a szakma kötelességeit, meglepő zajt hallott a nappaliból. Mintha zár kattanna vagy nyílna, majd ismét csend. Hirtelen az ingaóra ütése. Korábban sohasem vette észre az ütőmű felhúzását, az ütést is alig. Már az alvás sem volt az, ami régen.

Anya ágyhoz kötött, halkabb, mint a szoba hangereje. Bizonyos szobákat már nem is használtak. Bátyja íróasztalán elhagyatva egy Miki egeres óra, a fehér kesztyűs kézmutatók groteszken meredeznek. Húga szobája üres, a vekker lejárt, holdezüst fény a számlapon. A tükör előtti mutatós kandallóóra is megállt, s a tükör fehér hajtincseivel szembesítette.

Szokásává vált, hogy felhúzza az órákat, hogy azok mechanikus foglalatosságukkal kitöltsék a szobák ürességét. Élénkséget varázsoltak anya és a maga számára. A derű tetőfoka, amikor a házban a vekkereket egymást követő rövid időközökkel cserregtette. Az ő kedvéért anya mosolyogva aludt el. S nem ébredt fel többé. Elintézte a hagyatékot, néhány hétre a fivéréhez utazott.

Visszatértekor fülsiketítő csend. Az állóóra ingája, mint függőn, a föld középpontjára mutatott: maga a megtestesült szemrehányás. Sztrájkoltak az órák. Némán. Elutasítóan. Cserbenhagyta őket.

Egyedül a konyhában az elemes óra tolta dacosan előre mutatóját. Hálás volt neki, bár a mechanikus órákat jobban kedvelte.

A felhúzás testkontaktust jelentett. Kapcsolat-létesítést. Kezében tartotta az élet kulcsait. Órakupcsok. A kandallómárvány pasztelljén ékszerdoboz. Tartalmát a hűgának engedte át. A bársonyos fiókokban villogó vagy tompa fényű kulcsocskák. Az órák maguk teljesen különbözőek. Nemcsak külsőre, hanem természetüket illetően is. Némelyek azonos módon dolgoztak. Az egyik öt percet sietett, s attól fogva azonos ütemben haladt tovább. A másik kicsit, de állandóan késett. Mindegyik más-más hanggal, más szívveréssel. Pedantéria nélkül hagyta rájuk. Beállította őket, de nem volt nagy időfigyelő. Az órák jártak. Az idő el-járt.

Eljárt az órák felett is. A lüktető nyugtalanságot egyre inkább kvarccal és gombellel helyettesítették. De itt is – s ez némi elégtételt jelentett számára – bizonyos mértékű mechanika megmaradt az üzemeltetés számára. Egy ilyen elegánsan fénylő, szerpentintömbbe süllyesztett szerkezetet kapott búcsúzul a cégtől. Ő pedig átadta az üzlet vezetését az utódjának, s visszavonult órái társaságába.

Éjszakánként belefüledt a sötétségbe, melynek különböző mélységeiben a legkülönbözőbb zajok lakoztak. Járművek. Léptek. Hangok. S leghátul, a hallhatóság határán, egy kutya buzgó ugatása.

Hirtelen felébredt. Valószínűleg elaludt. Hirtelen nem jött rá felébredése okára. A vekker az éjjeliszekrényen elnémult. Alvatlanság a szokatlan csendben.

Megkereste az olvasószemüvegét, kinyitotta az óra hátsó felét egy finom csavarhúzóval. Zsigerek, sápadtan, kiszolgáltatottan. Egy darabig a kezében méricskélte a vekkert, aztán bedugta a kabátzsebébe. Átcsoszogott a házon, órától óráig, megérintette a fájukat, a fémjüket. Aztán felöltözött.

A kirakatüvegen át az órás mestert figyelte, aki sokkal fiatalosabb volt, mint ő. Aztán bátorságot merített, s belépett a boltba.

Szétrézett, végigsimított ritkás haján. Hangok szóltak hozzá, gyorsansansan, mintha csak várták volna, ismerték volna, bátorították volna.

Odafordult a mesterhez:

– Felvenne – zavart szünet – egy inast?

A várakozó

- Mit hozhatok Önnek, uram?
- Egy kanna teát kérek. És... egy túrós rétest...
- Máris hozom, uram.

A pincér kötelessége után nézett, az úr pedig, egy középkorú férfi, hátradőlt. A kávéház elegáns volt, és most, közvetlenül ebédidő után, még nem túlságosan népes. A férfi egy kis ablakmélyedésben ült, amelyet pontosan két személyre méreteztek, s ahonnan jó kilátás nyílt a belváros élénk utcai jelenetére és a lokál belsejébe, mely hamarosan újra és újra megtelik emberekkel.

Az, akivel itt találkozni akart, még nem érkezett meg, de erről a helyről hamar észre fogja venni. Most fő a türelem. Mappáját az asztalra tette. Egy pillanatnyi nyugalom jót fog tenni neki.

Am ezzel a gondolattal csak a helyzetét szépítette, ez legjobb esetben is csak önmaga gyözködése volt, egy kíváncsi önszuggesztió – hiszen ki várakozik szívesen? Ő a legkevésbé, ahhoz mindig is túl tevékeny volt. Életét zümögő aktivitás fémjelezte, amelynek oly régóta alávetette magát, hogy azt már a saját, eredendő szükségletének tartotta. Ezen felül gazdaságosságra és hatékonyságra törekedett: miközben az egyik tevékenység esetleg munkaszünetet igényelt, addig el lehetett indítani egy másikat, úgyhogy a lefutási idejük ütemesen egymásba ért. Csak semmi leállás, mert az tehetetlenségre vagy hanyagságra vallott volna.

Semmit sem utált jobban, mint a mások által ráerőltetett üresjáratokat, például egy megalázó sorban állást, vagy ücsörögni egy – már az elnevezés is beszédes! – váróteremben, vagy a késést az értekezletekről. Előző nap volt egy megbeszélése. Nyugtalanul ide-oda járkált, folyton az órájá-

ra pillantott, s épp azt forgatta a fejében, hogy a találkozás helyét éppoly türelmetlenül, mint amilyen feltartóztathatatlannal elhagyja, amikor a várt személy, bocsánatkérések közepette végül berobogott.

Éppen ezért most bizonyos csodálkozással figyelte, hogy csak itt ült – s majdhogynem hanyagul – várt. Előbb rá kellett beszélnie magát, hogy nevéen nevezze a dolgokat. Nem épp sietség, de állandó tevékenység uralta az életét, ezért egy kávéház az ő számára mindenképpen szokatlan környezet volt, még ha az – kétségtelenül – a legkellemebbike is volt minden elképzelhető váróteremnek. És most, mint még soha azelőtt, elfogta az érzés, hogy a megbeszélés talán csekélyebb jelentőségű számára, mint a reá való várakozás.

Különös.

Valójában mégiscsak valakire várt. De lehet, hogy ez csak átlátszó ürügy volt. Lehet, hogy azért volt itt, hogy tanuljon. Hogy nyugalmat tanuljon. Alig figyelve a kötelességtudóan felszolgáló pincérre, ezzel a számára új gondolattal foglalkozott: a várakozás is egy lehetősége volt annak, hogy az idejét eltöltse. Sőt, egy lépéssel tovább is ment: egy lehetősége annak, hogy az idejét tudatosan töltsse el. Korábban ezt sohasem próbálta. Semmit el nem pazarolt, mint ahogy mostanáig gondolta. Várakozott, s ez egészen konkrét tevékenység volt.

Talán gyakorolnom kellene, gondolta, hogy tudjak majd várakozni akkor, ha már nem leszek képes egyebet sem tenni, mint várni.

Odakint egy asszony ment mankóval, kézitáskája nyakába akasztva, mint hajdan az óvodában. Sietősen lépdelt, hogy az úttesten még a zöldnél átkelhessen. A férfi a homlokát ráncolta. Az asszony még nem tanult meg várni. Nem

tanult meg eléggé várni, noha a sors e makacs szerkezettel máris lefékezte.

S emellett – ha a várakozást, e számára új élményt, megfelelően gyakorolta, – az élvezhetővé vált. Kissé hátradőlt, s érezte, hogy belül csendesebbé válik. Ez itt jó hely, gondolta. Itt ülök, s körülöttem forog a világ. Miközben itt megállítottam magam, én lettem a tengely, egy gömbön átvezető vonal, mely forgás közben is mozdulatlan marad.

Életek haladtak el mellette, a pihenő mellett, odakint s idebent életeket hordoztak. Úgy érintették meg egymást, mint biliárdgolyók egy játékasztalon. Vele is érintkezésbe léptek. Oly ismerős volt számára minden. Csak rá kellett néznie egyikre azok közül az emberek közül, akik ott elhaladtak, s úgy tűnt, mintha ismerné őket. Mindnyájan az ő részei voltak, mint valamely ismerős játéktábla bábjai – a maguk sokféleségében öbenne foglaltatva.

Az ablak alatt egy buszmegálló volt. Megálló várakozási idővel. Tehát a buszvezetők is vártak. Majd elindultak, s besiklott a következő busz a megállóba. A sofőr kiszállt. Rágyújtott egy cigarettára, s fel-alá járkált, miközben az utasok felszálltak. A kávéház ablaküvege mögötti férfinak úgy tűnt, hogy ez a várakozás is az élet törvényes része. Lényegesen más, mint a semmittevés, még ha külsőre néha hasonlónak is tűnt. Mert várakozás közben még foglalkozni is lehetett valamivel: gondolkozni, járkálni, dohányozni... A buszsofőr például eltaposta a csikkjét, becsukta az automatikusan záródó ajtókat, majd megvárta, hogy a várakozásban leváltsa őt a következő buszsofőr.

Az már valóságos várakozóművész volt. Képes volt újat mutatni a kávéházi ablak mögött ülő nézőnek. Alig húzta be a keziféket, feltámasztotta a lábát, s két lábfejét jobb és bal oldalt feltette a műszerfalra. Magába süllyedt,

kagylószerű védettségbe, amelyből magába szippantotta a világot.

A következő sofőr vagy már nagyon régóta állt szolgálatban, vagy még új volt. Az utazás megszakítását arra használta, hogy sóváran elnyeljen néhány bekezdést a könyvéből. Tehát elutasította, hogy átadja magát a nyugalomnak, megtagadta magát tőle. A férfi érette. Nemrég még ő is ilyen volt.

Kire várt tulajdonképpen? Már régóta itt ült. Nem vált időközben közömbössé? Az időt nem sajnálta. Mintha egy jelentős esemény peremén állna, szinte izgatott volt. Autók dudáltak kint; kerékpáros küldöncök karikáztak tova foszforreszkáló hátizsákjukkal. Azt sem akarták kivárni, míg a lámpa zöldet mutat. Egy csoport iskolás lány gágogott. Izgatottan. Ami ma történt velük, az nem számított. Csak arra vártak, hogy az élet kitörjön, betörjön az életükbe – végre.

Talán ez a lényeg, fordult meg a fejében, miközben a fülkéjében ült. Hogy mi állandóan csak a jövőre várunk türelmetlenül. A választott jövőre, melyet vágyképeinknek megfelelően, kívánságunk szerint alakítunk: Legyen meg a mi akaratunk.

Lehet, hogy ez kimeríti a bűn fogalmát – nemcsak választásos értelemben, hanem úgy, mint az életben elkövetett hiba? Milyen gyakran vitáztak erről – egyetemista körökben vagy barátok közt. Ilyenkor különböztek a vélemények. Az ő véleménye sem volt mindig ugyanaz. S épp most ötlött fel benne ez az új változat. Az az érzése támadt, mintha egy fontos lépést tett volna, mintha tanult volna valamit.

Ez az, amiért nem akarunk várni: mert gondolatban és óhajainkban mindig elébe vágunk az időnek. Az ember sohasem LENNI akar, hanem VÁLNI valamivé. Csakhogy a

várakozás halk, és jelenhez kötött – különös, a szó így hangzik: jeLEN...

*

A pincér jött engedelmesen.

– Pardon, hozhatom a számlát, megjött a váltás...

A férfi mozdulatlanul ült a fülkéjében. Elgondolkozva, sőt derűs arckifejezéssel bólintott az ablakban, s nem válaszolt.

A pincér megérintette – és az asztalokba ütközve rohant a telefonhoz, miközben gesztikulálva kiabált a kollégáinak:

– Az isten szerelmére, Karl, Josef: a mentőket, a rendőrséget – gyorsan! Hívd a főnököt!

Izgatottan telefonálni kezdett, miközben a kávéházi vendégek a nyakukat nyújtogatták, s diszkrétan köhécselni kezdtek.

– Mi történt veled? – kérdezte az üzletvezető, amikor lélekszakadva megérkezett.

– Semmi. Jellemző módon várt valakire, az ilyesmit megismerni... De senki sem jött.

A pincér idegesen és teljesen fölöslegesen az asztalka lapját törölgette. A pikoló segítőkészen kimentette a férfi mappáját a köröző konyharongy veszélyövezetéből, s rögtön belelapozott. Hangja elcsuklott és torkát köszörülte, amikor öntörvényű vizsgálódásának eredményét közölte:

– Ez itt az életrajza... az egész élete... Nevetséges – épp most, hogy már halott...

– El a kezekkel – a csodába is! – az üzletvezető a legfiatalabbra záporozta felgyülemlett izgalmát: – Várni kell, amíg megjön a rendőrség!

A beállott csendben a személyzet az ablakfülke köré állt. A főpincér csodálkozva tanulmányozta a hallgatag vendég derűs arcát.

-... talán az, akire várt, mégis eljött... – mormolta.

A távolból a közeledő mentőautó szirénázása hallatszott.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Selejtmásolatok

– ‘éjt, igazgató úr!... Vizontlátásra!... Jó éjt!

Az irodaajtó a munkatársakat surranó zajjal tolta kifelé.

– ‘éjt! – dörmögte Feiersinger utánuk. Azok elmentek s otthagyták őt, akinek mindig sikerült utolsónak lenni. Néha neki, az üzletvezetőnek több dolga volt, mint a beosztottjainak. Gyakran az esti nyugalmát újságotolvasásra használta – amit otthon megnehezítettek családtagjainak életjelei. Esetenként szándékosan elhúzta a munkáját, s mihelyt a többiek elmentek, utánuk szimatolt, hogy ellenőrizze, és titokban rajtacsíphesse őket.

Ez nem csak jogában állt – vélte –, hanem kötelessége is volt, hiszen mégiscsak ennek a kirendeltségnek volt az üzletvezetője, s külföldi felettesei nagyon megkeserítenék az életét, ha az ő irányítása alatt rendellenességekre derülne fény, vagy valamilyen kár keletkezne. Ezért nem csak az íróasztalokat és papírkosarokat kutatta végig, hanem azt is ellenőrizte, hogy a számtalan műszert rendesen kikapcsolták-e.

Mindez az ő részéről egyrészt kötelességtudatból fakadt, de ugyanakkor pusztán önvédelemből is, ezt meg kellett érteni, hiszen FENTRŐL nézve ő is csak alárendelt volt. Természetesen kijelölhetett volna valakit az ellenőrzésre, de ugyan kiben lehetett megbízni? Úgyis minden az ő nyakába szakadt. Valójában egy tehermentesítő alkalmazott kinevezéséhez nem volt illetékessége (ő azt mondta: nincs bizalma), tehát kénytelen-kelletlen vállalt bizonyos túlterhelést. Ezzel szemben beosztottjai – pardon, ma úgy kellene mondani, hogy munkatársai –, azok aztán este rögtön eltűntek. Magánéletükre szomjazva, arra törekedtek, hogy az üzletet, amilyen gyorsan csak lehet, elfelejtsék. Már az irodabejárat

és a lift között, még mielőtt elhagyták volna a házat, magántermészetű szavakat váltottak egymással, tehát el tudta képzelni, hogy a munkájukkal kapcsolatosan hány gondolatot vittek haza éjszakára.

– Szüksége van még valamire, Feiersinger igazgató úr?
– Michalek, mint mindig, most is utolsóként hajbókolt körülötte. Ő volt az egyedüli, aki az „igazgató úr” és teljes név megszólítással illette. Michalek sohasem ment el anélkül, hogy szolgámód meg ne kérdezze, van-e valami kívánsága, vagy nem ró-e ki rá újabb feladatot. Pusztán retorikai megszokás, amit Feiersinger morcosan bólogatva fogadott. Ha valóban szüksége lenne valamire, ennek a csúszómászónak úgyis eszébe jutna valami kifogás, hogy a feladatot másnapra halassza.

Anélkül, hogy feltételezését valaha is kipróbálta volna, ezzel jó ürügyet talált a mérgeződésre. S amikor Feiersinger mérges vagy ideges lett, rángatózni kezdett a bal szeme. Nem tudta ellenőrzése alatt tartani, bármennyire is igyekezett. Csak ha már lecsillapodott izgatottsága, akkor enyhült a rángatózás, majd elapadt, mintha mi sem történt volna.

Ez a gyengesége régóta megvolt. Már az iskolában is heccelték vele, és semmi sem ütötte jobban szíven, mint amikor a többi gyerek körülugrálta és azt kiabálta: – Feisi, néééé! – miközben megpróbálták bal szemüket rángatózva kinyitni és becsukni. Ez a – talán természetes – gyermeki kegyetlenség még jobban kihozta a sodrából, s az ördögi kör csak akkor tört meg, amikor a többiek megunták a csúfolódást. Az évek folyamán Feiersinger megtanult jobban uralkodni magán, ám szemhéjának ideggyengesége megmaradt, és minden, akárcsak feltételezett utánzás is dührohamot váltott ki belőle.

A munkatársak nyilván nem voltak olyan ostobák, hogy utánozzák, legalábbis még nem vette észre. Különben pedig nehezen kezelhetőek voltak. Mindegyikük más volt, nem csak erős és gyenge oldallal, hanem különbözőképpen is élték ki ezeket.

De hát megtehették, szabad volt ilyent tenniük? A közös munka érdekében, a CÉG érdekében, kérem szépen, kenyéradójuk érdekében – ha már nem a saját könnyen irányíthatóságuk érdekében –, nem kellene több egyenlőségre, egyformaságra törekedniük? Kár, hogy ma már tilos a bélyegzőóra használata, azzal jobban ellenőrzése alatt tarthatta volna a személyzetet. Mint egy karmester, úgy adhatta volna meg a jelt minden reggel a munka felvételére, s este, a feladatok maradéktalan teljesítése után, leinthette volna őket. De így, e sorozatos pepecselés láttán mindannyiszor bizonytalanul, kihasználva, becsapottnak érezte magát.

Meg aztán a külalak. Bizonyára csak külsőség, de mint ahogy ez a mondat is utalt rá: a cég által keltett benyomás a legfontosabb. Az ő csapata viszont úgy nézett ki, mint egy szedett-vedett társaság. Az egyik fenyőmintás öltönyben érkezett, a másik kockás flanelinget viselt, a titkárnőn egyértelműen túl rövid volt a szoknya, és Kerschbaumer, a küldönc mindig egy ócska munkakabátot húzott öltözetére. Abszolút semmi érzékük nem volt ahhoz, hogy egységes benyomást keltsenek. Ha csak egy kicsit is igazodnának hozzá, az üzletvezetőhöz! Tényleg csak jóérzés vagy intelligencia kérdése, hogy valaki követi-e vagy sem az előljáróját.

Hüvelykujját bedugta a nadrágszíjtartójába, mint ahogy ezt gyakran szokta, s öltöynadrágját feljebb húzta. A nadrág középszürke volt, szabása konzervatív, apró mintás nyakkendőjéhez hasonlóan. Évekkel ezelőtt egyszer azt

olvasta valahol, hogy egy nemzetközi irodagép-forgalmazó cég a következőképpen jellemezte a munkatársait: kék öltöny, keskeny nyakkendő, gyors léptek. Mint igazgató és üzletvezető, ennyi idő után is élesebben látott, ha ez az előírás eszébe jutott, még akkor is, ha ma már egy sötétkék öltöny túl ünnepélyesnek hatna. A szűkszavú megfogalmazás, mely szinte paranccsal volt határos, a precíz kijelentés, az élénk kép, mely a külsőn túlmenően az abból adódó, munkához való hozzáállást is megfogalmazta, legalább annyira tetszett Feiersingernek, mint amennyire manapság kivitelezhetetlennek tartotta. Kívánság-látomás maradt csak, a mai egyéniségekkel alig elérhető, de pozíciójában nem mondhatott le arról, hogy a legjobbra törekedjen még az ilyen apróságok vonatkozásában is. Végtére FELFELE továbbra is felelősséggel tartozott. E felelőség tudatában, mely a cég külső megjelenésére is kiterjedt, egyfajta ruházatkodási előírást állított össze..., nem, ma már ezt nem szabad így mondani, egyfajta illemtankönyvet, egy ajánlást, melyhez munkatársainak a jövőben igazodniuk kell. Wögerer adta meg ehhez a végső lökést, több évnnyi kellemetlenségeket követően. Olyan öltönyben jelent meg, amelyet Feiersinger sportöltönynek nevezett, Wögerer ezzel szemben könnyed és modern nappali ruházatnak. Hogy a hasonló stílusban folytatott értelmezéseket a jövőben elkerüljék, s a dolgot egyszer s mindenkorra tisztázzák, Feiersinger egy elaborátumot fogalmazott, melyet most teljes nyugalomban szeretett volna lemásolni. Minden munkatársának egy-egy példányt, már jó vaskos papírköteg gyűlt össze, s erre azt az időt akarta felhasználni, amikor egyedül volt az irodában. Azokat az iratokat, melyek a személyzeti vezetésre vonatkoztak, vagy bármiféle utasítást sosem gépeltetett a titkárnővel, akinek hallgatásában nem bízott. Az ilyesmit mindig

maga intézte, saját kezűleg, két ujjal pötyögtette be, és akkor sokszorosította, amikor a többiek már házon kívül voltak.

A másoló, egy nagy teherbírású, hatalmas szerkezet a szabad falnál állt, közvetlenül az iroda bejárati ajtaja mellett, így Feiersinger tudta, hogy mikor mentek el. A fejlett technológiájú műszer fölé Kerschbaumer, aki a küldöncszolgálat mellett kisebb házimunkákat is elvégzett, polcokat helyezett a kibontott papír számára. Különböző nagyságban és vastagságban, ferde csomókban tornyosultak a papírivek a cég fejlcének különböző változataival. Alattuk az újabb szállítmány állt, amelyet még nem csomagoltak ki.

Amikor az iroda ajtaján Michalek, a csúszómászó is kisorsrant, s az ajtó elégedett kattanással becsukódott, Feiersinger fellélegzett. Most a cég a saját cége volt, e nélkül a szedett-vedett társaság nélkül, melyet úgy kellett hajtania és ellenőrzése alatt tartania, mint egy állatidomárnak.

Csend lett az irodában, csak a tárgyak alakítottak ki egyfajta önálló életet. Emitt ropogott, amott recsegett, amikor a műszerek kikapcsolása után lassan csökkent üzemi hőmérsékletük. Fűjtetés hallatszott, és parányi lámpák pislogtak vagy aludtak ki. Egy órányi sajátos, különös romantika – így érezte Feiersinger minden alkalommal, amikor a tárgyak még éltek, s nem voltak kihülve, nem voltak merevek és némák, mint az éjszaka kellős közepén vagy reggel.

Arckifejezése megenyhült. Öltözködési illemtankönyvét belehelyezte a másolóba, megtöltötte az adagolót kellő mennyiségű papírral, és megnyomta a startot. A gép engedelmesen húzott be egy ívet, s dobta ki a másik oldalon – tisztán és rendesen nyomtatva. Lap lap után vándorolt keresztül, jobból balra, az ív szippantó behúzásától, a köszö-rülő zajú mechanikus továbbításon át, a másolási folyamat

utáni, könnyen billenő kidobásig. Ilyen súrlódásmentesen kellene mindennek működnie! Feiersinger jelképesen vállon veregette a műszert, és elhatározta, hogy egy kávét engedélyez magának. Végül is a negyvenegy másolathoz időre volt szükség.

A kávéautomata, melyet az üzemeltetője kölcsönzött, a sarokban állt, az iroda távoli oldalán. Ez volt az egyedüli gép, melyet éjszakára nem kapcsoltak ki. Feiersinger beledobott egy műanyagzsetont, s megnyomta a „Fekete cukorral” gombot. A főzet a plasztik pohárba zubogott, és Feiersinger legalább azt tanúsíthatta, hogy forró. Az egyik szobából motyogó hangokat hallott. Persze Buchinger, a kolléganő megint rádiót hallgatott munka közben, s elfelejtette kikapcsolni. Odament, hogy elzárja. Csak ezután tudta a körét végigjárni, s jogos tevékenysége után nézni. Átlépkedett a szobákon, éles tekintettel kisiklást, a cég vonalától eltérő, megrovandó elhajlást keresett. De nem talált semmilyen kritikus pontot.

Időközben kiitta kávéját, s a szeméttbe dobta az üres poharat. Ismét visszaballagott a másoló irányába, hogy a mostanra már rég kész másolatokat elhozza. Mielőtt befordult volna a sarkon, hallotta, hogy a másoló még működik. Fáradhatatlan beszívással, köszöreléssel és kilökéssel dolgozott a műszer magában. A kitolónyílástól lap lap után dagadtak ki a ruházati előírások, lehulltak, feltornyosultak, megakadtak sokaságuk miatt, s ezáltal a gépet mérsékelt rezgésbe hozták, melyet az továbbított a mellette levő polcra. A magasra tornyozott papírcsomók nem képeztek stabil alkalmatosságot. Elkezdtek csúszni, és leestek földre, a másolóra, még a nyitva álló papírbehúzóba is, mely szorgalmasan szippantyúzott ki és be.

Átkozott szerkentyű! Feiersinger odarohant. De valamiben megakadt, úgyhogy nem is tudott hozzáférni, az újonnan szállított dobozok körülötte álltak. Azokat Kerschbaumernek már rég ki és el kellett volna pakolnia. Feiersinger haragosan odalépett, s céltalanul erőszakos akciójától lezuhant a papíros polc. Mint áradat, úgy tornyosultak fel a lapok, és hömpölyögtek a gépbe, s Feiersinger számára, aki hevesen rángatózó szemével minden rendelkezésre álló gombot, billentyűt és kapcsolót megnyomott, úgy tűnt, mintha az gyorsabbá vált volna, hogy a munkatámadásnak megfelelhessen.

Most hidegvér, nosza megmutatni a szervezői képességeket! Nevetséges lenne, ha nem tudna úrrá lenni ezen a műszeren! A vezetékét nem lehetett kihúzni a falból a dobozok miatt. Alighanem a gépet belülről kell leállítani, mivel a gombok kint leblokkoltak. Feiersinger erőszakkal felnyitott egy nehezen mozdítható fedelet, s megpróbált a gép belsejébe benézni. Szippantó zajjal ragadta meg két kar, s behúzta a műszer sötétségébe, ahol azonnal megakadt. A fénypászma vakító fényességgel haladt el alatta, hallotta a papíradagoló köszörülő zaját s a kidobó kattánását. Beszív, köszörül, kidob. Beszív, köszörül, kidob. Hiába próbálta kiszabadítani magát. A gép kérlelhetetlenül tovább járt. Lemásolta Leonhardt Feiersingert, és másodpéldányait kidobta a kilökönyíláson.

Feiersinger, akit lefoglalt a kényszerhelyzete, mindeből semmit sem vett észre. Mivel nem tudott saját erejéből kiszabadulni, végül segítségért kiáltott, noha látta, hogy a bejárati ajtót eltorlaszolja a ruházati előírások hegyei. Csak végtelennek tűnő idő után – szinte már lemondott a segítségről – állították le a másolót, s a hirtelen beállott csendben hangokat hallott. A másoló tetejét kinyitották, az átvilági-

tástól többszörösen megvakított Feiersingert a földre segítették, leporolták az öltönyét, s izgatottan beszéltek hozzá. Feiersingernek szüksége volt egy kis időre, amíg hozzászokott a rendes fényviszonyokhoz, s magához tért a rémületből.

Ott volt a csapata, s már-már hajlott arra, hogy jelenlétüknek örüljön. A másolóban töltött idő végtelennek tűnt. Nyilván már reggel volt, mivel az alkalmazottak teljes létszámmal jelentek meg. Kérdeztették és találgatták, hogy került a gépbe, és mi történhetett. Véletlen, melyet csak szüksézáva tudott elmagyarázni. Végül, hogy kellőképpen kibeszélték az esetet, ő ismét odakint állt a saját lábán. A tumultusnak, a bratyizásnak véget kellett vetni, a napi munkát pedig elkezdni. Hüvelykujját a nadrágszíj tartójába dugta, s nadrágját erőteljesen felhúzta.

– Rajta, rajta, uraim, lássanak munkához! A CÉG teljesítményt vár el Önöktől. – S azzal bement a szobájába.

Amikor nem sokkal ezután elhaladt Wögerer íróasztalánál, feltűnt neki – s ez kellemesen meglepte –, hogy az ma nem rikítóan tarka szabadidő-, sport- vagy akármiféle öltönyét viselte, hanem egy inkább konzervatívnak mondható sűrű öltönyt. Na tessék: mégiscsak haladunk! Michalek, a csúszómászó sohase járt feltűnő öltözetben, viszont gyakran megtagadta a nyakkendő viselését, ami viszont a korrekt üzleti megjelenés elengedhetetlen feltétele. Ezúttal azonban felkötött egy – majdnem dicséretreméltó – mintásat, amelyen elő is volt írva. Feiersinger jóindulattal fordult a küldönchöz, aki szinte elveszett egy halom másolat mögött, melyet épp odavitt. Az öltözködési előírások voltak, persze túlságosan sok példányban, de a fölösleget majd felhasználhatják, most kivételesen, jegyzetpapírnak. A titkárnő, ma sűrű nadrágkosztümben, elvállalta, hogy kikeres negy-

venegy kifogástalan példányt kiosztásra. Feiersinger észre vette, hogy a küldönc nem a munkakabátját vette fel, hanem egy egyszerű, szokványos középszürke öltönyt. Talán mégiscsak meghozták gyümölcüket az ő állandó megjegyzései a személyzet külalakjára vonatkozóan. Most a pontot az i-re az ő illemtankönyve teszi majd fel, s ezzel megvalósulhat az egységes cégimázs fontos részaspektusa. Feiersinger nem tehetett egyebet, minthogy egy fentről jövő dicséretben reménykedett.

– Jól van – mondta Kerschbaumernek. – Talán ha végre elrakná a dobozokat...!

Kerschbaumer mutatóját öltönye övtartójába dugta, és felhúzta a nadrágot. Magyarázatot keresett arra, miért is nem végezte el ezt már korábban. Feiersinger meghökkent a nadrághúzóasztól, s kissé zavarban érezte magát, így a kifogást félrepergte:

– Jól van hát, bárhogy is volt, csinálja, csinálja...

– Feiersinger igazgató úr – az ajtóban Michalek állt, alázatosan megigazította elegáns mintázatú nyakkendőjét, s végül, mintha csak bátorságot merítene, az övtartójától fogva felhúzta szürke nadrágját. Ez a mozdulat nagyon irritálta Feiersingert, de megenyhült, látva, hogy Michalek, nyílán véletlenül, ugyanazt a nyakkendőt választotta, mint amilyent ő maga is viselt. Megható kísérlet, hogy őt lemásolja, távolról sem megrovandó, bár a másolásnak nem kellene odáig fajulni, hogy még a személyes sajátosságait is utánozza.

Aha, ezzel az egész fellépéssel már megint fizetésemelést szorgalmaznak! De abból nem lesz semmi, annyira azért nem volt elégedett ezekkel az emberekkel, nem is volt itt senkivel sem elégedett, mihelyt pénzről volt szó. Kerek perec félretolta a Michaleket illető feltételezéseket, így an-

nak le kellett nyelnie Feiersinger haragját, udvariasnak kellett maradnia, meg kellett próbálnia érvelni, s ez olyan megterhelés volt Michalek számára, hogy bal szeme akarata ellenére rángatózni kezdett. Feiersinger, akinek figyelmét nem kerülte el ez a reakció – mivel ebben a tekintetben túlérzékeny volt –, úgy érezte, hogy sértő módon majmolják. Ez már túlment a nadrágfelhúzáson, nagyon is túl. Olyan dühös lett, hogy Michaleket hangosan és azonnali hatállyal felszólította, hagyja el a céget. Soha többé ne mutatkozzon itt.

Michalek, hevesen rángatózva eltűnt.

Feiersingernek időre volt szüksége, hogy önuralmát és arcidegeinek nyugalmit visszanyerje. Ezeket az embereket sohasem szenvedhette, de ez a fajta vakmerőség új volt tőlük. Mi üthetett beléjük? Ilyesmit főnként nem tűrhet, nem szabad túrnie.

Szólította titkárnőjét. A titkárnő negyvenegy szép öltözködési előírás-másolatot tett az asztalára, s övtartójánál fogva megigazította nadrágosztümjének alsó részét.

– Hagyja ezt! – lihegte Feiersinger, majd szárazon: – Kérem, hívja az embereket az előtérbe, szeretnék valamit közölni velük.

A titkárnő az éles hangnem elől rémulten menekült, s kiterelte a személyzetet a szobáikból. Mivel ő is felizgatta magát, idegessége ráragadt a többiekre, akik az üzletvezető közlésétől semmi jót nem vártak. Hiszen milyen alkalmakkor hívta őket össze mindig? Dicséretben sohasem részesültek, s a rossz lelkiismeretre mindegyiküknek megvolt az oka. Izgatottan és lehalkított hangon gágogva nyomultak a hallba, egymás mögött fedezéket keresve, úgyhogy viszonylag kevés helyet foglaltak el. Azután csend lett.

Feiersinger eléjük lépett a másolatokkal. Pillantása megerősítette abban, hogy állandó fáradozásai mégiscsak elkezdtek gyümölcsöt érlelni: ma mindnyájan egységes öltözetben jelentek meg. És nemcsak az öltözetük volt diszkkrét és időtálló, ahogyan azt ő előnyben részesítette, igen, sőt, feltűnő pontossággal igazodtak az ő öltönyéhez. Mit árul el ez a vevőknek? Hogy a cég határozott fellépésű, egységes személyzetű, épp a megfelelő adagolásban konzervatív, tehát megbízható. S ez jó alapnak számított. Már csak a végső simításokat kellett megadnia:

– Kedves munkatársak, elégedetten veszem észre, hogy a személyzet gondolkodásában, személyiségében és fellépésében az egységesség szellemét ragadta meg, és kifelé is hasonló külsőt mutat. A CÉG-ért hozott áldozat megkoronázásaként, ezennel én... – s beszélt tovább, miközben az ily módon megszólítottak, meglepődve e váratlan jóakarattól, elhallgattak, és szemmel láthatóan fellélegeztek. A szorosán álló csoport fellazult, és az alakok azonos szürke öltönyükben kényelmesebben álldogáltak. Pontosan a súlyváltás volt az alkalmas pillanat, hogy hüvelykujjukat az övtartóba dugják, és annál fogva felhúzzák a nadrágjukat, valóban, a helyzet épp ezt a mozdulatot igényelte. Feiersinger, jobb kezében még az öltözködési előírásokkal, ebben a pillanatban pontosan ugyanazt tette, amit a többi negyvenegy ugyanolyan szürke öltözetű, amikor hirtelen kicsúsztak a másolatok a kezéből, s beszédét mintha elvágták volna. Fagyos csöndben pillantott egyikről a másikra, s azok apró mintás nyakkendőjük mögött egyre bizonytalanabbakká váltak.

– Önök gúnyolódnak velem? – kérdezte gyanakvón.

Fenyegető pillantásától először a titkárnő veszítette el lélekjelenlétét. Bal szemhéja enyhén, majd egyre hevesebben kezdett rángatózni, amit szemének görcsös tágra nyitá-

sával próbált ellensúlyozni. Hasztalan. Feiersinger észre vette, és felzúdult. Tapintatlanság, egy előjáróval szemben pedig egyenesen szemtelenség annak személyes gyengeségeit így lemásolni. Ez következményekkel járhat még a többiek számára is, akiknek most, mintha mind összeesküdtek volna ellene, bal szemük idegesen rángatózni kezdett, csak úgy, mint neki, aki érhető izgalmában nem tudta ellenőrzése alatt tartani izmait, s aki nyugtalanságát átragasztotta a többiekre is, akik az ő külső megjelenésének voltak kiszolgáltatva. S minél inkább kijött a sodrából, annál hevesebben rángatózott a szemhéja. Ördögi kör volt ez, mint annak idején az iskolában, csakhogy az ő korában többé már nem várt arra, hogy vélt majmolói belefáradjanak a gúnyolódásba. Most, hogy a legérzékenyebb pontján találták el, még a CÉG érdekeit is elfeledte, s másolatait vak dühében azonnali elbocsátással fenyegette.

Ez a lépés nagyon kimerítette.

A tenyerébe temette az arcát, szemét elfedve, azt remélve, hogy így összeszedheti magát. Így maradt egy ideig, miközben hallani vélte, hogy a személyzet halk neszezéssel eltűnik. Koponyája zúgott. Nem csoda azok után, ami történt. Végül felemelte a fejét, és körülnézett. Mind elmentek, megint ő maradt utolsónak. Kedvetlenül baktatott át a teremben, hogy a műszereket ellenőrizze, de úgy tűnt, már jóval korábban kikapcsolták őket, mivel minden hideg és halálosan csendes volt.

Csak a bejárati ajtó mellett surrogott a másoló magában – lejárva –, körülötte telimásolt és üres papírhegyek, melyek majdnem elzárták az ajtót. Még szerencse, hogy az ajtó kifelé nyílt. Feiersinger az öltözködési előírásokon át az ajtóig küzdötte magát, és hazabotorkált.

Másnap Kerschbaumer és Wögerer érkezett elsőnek az irodába. Amikor kinyitották az ajtót, szinte keresztülestek a papírcsomón.

– Micsoda disznóól! És a másoló sincs kikapcsolva. Ezért megint én leszek a hibás... – morogta Kerschbaumer, és bebújt az ócska munkaköpenyébe.

Wögerer a fogasra akasztotta bőrdzsekijét, s feltúrte farmeringe ujját.

– Várjon, majd segíték – mondta, és nekilátott.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A málnaszedő

A pénzváltó fülke levegője rossz volt, mint mindig. Állottsága okozhatta, hogy M. Oskar kerekded arca bezárult, megnyúlt, s olyan hegyes orrú karaktert öltött, mely elütött alakjától.

M. Oskar pénzváltó alkalmazott volt a takarékpénztárnál – annak egyik fiókvállalatánál, melyek, mint piócák ragadtak a gyorsan növekvő város lakótömbjeire, idejében közékük tapadva, széles körű hálót szöve a szétszórt támpontokon keresztül.

Talán ez a foglalkozás volt az oka..., talán az rengeteg nap, hónap, év, melyet M. Oskar forgószekén töltött üvegfülkéjében, ahol a fülkenyílás, a képernyő és pénztár kassza-fiókja között ide-oda ingott. Mindenesetre ez idő alatt a forgószekéhez illő terebélyességet fejlesztett ki, melynek telt súlypontja jóllakottan nyújtózott a spártaian kárpitozott felületen, sőt, az évek folyamán lassan túl is csordult rajta. Azon ritka alkalmakkor, amikor munkája megengedte, hogy felálljon és átmenjen a pénztártermen, munkatársai kuncogtak:

– Ossinak olyan feneke van, mint egy táncoltatott medvének... – Kedvelték őt. Barátságos és segítőkész volt, még ha egyikükkel sem melegedett össze igazán. Magának való ember volt. S ezt valószínűleg a pénztárfülke elzártága is okozhatta, melyet a távol tartott ügyfelekkel való érintkezés sem tudott áttörni.

Csak egyszer került közelebb egyik kolleganőjéhez – tulajdonképpen nagyon is közel. Senki sem tudott róla, míg egyszer, kis időre otthagytott székén egy cetlit talált a kolleganő írásával – sajnos túl későn. „Kedves Mackóm...” – állt rajta. A mellette ülő pénztárosnő és ő egyidőben bukkantak

rá. Annak acélszürke pillantásától feje búbjáig elpirult, s azonnal összegyúrta az üzenetet. A kolleganőt, akinek az írását a pénztárosnő felismerte a cetlin, nemsokára áthelyezték egy másik fiókvállalathoz, és M. Oskar napjai egy időre kissé szürkébbek lettek.

Persze ritkán volt alkalma arra, hogy elhagyja a fülkét. Minden, amire M.-nek szüksége volt, karnyújtásnyira helyezkedett el tőle – s széke egyetlen forgásával elérte. Az évek során a forгатásait is úgy tudta adagolni, hogy a szék pontosan a tervezett kéznyújtás távolságában állt meg. Átgondoltan helytakarékos munkahely, melyet egy már neves, de még fiatalnak mondható építésznő tervezett a kor szellemének megfelelően. Ez viszont nem kedvezett a takarékpénztár kulcsínyének. Egy ilyen iroda nem a romantika helye. Ám mégis: a páncélüveg-fényű terem közepén egy vízmedencéből szökkentek szárba az elegánsan divatos növények – szánalmas utánpótlás a nagyon távoli természetnek.

Épp ebben vagy ennél a természetpótlónál, ennél a szurrogátumnál, ennél a virító hamisítványnál (kifejezések, melyek M. Oskar agyában születtek) –, ennél állapodott meg élénk érdeklődése, amikor a rutinmunka nem vette igénybe a figyelmét, s pillantásaival a termet pásztázta. A papírpénzt amúgy is könnyebben lehetett ujjbeggyel számolni, mint szemmel. A természet, a zöld, az életér, mely iránt beskatulyázott, kábelektől zümmögő környezetében szinte elemészto vágy támadt fel – itt volt: rövidere nyesve, jelképpé tömörítve.

Bármily különösen hangzott: még sohasem haladt el e növények közelében. Éspedig azért, mert – bár sokszor kétkedett az eredetiségükben, – nem akart megtudni semmit a valódiságukról.

Amikor üvegkalickájából szándékosan homályos tekintettel zöldjükbe mélyedt, néha úgy tűnt, mintha lényének egy része kilépne önmagából. Sötéten és romlatlanul lépett át belsejének titokzatos barlangjából a szabadba, hunyorgott a világosságban, körülnézett egy erdő fény- és árnyjátékában, és nedves orrlikai beszívták a gyantás levegőt, mely a napsütötte irtások fölött terpeszkedett. – Micsoda különbség a pénztárhoz képest, ahol egy ügyfél, bűzös cigarettafüstöt eregetve épp a televíziódíjára számolta ki a pénzt.

Ez a rákényszerített, természetellenes életmód egyre inkább nyomasztotta M. Oskart. Azzal próbálta ellensúlyozni, hogy gyakrabban fogyasztott gyümölcsöt, zöldséget s lágyszárú növényeket, mégpedig – a hamisítatlan iránti vágytól üzve – lehetőleg nyersen. Ennek a táplálkozásnak ráadásul az a kevés előnye is megvolt, hogy alig járt munkával, s így esténként nem kellett még a főzéssel is bajlódnia.

Nem mintha vegetáriánussá vagy nyerskosztevővé vált volna. Az efféle fanatizmus távol állt tőle. Nem, egy jókora szelet hús, csak a változatosság kedvéért – M. Oskarnak erre bármikor kedve szottyant. Ha ebédszünetben akár a kollegákkal, de többnyire inkább egyedül, étkezni ment, szívesen rendelt vadhúst gombával és vörös áfonyával, vagy örült, ha a mellettük levő utcában a kis görögnek friss bárányhúsa érkezett.

Régebben, egy-egy alkalommal esténként vagy hétvégeken szórakozni járt a munkatársaival – tekézni vagy biliárdozni, néha egyszerűen csak egy sört inni. Ám egyre inkább zavarta, hogy a legtöbb tevékenység zárt helyiségben zajlott. Persze nem volt mindenütt dohányfüst, de egy hét a pénztárfülkéje magányában... – utána nem volt képes még a szabadidejét is bezártságban tölteni. Milyen jó, hogy a vá-

rosnak szép fekvése volt, nem túl messze erdővel sűrűn benőtt lankákkal körülvéve. Ott volt a szabadság.

Részletes térképeket vásárolt, melyek még a legkisebb ösvényt is jelölték, s ezeket követte kétkerék-meghajtású biciklijén, amíg már nem jutott tovább. Már az utazás ideje alatt kigombolta a dzsekijét. Olyan érzése támadt, mintha tágulna a melle. A biciklit lezáratlanul hagyta – nem találkozott ebben az elhagyatottságban egyetlen lélekkel sem. Hunyorgott a világosságban, körülnézett az erdei fény- és árnyjáték közepette, s beszívta az irtás felett úszó gyantás, növényillattal terhes levegőt. Nemcsak a mellkasa tágult, a lelke is.

Ősrégi, alig látható ösvényeken, valószínűleg vadcsapásokon cserkészett M. Oskar az aljnövényzet között. Talpa a puha erdei talajba süppedt – micsoda különbség a betonhoz és aszfaltnak képest! Egész szándékosan érintette meg köröskörül a növényeket, s hagyta, hogy azok is megérintsék őt. Vadrózsaágak horzsolták végig az arcát, ám nem is érezte a karcolásokat. Végül az erdei vadszőlőbozót olyan sűrűvé vált, hogy már csak négykézláb juthatott előre.

Hogy milyen régóta volt már úton – mindegy volt számára. Megfeledkezett az időről, s emellett az óráját is elvesztette vadszőlőben. Nem törődött vele. Az erdő ritkább lett, s a talaj mohás. M. Oskar kellemesnek érezte a hűvös mohát a tenyerén és a talpán. Kis szemei hunyorogtak, mert megnyílt előtte egy régi széltörés világossága.

Senki sem hordta el a fákat, melyeket a vihar annak idején kidöntött. Áfonya és málna fonta be őket. A késő délután könnyű szele felvillantotta a málnalevelek ezüstös fonákját, s a vándort megcsapta az érett gyümölcs illata. Igen, M. Oskar valóban még széles és nedves volt. Messze földről érkezett hozzá egy elmosódott emlék: a pénztárte-

rem, melyet azon nyomban és sikeresen el is fojtott. Itt megterítve állt az asztal. A málna érettsége tetőfokán állt, s utána az áfonya, mely a fatörzsek közötti nyílt területeken nőtt, fanyarédes változatosságot hoz majd. Ha most belakmározik, nem kell majd aggódnia egész télen.

*

T. Konradot lázas izgalom fogta el, amikor az alkonyatban a vadászlesről hazafelé tartott. Ott, ahol az erdő a régi széltöréshez ért, s a világos ég még megfelelő látást engedélyezett, erőteljes medvecsapásra bukkant a puha talajon. A félreérthetetlen nyomok semmi kétséget nem hagytak maguk után. A csapás a málnabozótba vezetett, mely a kidöntött törzsek közt burjángzott. T. Konrad kezei megnedvesedtek a félelemtől. Remegő ujjakkal nyúlt vadásztávcsöve után, hogy átkutassa a bozótot, s közben tudta, hogy a széljárás rendkívül kedvezőtlen számára. Ez a – noha csak enyhe – léghuzat nyílegyenesen viszi majd a medvéhez az ő, – T. Konrad, – izzadságpáráját.

A málnásból dörmögés jött, még mielőtt T. Konrad a szeméhez emelhetne volna a távcsövet. Az indák inogtak, s egy testes alak emelkedett fel. T. Konrad lőtt, és azonnal ismételt. Nagy megkönnyebbülésére a sötét test az indák közé hanyatlott, majd csend lett. T. Konrad inkább futva, semmint járva iszkolt vissza a faluba.

Másnap, amint kivilágosodott, a vadásztársaság és a csendőrség T. Konrad vezetésével átkutatta a félreeső széltörést. Megtalálták a medvecsapást, és megtalálták a málnabokrot. Az indák közt egy férfi teste feküdt, arca és kezei málnafoltosak. Igazolványa Medve Oskar takarékpénztári hivatalnok nevére szólt.

Stefan háza

Az autó éles kanyart írt le, úgyhogy a kavics a bádóg kertajtónak csapódott. A kerekek felvisítottak, s a kocsi a gyorsulás fájdalmától vinnyogva távolodott. Katherina becsukta az ablakot, de nem elég gyorsan ahhoz, hogy a kipufogógáz-felhőt kirekeszthesse. Valamennyi mindig behatolt, ha nem előbb, akkor később. Ám szellőztetni mégiscsak kellett. Katherina rendkívül levegőszomjas volt. Alig kelt fel reggelente, máris minden helyiségben kinyitotta az ablakot, minek következtében Robert gyakorta hangos nemtetszés-nyilvánításra fakadt. Hasonlóképpen történt, miután napközben odavolt és hazatért: amint becsukódott mögötte a bejárati ajtó, kinyíltak előtte az ablakok. Ám a növekvő forgalom megkeserítette a nagyvonalú szellőztetést. A zaj és a kipufogógáz megsokszorozódott, amióta ő ideköltözött, hát még mióta Robert apja a házat felépítette. De végleg nem fog lemondani a szellőztetésről. És végeredményben – mondogatta magában – odabent a városban még rosszabb volt a helyzet.

Igen, ez nagy kiváltság, hogy itt, a város szélén van egy házuk. Egy olyan környéken, amely az idők során elit lakónegyedévé fejlődött. Hisz erről szó sem volt akkor, amikor Robert apja, Stefan elkezdte építeni a házat. Akkoriban itt csak szanaszét szórt kunyhók álltak, inségesen összetakolva mindenféléből, amire szert lehetett tenni, csak legyen az embernek valamilyen szállása a háborút követő időkben.

Családjának Stefan is tetőt akart a feje fölé húzni – s ezt szó szerint értette. Egy lakással nem tudott volna mit kezdeni, az távol állt a lelkétől. Egy lakás nem lehetett otthon. Ezen túl a kvartély, amelyben a család akkortájt meghúzódott, nem volt méltó a lakás névre sem. Stefan számára ős-

szükséglet volt, hogy saját kezével házat építsen és alakítson. Egy otthont, amely a család tulajdonában marad, és nemzedékről nemzedékre száll. Ez a ház volt a vágya, az életcélja, létének értelme. Minden erejét erre fordította. És valóban úgy lett, hogy miután elérte a célját, viszonylag hamar meg is halt.

Sikerült neki minden megtakarított pénzét mozgósítva egy kis telket venni közvetlenül az erdőszélen, ott, ahol a város utolsó nyúlványai – a nyújtózkodástól kimerülve – beleszivárogtak a természetbe. Az idillikus fekvést némileg elhomályosította a járművek teljes hiánya. Akármilyen idő volt, hosszú gyalogmeneteket kellett tenni, hogy a legközelebbi villamoshoz érjenek. Ám Stefan mindebbe beletörődött. Szótlanul és a céljában tévedhetetlenül hívő ember szívósságával dolgozott álma megvalósításán, melynek egész életét alárendelte. A kiásástól a tetőig mindent maga csinált. S ami objektíven szemlélve lehetetlennek tűnt, az ő feltétlen odaadásának következtében mégiscsak sikerült.

Ennek immár sok ideje. Közben a környéket „felfedezték”, és mára a szeretettel ápolt kertekben családi házak álltak a kunyhók helyén. Az erdőt körbefalazott természetvédelmi parkká alakították. Eléje óriási parkolót aszfaltoztak, és közvetlenül Stefanék háza elé építették az autóbuszvonal végmegállóját. A város egy lélegzetvételnyi szünet után ismét erőt merített, és tovább terjeszkedett.

És a házhoz került Katherina, az ő Robert fiának a felesége. Katherina városi gyermek volt. Egy belvárosi lakásban nőtt fel, a növényeket csak az ablakpárkányról ismerte. Ám születésétől fogva öröme telt a természetben, és tetszett neki, hogy a kertben, valamint az azzal határos parkerdőben virágokkal és állatokkal foglalatzkodhatott. Egy nyugodt,

hallgató-barátságos kapcsolat alakult ki közte és az apósa között.

Stefan nem olyan ember volt, aki megnyílt volna mások előtt vagy mások kedvében járt volna. Saját gyerekeivel – talán épp a házhoz fűződő, feltétlen kötődése miatt – nem volt különösebben jó kapcsolata. A gyermekei iránti ragaszkodását és vonzalmát nem tudta kellőképpen kifejezni, s amazok még túl fiatalok voltak ahhoz, hogy őt, az idősebbet ezen átsegítsék. Nos – érettebbé válva – Stefannak egy szemernyivel könnyebbé vált valakit közel engedni magához. Tetszett neki Katherina elfogulatlan modora, és elismeréssel adózott szeretett háza és kertje körüli, kezdetben még ügyetlen fáradozásainak – sokkal inkább, mint ahogy azt Roberttel tette akkor és korábban. Katherinát minden érdekelte, és gyorsan tanult. S noha – vagy, mert – Stefan zárkózottsága egy úgynevezett „jó beszélgetés”-nek mindig útjában állt, egy megegyezés alakult ki köztük, a beszéd kerülő útjai nélkül, közvetlenül lélektől lélekig.

*

Robert hallotta a kanyarban vinnyogó autót és észrevette, hogy Katherina becsukta az ablakot.

– Rohadt forgalom – morogta.

Az apja halálát követő évek óta folyamatosan romlottak a körülmények. Sajátos fejlődés nyitott magának teret: a negyed spirális felfele mozgással egyre elitebbé vált, és annál kívánatosabbá, minél szebbek és nagyobbak lettek a házak. A négyzetméterár néhány év alatt hatszorosára nőtt, és mégis egyre több ember keresett itt, a természeti park közelében egy darabka telket háznak vagy egyéb lakóhelynek.

A tőkeerős üzletemberek már rég rájöttek, hogy egyedül aligha képes valaki egy telekért milliókat lepengetni. És

hogy vannak célcsoportok, amelyek egyszerűen csak a zöldben akarnak lakni anélkül, hogy egy egész házat vagy kertet gondolnának. S a felszabaduló telkeken pazar társas villákat építettek egy-egy szintet kitevő öröklakásokkal, s egy ilyen lakás annyiba került, mint egy családi ház.

A betelepülési hullámmal párhuzamosan a forgalom is egyre nagyobb lett. Minden itt lakó család megfelelően volt motorizálva. Ehhez járult még a számtalan parkerdő-látogató autója, amelyek naponta, de különösen hétvégeken ellepték a parkot és az azt körülvevő utcákat. Nem beszélve a buszról, mely az autó nélküli látogatókat a park bejáratához fuvarozta, s itt, a végállomásnál, közvetlenül Robert és Katherina kapuja mellett húszperces időközökben okádta ki. Ez volt az az ellentétes irányú mozgás, az életminőség spirális visszafejlődése, melyet elsősorban Robert nagy megterhelésnek érzett.

És mégis.

A kertsövények mögött – s ha egészen rosszra fordult a helyzet, a ház mögött – még mindig maradt egy kis hely, ahová senki sem látott be. Itt az ember még magában lehetett. Reggel, mielőtt a busz keresztülúrta volna mindenén áthatoló zajú légnyomásos fékeit a harmatos hajnalon, még látni lehetett egy-egy menyétet, vackára hazatérőben. A mókusok rendszeresen ellenőrizték a diófát. És esténként, amikor a parklátogatók java része fáradtságtól nyafogó gye-rekeikkel vagy kurjongató barátaikkal, nagy ajtócsapkodások közepette hazautazott, hallani lehetett a dombon a templom harangjait, melyek a hat órai misére hívogattak.

A virágcserejéket, a fűvet meg kellett öntözni, s a víz nyugalmat árasztott. Hűvösen, csillapítón hatott Robert lelkére. Sokat elsodort a feltorlódott mérgéből. S amikor a parkerdő öre bezárta a nagy kaput, s hazatérés előtt még

„További szép estét!” kiáltott át a kertkapujokon, Katherina és Robert számára ismét rendbe jött a világ.

Katherina szeretett a kerttel foglalatostkodni. Palántázott és ültetett, dugványozott és kiásott, kötözött és metszett, s hajtásokat ajándékozott mindenkinek, aki kért belőlük. Ezen kívül egy csomó pénzt fektetett a ház felújításába, s gyakran mondta Robertnak, Stefan örülne, ha látná, mennyi mindent tett a házáért, amely az átépítés ellenére – örökre Stefan háza marad. Építője túlságosan is rányomta bélyegét.

– Neked is örülne – mondta Katherina. – Azt hiszem, apád attól félt, hogy mindent hagysz majd tönkremenni. De igazából büszke lehet rád.

Valójában a fiú az idők folyamán egyre jobban hasonlított az apjához. Az élet folyója lecsiszolta a sarkokat és éleket, amelyeken gyakran mindketten sebesre horzsolódtak. S hogy ez csak előnyös is, vagy csak elviselhető volt? – Így volt.

Ami a házat illetve, Robert módfelett lelkiismeretes volt, a kertből pedig a legjobban a szüretet kedvelte. Az ősz gyümölcskosarak szedése és diókeresés közepette köszöntött rá, bár az utóbbiból aligha talált egyet is, mivel a mókusok könnyedén megelőzték. Az élelemtartalék begyűjtése elmondhatatlanul sokat jelentett Robertnak, talán háborús gyermekkorának utóhatása volt ez. Különösen megnyugtónak találta, hogy szükség esetén fű helyett krumplit ültethetett. Ezen kívül napraforgómag-készletet tartalékol, mert télen számára nemcsak tisztesség, hanem elsősorban örömdolga volt, hogy etethette a kerti madarakat és azokat, amelyek az erdőből repültek be.

*

Akkor jött a gyomorszáji ütés, amikor a szomszédos telek tulajdonost váltott. Melléjük, az erdei fenyőkkel kö-

rülvett családi ház helyére is egy öröklakás-komplexumot akartak építeni, természetesen minden egyes négyzetméternek az építési szabályzat által törvényesített kihasználásával. Tanácstalanul, mivel tehetetlenül állt Katherina és Robert az építési terv előtt, s Katherina megrémült, hogy pillantása a meghitt erdei fenyők helyett, amelyek ilyenkor télen is zöldben álltak, a jövőben egy csupasz házfalra fog esni. A park kerítése és a leendő szomszéd ház között máris elevenen befalazva érezte magát. A tervező a fal „gyors zöldesítését” ígérte, és kérte, lássák be, hogy a növekvő népsűrűség és a horribilis telekárak mellett tényleg minden lehetőséget ki kell használni ahhoz, hogy az ember anyagilag úgy-ahogy megússza.

Robert e megbeszélésről kedvetlenebbül ment haza, mint valaha, s haragját a hólapátolásnál, legkevésbé kedvelt téli foglalatossága közben engedte szabadjára. Gyűlölte, hogy neki, a telektulajdonosnak a nyakába varrják a felelőséget az ajtaja előtt kibugyogó buszutasok testi épségéért. Hogy ő a hibás, ha valamelyik járókelő esetleg nem a zord időjárásnak megfelelő lábbelijével elcsúszik az ő házszakaszán. Akkor már mennyivel jobb egy lakás, ahol ezt a munkát a házmesterre lehet hárítani. Katherina kiáltott valamit az ablakból, de nem hallotta, mivel a szomszédos park kapujából egy farönkökkel súlyosan megrakott teherautó tört utat magának nehézkesen, lehetetlenné téve bármiféle kommunikációt.

Robertnak fáj a háta. Ilyen nehéz munkát nem fog tudni sokáig végezni. Betopogott a házba, ahol Katherina úgy vélte, hogy a tetőt hamarosan fel kell újítani. Mindig ezek a gondok! Egy házzal soha sincs nyugalom. Kedve lett volna mindent odadobni. Ugyan kinek kellene megtartani a házat? A lányuk felnőtt, s már rég a barátjához költözött. Kérdéses

volt, hogy valaha is ide költözik. És különben is: meg fogja-e egyáltalán köszönni neki, hogy itt gürcölt?

– Talán egy lakás valóban jobb lenne – fontolgatta Katherina. – Munkánk és gondunk mindenesetre nem lenne ennyi.

Robert elismerte, hogy sok ember szívesen vállalná a saját házzal járó munkát és gondokat.

– Igen, de ha tényleg részük van benne, mint nekünk, akkor csak megterhelést jelent. S itt a helyzet folyamatosan romlik.

Katherina bosszús volt, mert a parklátogatók szemeteltek. Aznap egy üres cigarettásdobozt, egy újságfecnit és egy gesztenyehéjjal teli, összegyűrt papírzacskót szedett fel a kertből. Az emberek egyrészt gondatlanul áthajigálták a kerítésen, másrészt a szél hordta oda ezeket. Egyszerűbb lett volna a városi köztisztaság-fenntartókat szidni. Ám azok megtették a magukét, a többi már az embereken múlt. És a ház eladásának gondolata befészkelte magát, mint kakukk az énekesmadár fészkébe. Aztán megnőtt és elterpeszkedett.

A következő reggel varázslatos dér-ruhában ébredt. A hosszú hegyes tűk, melyeket a nyugati szél iránytű-pontosan keletnek szegzett, minden egyes szárról és minden egyes ágról a későn és vörösen felmenő napra mutattak. Katherina már a munkahelye felé tartott a busszal. Robert vastag kesztyűben kinyitotta a vízakna fémtetejét, mert a számláló leolvasójára kellett várnia. Micsoda kellemes feladat ez is! Ezért is mindig ki kellett jönnie a hidegbe! Különben is: hülye ötlet tél derekén ilyesmivel foglalkozni. De amint a dér hófehér jégtűi rózsaszín ragyogást öltöttek a reggeli napsütésben, megint csak minden csodaszép volt. Robert látta, de a képet nem hagyta túl mélyre hatolni. Bosszús volt és az is akart maradni. A házzal kapcsolatosan már minden

az idegeire ment. Már a szomszéd öröklakások építésének a gondolata is. Ez égetően nyilallt a fejébe, mert meglátta, hogy a szomszédos telken az építkezés vezetője ugyancsak a vízmérő-leolvasóra vár. Mogorván köszönt neki, majd udvarias beszélgetésre kényszerítette magát.

*

Amikor Katherina hazaérkezve kiszállt a buszból, nem ment be rögtön, mint máskor a kertbe, hanem átment, amilyen messze csak lehetett, az utca másik oldalára. A házat szemlélte, s elképzelte mellette a nagy új épületet, amelynek homlokzatát már ismerte a tervekből.

Kicsinek fog mellette hatni az ő házuk. Ez Katherina számára – presztízs szempontjából – közömbös volt. Sajnos azonban úgy érezte, hogy a felépülő kolosszus agyonnyomja. Ez az apróság okozta számára a nehézséget.

Talán mégiscsak le kellene már magukban számolni ezzel a házzal. Vége lenne az idő folyamán felgyült bosszúságnak. Olyan időszak ez, amely éppen letelőben van. Robert felhívta telefonon a vízóra-leolvasás után, s csodálkozva és nevetve közölte, hogy mellettük az építésvezető egy beszélgetés során meglepően magas összeget kínált – csak a telekért. Maga a ház nem érdekelte, azt úgyis lebontanák. De két egyesített telken az építőtársaság sokkal hatékonyabban dolgozna, és sokkal többet hozna ki belőle.

Ez természetesen megfontolandó ajánlat volt, amit nem lehetett figyelmen kívül hagyni. Az összegből akár egy luxuslakást is vásárolhattak, leginkább egy öröklakást, abba jól be lehetett fektetni a pénzt. A tulajdon tulajdon volt. Noha minden apróságot meg kell beszélni a többi lakástulajdonossal, s meg is kell egyezniük mindenben... De ez majd csak megoldódik. Szép lakásnak kell lennie – világosnak, naposnak, teraszosnak a virágok miatt. Olyan ugyan

nem lesz, mint a kertben, de – istenem – úgysem feküdtek soha a füben, mindig csak a nyugágyon. S a nyugágy a terasz betonján is állhatott. Egyáltalán, ha olyan szép környéken lakhatnak, mint amilyen ez. Például a szomszédos tetőteraszos lakások egyikében – az már megfontolandó lenne. De mit el nem kértek egy ilyen lakásért! Milliókat. Egy újsághirdetésben olvasta a négyzetméter-árakat.

Katherina átjött az utcán és kinyitotta a kertajtót. Mögötte két sofőr dudált egymásra, s nagy ajtócsapkodással hangos veszekedésbe kezdett a parkolóhelyért. Sajnos a zaj, a forgalom egy lakás esetében sem lenne másképpen, mindegy, milyen fekvésű, még egy ilyen tetőteraszos lakás esetében sem.

Szerencsés Jankó¹ – ötlött fel benne, s ezt a kifejezést, ezt a hirtelen figyelmeztetést egy erőteljes, visszafoghatatlan düh érzése kísérte. Szerencsés Jankó, szólalt meg benne ismét a nyelv kitérői nélkül egy váratlan, spontán hang, s homloka szinte magától ráncokba szaladt.

És tényleg, a fontolgatások, a tervezett szándék az említett Jankóhoz voltak foghatók, bár Katherina ebben a pillanatban nem volt logikusan gondolkodó, kritikus kedvében. Mert ha abban lett volna, nem gondolkozott volna ilyen módon a dolgról. Akkor gondolataiban a rá jellemző szavakat használta volna: „Tényleg rossz cserebere lenne”, vagy: „Hogy lehet egyáltalán ilyen ostobaságot kigondolni?”

De ezek nem az ő gondolatai voltak Ezek egyáltalán nem is voltak gondolatok. Ez az erős, feltartóztathatatlan „Szerencsés Jankó” hirtelen benne volt, szótlánul kifejezve

¹ Hans im Glück = Szerencsés Jankó. Grimm-mese, melyben az együgyű főszereplő egy évi keresményét egyre kisebb értékűre csereberéli, míg a megszolgált tehén helyett egy malomkövet visz haza, s végül azt is belejti egy kútba.

és megállapítva – egy letűnt nemzedék szemléletes képi kifejezése. Kissé tán régimódi, már nem időszerű kifejezés mód, de a tartalma találó.

Nem apa, ezt nem tesszük, felelte spontánul, de kimondatlanul. És közben érezte, hogyan csitul el benne a harag.

Katherina szünetet tartott, csodálkozva azon, ami épp történt vele. Masszív befolyásolás – igen, pontosan ez a súlyos „masszív befolyásolás” kifejezés tolult fel benne, s másodperctörédek alatt döntésre kényszerítette. Nem olyan döntés volt, amely egy csapásra tetszik. Aligha oldotta meg a problémáját, és Katherina egy pillanatra hajlott arra, hogy szomorkás-beletörődő hangulatba essen. De úgy érezte, hogy a helyzet még erősebb kihívás arra, hogy legyőzze. A világ elől nem lehet elmenekülni. Katherina. azon töprengett, vajon Robert fejében mi járhatott e vásárlási ajánlat után. Robert nevetett ugyan, de ez csak a megdöbbenés volt amiatt, ami épp megesett vele.

– Azt hiszem, a járdát még egyszer le kellene szőrnöm – mondta, amikor a hidegtől kezét dörzsölve hazaérkezett.

Később volt, amint máskor. A metrót üzemzavar érte, s Robertnak a városban egy hosszú szakaszon gyalogolnia kellett, amit máskor a föld alatt szelt át. Míg a metrótárnák-ból mindenünnen kiözönlő emberek közt tolongott, nem tudta leküzdeni azt a benyomást, hogy ez a kényszerséta nem volt véletlen számára, épp ezen a napon, amikor ilyen csábító ajánlatot tettek neki tervei megvalósításához. Persze ez az esti csúcsforgalom ideje volt, és érthető, hogy mindenki haza igyekezett. Talán épp ebbe a sötét folyosójú házba, amely mellett ő és számtalan más ember tolongott, igyekezve kikerülni a szürkésbarna hólatyakot, melyet a tovaszárguló autók az út szélére fröcsköltek.

Robert felnézett a ház homlokzatára, mely az utcai lámpák fölött az éjjeli ég tejszerű sötétéjébe veszett – mint ha megvakították volna. A szorosra zárt ablakok mögött fény parázslott, s alig talált kiutat magának. Robert szinte belebotlott egy építkezésbe, mert felfelé nézett. A munkás a légkalapáccsal fülvédője alól röviden rávigyorgott. Ma biztos éjjeli műszakban volt, mivel itt a sürgősség miatt éjjel-nappal dolgoztak. A férfiak mellett csikorgó fékekkel tolatott be a nagy csuklós busz a megállóba. Itt volt végre az alkalom, hogy a metró helyett a beállított forgalompótlót vegye igénybe. Robert felszállt rá. „Szerencsés Jankó” – fordult meg a fejében. Ez az elképzelés olyan spontán, olyan mélyreható és tartós volt, hogy magában egy szóképet vélt látni, olyan szemléletest, mint egy égetett jel. Ám ez nem olyan kifejezés volt, amit kigondolt volna, nem, hiszen hirtelen és erőteljesen jelent meg. „Szerencsés Jankó” – ez jellemezte a legtalálóbban az elhatározást, amelyet majdnem meghozott. S megrázta a fejét.

Katherina azonmód forró levest diktált bele, amikor hazért. A tányért még merev ujjai között tartva az elmúlt nap sokrétű eseményein mélézott. Hirtelen így szólt:

– Nem adjuk el a házat.

Stefan háza továbbra is Stefan háza marad, legalábbis amíg Katherina és ő élnek. Katherina mosolygott és kinyitotta az ablakot. Ha a busz a kapu előtt épp nem járhatja a motorját, talán meghallják hét órakor a templomharangok zúgását.

Sétautazás

A busz az utca szélén fékezett a sovány fák alatt. A fé-lénken kihajtott ágak közt a nap a járdára hullt, ahol már néhány ember gyülekezett. Orkándzsekit és vállra akasztható táskát vagy kis hátizsákot viseltek. Idősebb urak járkáltak nyugtalanul fel-alá, hogy már a busz megállása előtt eltalálják a felszállás helyét: – Csak rajta, elsőnek fent lenni, a legjobb helyeket elfoglalni!

A sofőr kiszállt és a busz mellett sétálgatott, keze munkakabátja zsebében, melyet kigombolva hordott.

– Ez a körutazás a zöldbe?

– Igenis nagys' asszonyom, luxusbusz bárral s toalettal, mozgássérült-barát, mint ahogy itt a jelzésen is láthatja, párnázott ülések, s az idegenvezetést magam végzem. – A sofőr enyhe meghajlást színlelt.

Tudatában volt fontosságának. Amikor az utazási iroda megbízásából úton volt, teljesen magára volt utalva, ő viselte a felelősséget: sofőr volt, idegenvezető, tudakozó iroda és pszichiáter egy személyben. És a saját cégéről is jó benyomást kellett keltenie. Ezért személyesen megnyugtatót egy férfit, aki az iránt érdeklődött, hogy kell-e hosszabb szakaszokat gyalogolni. Erről szó sincs, hiszen, mint ahogy a járművön a kék tolókoscsis táblácskák mutatták, bármikor számítani lehet mozgássérültek részvételére is.

Két fiatal nő érkezett kifulladásra, ugráló hátizsákokkal.

– A kirándulóbusz?

– Az Önök szolgálatára! – a sofőr elragadó volt. – Nevet a nap, jön a tavasz, élvezzék a zöld vidék látványát...

A kövér, aki épp az ajtófogantyúkon kezdett felkapaszkodni, dicséretesnek találta, hogy a buszt frissen mosták. Nem szereti – úgymond –, ha hozzáér és mocskos lesz.

– Ilyesmi nálam nem fordulhat elő – bizonygatta a sofőr, s megkopogtatta a csillogó buszszárnyakat: a nagy bádoglemezek mögött a csomagtér üresen verte vissza a hangot. – Minden tippopp...

Egy nő érkezett a járda mentén, egy férfit tolt maga előtt tolokocsiban. A férfi is kirándulóruhában volt, a térdén vállra akasztható táska.

– Ez a busz visz kirándulni? – a nő a buszt körülálló dohányzók egyikéhez fordult. A sofőr a tolokocsit és a kísérőnőt pillantásaival méricskélve, jártasságot árasztott:

– Így van, nagys’ asszonyom. S mi kifejezetten a fogyatékkal élő embertársaink számára vagyunk berendezkedve. Ne aggódjon, a csomagtérben saját emelőrámpánk van, azzal az Ön kedves hozzátartozóját kényelmesen beemeljük, nem igaz?

Hatásra vadászva a tolokocsiban ülő felé fordult, s kezét bizalmasan annak karjára tette, miközben ismét az aszszonyhoz szólt.

– Tehát, mint mondtam: aggodalom felesleges. Máris elmehet nyugodtan. Csak arra kérem: tizenkét órakor pontosan legyen itt, akkorra jövünk vissza.

A nő fellelegzett, s elbúcsúzott.

A buszsofőr még egy darabig fel-alá járkált, majd jelentőségteljes arckifejezéssel kihúzta az egyik kezét a zsebéből, s az órájára tekintett.

– Na igen – szólt inkább önmagához, mintsem a körülállókhoz. – Uraim, kérem beszállni és elfoglalni a helyüket. Indulunk. Csak nem fecséreljük el ezt a szép napot...

Miközben a dohányosok eltaposták a csikkjeiket, s az utolsó utasok is felmásztak a buszba, a sofőr kinyitotta a csomagtérbe vezető nagy csapóajtók egyikét, s egy emelőrámpát húzott ki belőle a járdára.

– Utolsóból lesznek az elsők – szólt vidáman a tolokocsiban ülő férfihoz, s a kocsit úgy fordította, hogy az elülső kerekek megfelelően helyezkedjenek el a rámpán. Majd erőteljesen felhúzta az emelőalkalmatosságot, közvetlenül be a sötét csomagtérbe, utána tolt a rámpát s becsapta a bádogajtót.

Derűsen végigsimított a busz ragyogó lakkján, miközben előrement az vezetői fülkéhez, s hátrakiáltott.

– Indulunk, hölgyeim és uraim, jó utat!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Sírpolás

A temetésnek vége volt, s a gyászoló gyülekezet lassan feloszlott, miután végigvonult a sírógörcstől rázkódó özvegy és a feketébe öltözött hozzátartozók előtt. Emily azon gondolkozott, vajon mennyi borralaló jár a sírásóknak és a koporsóvivőknek, de aztán a férjére bízta a dolgot, mert tudta, hogy az helyesen fog eljárni. Bertram értett az ilyesmihez. Emily eközben sírástól kimerült sógornőjéhez fordult. Bár az ő szíve sem volt könnyű Karl öccse idő előtti halála miatt, annál nehezebb volt a feleségéé, aki Karl nevét kiabálva kis híján utána zuhan a sírba, ha Bertram és a többi gyászoló hozzátartozó vissza nem tartja. Az tűnt a leghelyesebbnek, ha néhány napra magukhoz veszik az özvegyet, míg az leküzdi a keserűségét, és megbékél a tudattal, hogy ezután egyedül kell élnie.

Az volt a szerencse, hogy Rudolfinének – Emilyvel elmentében – nem voltak még gyerekei, akik most, Karl megdöbbentő elhalálozása után csak nehézséget okoztak volna. Először is: szegény kis porontyok apa nélkül, másodsor: a haláleset anyagi megterhelést is jelentett, s Rudolfinének talán munka után kell néznie; harmadszor pedig – mert Emily ilyen reálisan gondolkozott még a legnagyobb fájdalom közepette is – Rudolfine vonzó nő volt, asszonyi virágkora kezdetén, és biztos talál majd magának új társat. Ebben pedig csak akadályozták volna a gyerekek.

Soha nem lenne képes más férfit szeretni! – utasította el hüppögve Rudolfine a jövődre vonatkozó terveket, miközben Emily és Bertram hosszú, éjszakába nyúló beszélgetésekkel próbálták vigasztalni. Ezt az éjszakai lelkigondozást Emily rendkívül megerőltetőnek találta, mivel minden reggel korán kellett kelnie, férjét és a gyerekeket

a munkába és az iskolába indítania, és végül a műterembe kellett sietnie, miközben Rudolfine jogos fájdalmát délig pihenhette ki az ágyban. A családi idill akkor omlott össze, amikor Emily és Bertram egyik gyereke megbetegedett, és Rudolfine, bár csak vendégeskedett és semmi dolga nem volt, kerek perccel megtagadta, hogy a gyerekekre vigyázzon, míg a szülők munkában voltak. Még ezen a napon összeszedte a holmiját, és hazaköltözött a saját lakásába.

E viselkedése miatt aztán Emily sokáig haragudott rá. Az sem biztos, hogy Rudolfine egyáltalán tudott erről, mert valójában a két sógornő alig látta egymást. Már Karl életében sem találkoztak túl gyakran. Jellemük, mely szándékaikban és érdeklődésükben teljesen különbözött, nem kedvezett egy harmonikus kapcsolatnak. És most, hogy az összekötő kapocs – Karl – kihullott, és Rudolfine búcsúja sem sikerült a legszerencsésebben, aligha maradt ok a további találkozásokra.

Az egyetlen érintkezési pontjuk a temető volt.

Emily nem volt megszállott temetőbogar. Maria von Ebner-Eschenbach gondolatát vallotta magáénak: „...az életben sokkal több virágot, mert a sírokon már hiábaválók”. Valójában csak kibúvónak használta szegény Ebner-Eschenbachot, amiért ritkán járt a temetőbe. Ugyanakkor az volt a véleménye, akárcsak férjének, Bertramnak, hogy a családi sírokat mégiscsak ápolni illik, mert magántulajdont képeznek, a családi vagyon egy részét – így tehát a sírápolás becsületbeli kötelesség. Évente három-négy alkalommal elzarándokoltak a hozzátartozók nyughelyéhez, fűvet nyírtak, virágot ültettek cserépbe, mutatós díszekkel ékesítették a síron levő vázát, és meggyújtottak egy gyertyát a mécsesben, mely – hogy el ne lopják, – a sírkő talapzatához volt csavarozva.

A vázában piros rózsák vagy izlandi mohakoszorún díszelgő, aranyozott szívecske-díszek árulkodtak arról, hogy Rudolfine is járt ott. Emily kegyetlen megítélése szerint Rudolfine mindig is hajlamos volt az érzelgésre és a sablonosságra, s ezt a hajlamát a gyászában is kiélte. Emilynek nagyon fájt, hogy ez a beházasodott személy elcsúfítja az ő családi sírját. Aztán egy idő után megfogyatkoztak a piros rózsák, el-szívtelenedtek az izlandi mohakoszorúk, majd az évek folytán ezek is elmaradtak. Emily az egyik közös ismerősüktől tudta meg, hogy Rudolfine új férfival él együtt. Ez volt a magyarázata annak, amiért nem járt többé a temetőbe.

Emily e fejleményt nemcsak természetesnek, hanem nagyonis örvendetesnek találta. A „soha többé”-fogadkozásokra amúgy sem sokat adott. Rudolfine, akit a sors korán özvegységre juttatott, kispolgári mérce szerint még mindig csinos nőnek számított. S ha valaki minden tekintetben a giccs és talmi határát súroló, túltengő gömbölyűséget szerette, az kedvét lelhetette az érett asszonyeiben járó Rudolfinéban. Emily, már csak foglalkozása révén is, tudta, mennyire különbözőek az ízlések.

Jómaga jelmezkészítő volt egy színháznál, s ezért, a művészet légkörében tevékenykedve, magát is művésznek tartotta. A színházban nemcsak megbízható keze munkáját értékelték, hanem ötletgazdagságát és improvizatív képességét is. Emellett igen jó anyagértékesítő volt, aki értett ahhoz, hogy a legkevesbé mutatós maradékból is valami meglepőt hozzon ki. Ha talált a szemétlárában egy seprűsörte-pamacst, abból is képes volt klassz kalapdíszet készíteni – mondogatták róla, s a jelmeztervezők szívesen dolgoztattak vele. Ilyen volt Emily. Kifejezetten modern, egyszerű ruhákban járt, amelyek az évek során egyre szikárab-

bá váló alakjának művészi hullámzó vonalat kölcsönöztek, s ő leereszkedően tekintett az olyan derék polgárosszonyokra, mint amilyen a sógornője is volt.

Most, hogy Rudolfine ismét társra talált, Emily fellélegzett. Rudolfine végre kivált a családból, s nem kellett többé foglalkozni vele. Emily előnyösnek tartotta, hogy ő és Bertram ezután egyedül ápolhatták a sírt. Eddig összeszorított foggal, kínzó önfegyelemmel kellett eltérnie Rudolfine tevékenységét – hisz végtére is az ő családjáról volt szó, amelybe Rudolfine csak betolakodott; a sír pedig az ő szeretetteljesen ápolta tulajdona, amelyre egyedül ő formálhatott jogot.

Az évek múltával megsaporodtak a sírok, amelyeket ápolniuk kellett: a sírhely, melyben az elhunyt Karl nyugodott, régóta megtelt a nagymamával és az Emily szüleivel. Bertram szülei is elhaláloztak, és számukra is sírhelyet kellett létesíteni. Ezenfelül ott volt még Emily másik nagymamája is nagynénistül és nagybácsistul, akiket közös kriptában helyeztek örök nyugalomra. Bár Emily és Bertram ezután sem járt gyakrabban a temetőbe, annál tovább tartott egy-egy látogatásuk.

A sok sírt a kavicsos utak mentén kis, piszkosszürke fémtáblák csoportosították olyanfajta felosztásban, amelyet Emily nem tudott áttekinteni. A temető szemmel láthatólag terjeszkedett: volt egy úgynevezett eredeti, egy régi és egy új része.

Emily családi sírja az első, tehát az eredeti részben volt, a hajdani községi temetőben még abból az időből, amikor a környező település önálló helység volt, s még nem tagozódott be a közeli nagyváros peremnegyedei közé. E temető-rész méltó középpontját egy Szentháromság-oszlop alkotta, amelyet lapos kútmedence övezett. Hűvös és sötét volt itt a

gesztenyefák és a tarkafoltos törzsű platánok lombja alatt. Késő ősszel nesztelenül lehetett lépkedni az elárvult síremlékek közt, mivel a lehullott lomb vastag, nedves, ősziillatú szőnyeget terített a csikorgó kavicsra.

Az egyik gesztenyefa alatt, nem messze a Szentháromság-oszloptól állt Emily családjának a sírja. Egyszerű szürke sírkő, amely mára már megfakult aranybetűkkel sorolta fel időrendben az összes hozzátartozót; előtte ugyanolyan szürke kőfoglalatban a sírhant, amelyet benőtt a fű. A sírkő lábánál kőmedence, virággal beültetve. Sok más sír nyilván pompásabb volt – vélekedett Emily. De ez itt az ő legmeghittebb lelki tulajdona volt. Mindig is izgalmasnak találta, mintha látogatóba ment volna, amikor letért a széles kocsiútról, elhaladt a háborús emlékmű mellett a gyalogúton a tujasövény mentén, míg az öreg fák alatt megnyílt a kilátás a Szentháromság-oszlopra és az ő sírjára, amely félig a lombfüggöny mögött rejtőzködött.

Ez a romantika helye volt. Emily szerette a síremlékeken a barnán csillogó, ovális fotókat, a régi, időrágta, elmosódott arcvonású homokkőszobrokat, s az évtizedeken át buján burjánzó borostyánbojtokat. Némely sírt régóta elhanyagolták – talán elhaltak a hozzátartozók, mindenestre senki sem törődött velük. A temetőgondnokság táblácskát tűzött rájuk, amely a sírfoglalás lejártára utalt. Bizonyos idő után mindent eltávolítanak ezekről a sírokról, ami az egykori halottra utal, s a sírhelyet újra kiadják.

Emily nagybátyja és annak családi kriptája az úgynevezett régi részben feküdt, mely az eredeti községi temetőhöz kapcsolódott. Mellette futballpálya terült el, egy kör alakú, tágas, fapad nélküli mező, melyet csak a fal meg a ciprussövény választott el a síroktól.

Különös, milyen gyakran határosak a temetők a futballpályákkal! – legalábbis ez volt Emily tapasztalata. Biztos azért volt ez így, mert csak a peremterületeken jutott számukra elegendő hely. Hétvégeken, a meleg évszakokban, amikor a helyi sportegyesület egybehívta az összes játékost, és azon fáradozott, hogy a szomszédos körzet tizenegy fős csapatának támadásait visszaverje, a nézők gyér rajának kiabálása a támadás és védekezés hullámai közt a temetőfalon tört meg. A falnak labdák csapódtak, ívüket dühösen ugató kutyák követték. A nagybácsi, aki immár két méter mélységben, fejével a foci pályára irányában feküdt, míg élt, szellemes kommentárokat fűzött hozzá. Az ő kriptáját könnyű volt rendben tartani, hiszen csupa márványból volt, csak a rajta álló cserépbe kellett dísznövényt ültetni.

A legtöbb munkát Bertram szüleinek a sírja igényelte. Ez a sír a temető új felében feküdt, külsejére rányomta bélyegét a jelenkor, s jól illeszkedett e temető rész modern arculatához. Füves sírhant sorakozott füves sírhant mellett, csak a virágdíszek különböztették meg őket egymástól, no meg a sírkövek, ám ezeknek is meg volt határozva a magassága és kiterjedése. Az egyedit háttérbe szorította az általános, a részt az egész.

S noha ezek a megszorítások – a környékbeli sírkőfaragók bánatára – megnyirbálták az üzletet, a látvány nem keltett rossz benyomást. A temetőnek ez a része nem ismerte a társadalmi különbségeket. Nem kerítették el, nyitott volt, akár egy kert, s közvetlenül a nap alatt zöldellt. Csak-hogy ezt a zöldet, ezt a füvet gondozni kellett. Évente három-négy alkalommal, amikor Emily és Bertram eljöttek, ez a sír vette igénybe a legtöbb időt. Ennek ellenére a temetői munka inkább a kellemesebbjéhez tartozott azoknak a csa-

ládi feladatoknak, amelyek elvégzését a házaspár kötelességének érezte.

Amióta a családi sír, sőt az egész temető az Emilyé volt, s nem kellett megosztania Rudolfinéval – ennek pedig lassacskán már jó ideje –, Emily szabadnak érezte magát, és jobban élvezte az olykori temetőbe járást is. Saját művészi igényének megfelelően nagy hangsúlyt fektetett arra, hogy minden egyes sírt megfelelő módon díszítsen. Így például a Bertram szüleinek vázájába hosszú szárba szökken, virágzó aranyesőágot helyezett, melyet a temető felé vezető úton tépett le. A magaszedte sást egy maslival díszítette, melyet egy eldobott, hervadt koszorúról szedett le. Mindez egy ciprusággal társítva komoly és méltóságteljes díszet alkotott a nagybácsi-kriptára. Saját családi sírjára, mely a legrégebbi temetőrészben volt, Emily romantikus díszeket állított össze szárazvirágból: felhőszerű fátyolvirágból, csillogó júdás-pénzből, melyet elszáradt hortenzia gömbölyű virágzatával illesztett össze, vagy egy görbe, száraz ággal, amelyet felszedett vagy letört valahonnan.

Persze volt, aki szerint az ilyen díszre nem áldoztak elegendő pénzt. De Emily ezt nem takarékoságból tette, hanem mert az volt a szokása, hogy maga alkosson és a meglévőből építkezzen. Egyébként pedig a természetes, száraz növényeket sokkal mutatósabbnak találta, mint például a művirágot. Így aztán ízléstelennek tartotta az örökzöld látszatát keltő plasztikfüvet is, melyet a szomszéd rakott a sírfoglatba. Ő inkább térden állva gyomlálja a gazt! Bertram időközben már nem tehetette, mert amióta nyugdíjba vonult, fájtatta a térdét.

Ez alkalommal pedig otthon is maradt, mert hasogatott a reumája. Biztos a hűvös és nyirkos tavaszi idő okozta. Emily elhatározta, hogy egyedül megy ki a temetőbe. Ami-

óta ő is nyugdíjas volt, erre áldozhatta a délelőttjét. Húsvét közeledett. Legfőbb ideje volt eltávolítani a viharszaggatta karácsonyi díszeket, s a tél múltán rendet tenni. Már árvácskákat is akart ültetni – a tél után először nyíló virágokat. Amikor a többi sírt követően a Szentháromság-oszlophoz, s az ő sírjához vitte a maradék növénykéket, hátrahökölt. A még csupasz fák közül sárgán virított valami a borongós, kora tavaszi reggelen.

Mivel a keze tele volt szatyrokkal, melyekben virágok s hozzájuk való szerszámok voltak, nem tudta előhalászni a szemüvegét. Hunyorogva próbálta felfogni a képet, ám végül csak közelebb ment, s terhét letette a sír szélére.

Sírja már nem igényelte az ő gondozását. Valaki itt járt, s eltávolította a váza tartalmát meg az idejétmúlt karácsonyi díszet, kigereblyézte a tavalyi leveleket a fű közül, meggyújtott egy gyertyát, és árvácskát helyezett a virágcserepbe meg a vázába. Sárgán virító műárvácskákat.

Emily bensejében tátongó, mindent elnyelő úr támadt. Egy darabig kábán állt, találgatta, vajon ki munkálkodhatott ezen a helyen, amelyet ő oly féltékenyen őrzött. Az összes többi sír csak egyszerű sír volt, de ez itt az ő családja, az ő személyes lelki tulajdona, amelyet senki nem vitathatott el tőle. Még akkor sem, ha évente csak háromszor-négyszer jött el ide.

Ki tolakodhatott ide? A kertész nem jöhetett számításba, legalábbis Emily nem bízta meg ezzel a munkával, ingyen pedig nem csinál semmit. Rudolfine szintén nem jött szóba, hiszen már évtizedek óta nem látták. Emily saját gyermekei – bármilyen szomorú is – sohasem jöttek volna el, hogy a temetőben dolgozzanak, legalábbis addig nem, míg ő él, s a temetői munkát elvégzi. A síron levő lámpásban a gyertya már a felénél is jobban leégett, tehát az aze-

lőtti napon gyűjthették meg. Mindebből viszont nem sokra lehetett következtetni.

Másvalaki talán gondolkodás nélkül kitepte volna a műárvácskákat, amelyek Emilynek nemcsak az ízlését, hanem a lelkét is sértették, s önelégülten hajította volna a szeméttárolóba, amelyen ez a felirat áll: „Kérjük, ide csak műanyagot dobjon.” Emily viszont nem vette volna a lelkére ezt. Itt valaki pénzt és fáradságot áldozott – még ha az ő akarata ellenére is. Nem dobhatta el csak úgy egy másik ember pénzét és munkáját. Ostobán és tehetetlenül szidta magát, de nem bújhatott ki a bőréből.

Az átélt eseményektől kimerülten cipelte haza a fölös árvácskákat, s otthon ideiglenesen cserépbe ültette őket. Bertram, aki először csak az újságja mögül köszöntötte, most eltette az újságot, és találgatásokba bocsátkozott a történetekkel kapcsolatosan, ám találgatásai semmire sem vezettek.

Az eset feledésbe merült. A napi események örvénye kisodorta Emilyt szűk látószögéből, végtére is a temetőbe menés erre a szezonra s egyúttal bizonyos időre elintéződött.

Bertram, aki a fájós térde miatt ritkán járt ki a házból a zöldre, már a májusi fagyosszenteket várta, melyek után végre ki lehetett ültetni a nyári virágokat. Akkor majd ő fog az ablakban levő virágládával foglalatoskodni, mihelyt Emily odaviszi neki egy asztalra a hozzávalókat.

Emily ide-oda fuvarozta kis ládikókban a függőpelargóniákat, s begóniát is szerzett a temetőbe. Csak a pelargónia bírja ki, hogy egész nyáron nem öntözik – Emily ugyanis csak ültetéskor ment ki, legközelebb pedig Minden-szentekkor.

Miután a nagybácsinál és a férje szüleinél elültette a begóniákat, letisztogatta a sírköveket, és meggyújtotta a gyertyákat, nagyon elégedettnek érezte magát. Gyönyörű nap volt, s a temető új része, ahol a fű javában zöldellt, különösen szép volt, akár egy kert. Sokan kiültették már a nyári virágokat – s most Emily is. A sírok pompáztak, ez pedig Emilyt lelkesedéssel töltötte el. Leporolta a térdén a nadrágot, és a maradék begóniával lendületesen lépdelt körútja utolsó állomása felé.

Ott, ahol a fák egyre sűrűsödnek, a fakadó lomb függönyként ölelte át Emilyt. A napfény halványzölden és aranszínben cseppent keresztül a leveleken, s derűspöttyös köntösbe öltöztette a háborús emlékművet meg a Szentháromság-oszlopot. Emily rügyező ágakat hozott magával, amelyek jól festenek majd a síron levő vázában. Vidáman, előrehaladott korára fittyet hányva, a madarak hangjához igazította fütyörészését. Mígnem a füttyszó elhalt elernyedő ajkán. Előtte a sír, s azon valaki ismét szorgoskodott.

Remegő ujjakkal nyitotta ki a lámpást: abban megint alig aludt ki a gyertya. A sírt valaki legereblyézte, a virágcserepben buja-piros virágok díszeltek, s a síron levő vázában – egyetlen csepp víz nélkül – kék íriszcukor pompáztott. Csupa műanyagból.

Emily összeszorította az ajkait. A féltékenység a torkáig örvénylett benne, és sehogy sem tudta lenyelni. Gondolatában halványan kísértett Rudolfine, de logikája elvette őt. Ugyan miért jutna eszébe Rudolfinének immár öregasszonyként, évtizedek múltával, a második vagy ki tudja, hányadik férfi mellett az első férjének a sírja? Emilynek mégsem sikerült teljesen elhessegetnie a gondolatot.

Elkeseredetten, amiért képtelen volt az idegen művirágokat egyszerűen kitépni, megtöltötte a vázát vízzel, s a plasztik írisz közé dugta saját zöld hajtásait. Újabb gyertyát gyújtott meg – ez volt minden, amit az ésszerűség határain belül tenni tudott. Itt valaki erőteljesen betört a magánszférájába, és az ő családjában pöffeszkedve fájdalmat okozott neki.

Szándékosan vagy nem szándékosan? Ez a személy mindig megelőzte, így a sírt mindig gondozatlanul találta, s talán az a benyomása támadhatott, hogy a sírral soha nem törődik senki. Emily tajtékozott e gondolattól. Hisz látogatásainak ritmusát könnyen át lehetett tekinteni, s gyerekjáték volt a győzelem biztos tudatában megelőzni őt.

Ez a személy a szárazvirágból vagy művészien hajlott száraz ágból összeállított díszeket – ha ugyan arról a személyről van szó, akitől Emily gondolatai nem tudtak elszakadni –, egyáltalán nem tartaná művészeknek, csak szemétnek, legfeljebb komposztálható növényi maradéknak.

– Rudolfine? – csodálkozott otthon Bertram, és a fejét rázta. – Hát igen, talán ismét megözvegyült vagy elhagyta a legújabb férje. Az ilyesmi mindig csalódás. Lehet, hogy ezért jutott eszébe ifjúkori szerelme, akihez hajdan hozzáment..., ki tudja...

Ez megerősítette Emilyben a gyanút, amelytől most már képtelen volt szabadulni. Csalhatatlan ösztönrel ismerte fel, milyen irányba fejlődött Rudolfine, s nagyon is valószínűnek tartotta, hogy Rudolfine rajongó megdicsőülést érzett és valamifajta tudat alatti vágyat, hogy fölötte diadalmaskodjon. Emily mérget vett volna rá, hogy a szüntelenül virító, könnyen kezelhető művirág sógornőjétől ered. Most is bizonyára kissé túlfesztes kosztümkét visel „egysze-

rű” gyöngysorral, ősz haját kékre mosatja, s számtalan gyűrűt hord dundi ujjain.

– Te is megengedhetnéd magadnak, hogy aranygyűrűt viselj! – csipkelődött Bertram derűsen. – De te mit viselsz? Perui faékszert!

Ahogy az évek során jellemvonásaik kikristályosodtak, a két nő közötti szakadék nagyobb lett, mint valaha. Emilyben megszilárdult az a meggyőződés, hogy csak Rudolfine lehetett az, aki a sírt vágyakozása célpontjául tűzte ki, s el akarta vitatni tőle. Egy sírt, amelyben egyikük sem fekszik majdan, mert tele volt.

Mégis.

Mindenszentekkor nem hagyja, hogy lepipálják – fogadkozott. Felhagyott azzal, hogy Bertramnak erről a témáról beszéljen, mert Bertram nem vette komolyan.

Tipikus férfi! – cseppet sem bánta, hogy valaki elvette tőle a munkát. Emily viszont ezt nem a munka, hanem a sír elvételeként fogta fel. Szomorúság, irigység, féltékenység és maró félelem töltötte el, amiért családját megrabolják.

A szokásosnál egy héttel korábban kelt útra, Bertram előtt elfogulatlan lazaságot színlelve. Ám benseje háborgott. Három csokrot állított össze, amelyeket a szokásos módon akart szétosztani. Borongós, késő októberi idő járta, heves szél fújt a magasabb levegőrétegekben. Látni lehetett, amint sötét felhők vonultak a világos háttér előtt, akár a filmekben a gyorsító, s folytonos ismétlődéssel felbomlottak, majd ismét összetömörültek. Ám a felhők alatt szélcsend honolt, s a levelek, amelyek leváltak az öreg gesztenyékről és platanokról, ráérősen libegtek a földre.

A szokásosnál több ember igyekezett a temetőbe. A csikorgó léptek folytonos közeledése és távolodása valóságosan zajkulisszát képezett a kavicson, mert a léptekhez

tartozó testek a sövények és sírkősorok mögött rejtve maradtak. Csak akkor halkultak el kissé, amikor Emily már a háborús emlékműnél járt. A késő őszi lombszőnyeg itt kezdett szétterülni.

Minél közelebb ért az elágazáshoz, ahonnan az út befordult a Szentháromság-oszlophoz, annál izgatottabban vert a szíve, s annál tétovább lett a lépte. Végre megpillantotta a fák közt a sírt. Látni nem lehetett senkit, ám a sírről sárgán virított feléje valami, ami a keményen orrára nyomott szemüvegén át krizantémnak tűnt. A krizantém szerfölött természetesnek hatott, ám – amint azt hamarosan közelebről is megállapíthatta, – nem volt az.

Tehát ismét!

Emily belseje ólomnehéz volt. Sietve hajolt a síron levő lámpáshoz. A gyertyát csak most gyújtották meg. Most megingint vihette haza a magával hozott gyertyát, vagy éppenséggel kiállíthatta a szabadba, ahol a szél úgyis elfújja. Bénító boldogtalanság és lappangó harag versengett benne. Ugyan ki akadályozhatta meg abban, hogy a saját gyertyáját állítsa a lámpásba, a másikat pedig kiszolgáltatassa az időjárás szélségeinek, ha már nem tudja rászánni magát, hogy a plasztik-krizantémot egyszerűen kitépje?

A gondolatot tett követte.

Amikor felegyenesedett, Rudolfine állt előtte. Épp Emily korábbi díszét dobta a szemétre. S most visszatérve, mindketten meglepve, de nem váratlanul álltak szemtől szemben egymással. Csak egy sírszélességnyi távolság volt közöttük.

Egy másodperc – majd egymásnak estek. Rudolfine a krokodilbőr kezításkájával ütött, Emily a saját készítésű csokrával. Megbotlottak a sírszegélyben – vagy talán a buja koszorúban? –, s a fűvön küzdöttek tovább. Emily

Rudolfine kispolgári kabátkáját tépte, Rudolfine meg Emily művészi felöltőjét. A szabadban álló gyertya már rég felborult és kialudt. Emily vállra akasztható táskája fennakadt a vázán, Rudolfine harisnyája pedig elszakadt. A takaros kistáska tartalma szétszóródott, amikor a sír fölött lesújtottak vele, Emily extravagáns csokra pedig szétment a küzdelemben.

Hirtelen megálltak, féltékenységtől sápadtan, szemtől szembe, két öregasszony – kék hajbemosóval vagy anélkül spröd haján. Egymásra néztek szótlánul, mint a találkozás egész ideje alatt, majd felálltak.

Könnyű dolguk nem volt. Emily a szemüvegét kereste, de szerencsére épen talált rá. Rudolfine összeszedte a kézitáskája tartalmát, kabátja alatt megigazította kissé túl szoros kosztümjét, és eltipegett. Emily leakasztotta táskáját a síron levő vázáról, s letisztította felöltőjéről a fűvet és a leveleket. Csak a krizantém virított sárgán és sértetlenül a lepusztított sírhely fölött. A téli viharok kisöpörték a művirágokat a vázából, s szétszórták őket a temetőben, egészen a behavazott futballpályáig. Senki sem törődött velük.

Évek múltán a temető kertésze egy táblácskát tűzött a gyommal benőtt virágcserepbe: „Ha még érdekli Önöket a sírhely, kérem, jelentkezzenek a temetőgondnokságon”.

Am a táblát senki sem méltatta figyelemre.

Senki odalent

A portás az épület hátsó bejáratánál megmutatta Wielandernek az utat: a sarkon befordulni a lifthez, azzal az alagsorba. A felvonó hangtalanul süllyesztette le, s ugyanolyan hangtalanul nyílt ki egy emelettel lejjebb a nagy-áruház raktárában. Igen, ez más volt, mint annak idején. A régi épületben is meglátogatta esténként a barátját, Taschnert. Ott minden nagyon szűkös volt: toldás, falkibontás lehetetlen. A raktár telezsúfolva mindennel, amit csak tartottak az áruházban, vagy amire szükség lehetett, mindezt a pincében tárolták. A polcok közötti járatok olyan keskenyek voltak, hogy a sofőrök alig tudták mozgatni emelődarujukat a rakodómunkások között. Taschner fent a második pincét felügyelte, alatta még egy szintet alakítottak ki az áruház számára.

A kiépített helyiségek alatt még volt néhány befejezetlen alagsori rész, ezek további szintekkel nyúltak a mélybe. Senki sem tudta pontosan, milyen mélyre vezettek. A járatokat nem ismerte senki, talán be is omlottak. Más tömbházakból vezettek ide, még abból az időből, amikor a házakat az ostrom ideje alatt a föld alatt összekötötték. Egy örökkévalóság óta álltak itt. Ám a helyre sürgősen szükség volt, a mélyépítés pedig túl drágának bizonyult. Meg aztán a divat, a bevásárlási hóbort. Az üzlet vezetősége tehát eldöntötte, hogy bezárja a belvárosi áruházat, s egy új bevásárló központot nyit a város peremén. Ez a városból indult ki és a zöldövezetbe jutott.

Itt most minden a legmodernebb volt. Wielander ezt első látásra megállapította. Taschnernek erre a péntekre jelentette be a látogatását, mivel a közelben volt elintéznivalója. Szívesen vetett közben egy pillantást annak új munka-

helyére, mely világosan, hűvösen és korszerűen tárult a szeme elé. Ebben az új épületben is az alagsorban volt a raktár. Az ablakok végül is fölöslegesen voltak, csak zavar-
ták a polcos terem hatékony megtervezését. Ám a nagyobb
alapterület, és mindenekelőtt a raktárhelyiségnek egy okos
számítógép segítségével megtervezett kihasználása lehetővé
tette a csak egy szinten történő elhelyezést.

A költözködés sok mindent megváltoztatott, és nem-
csak építkezési szempontból. A régi házban az utólag be-
épített számítógépek elektronikája nem volt kielégítő. Itt
viszont a pénztárártól a bevásárló részlegen át a raktárákig
mindent behálózott, és ebből kifolyólag a raktározást telje-
sen automatizálták. Taschner utalt rá, de telefonon nem kí-
vánt erről részletesebben beszélni, mert ellenkező irányú
állítás ellenére sem lehetett tudni, hogy lehallgatja-e valaki
a beszélgetést. S hogy mi mindenre képes a technika, azt
Taschner nap mint nap csodaként élte meg – saját megle-
petésére. Ő mindenesetre jó számítógépes ismereteinek kö-
szönhetően szerencsés módon jól járt, s most örült, hogy
Wielandernek megmutathatja új munkahelyét.

Mindenesetre ami történt, Wielander a médiából tudta
meg, és ha az új telephely szóba jött, nem csak arról be-
széltek, hogy a város elesett némi kommunális adótól. Ha-
nem azt is sérelmezték, hogy az automatizálás miatt mun-
kahelyeket veszítettek. Azok közül, akik korábban a raktár-
ban dolgoztak, csak Taschner maradt meg és egy segéd-
munkás, aki őt szabadságoláskor vagy betegség esetén he-
lyettesítette. Hát igen, jó neki. Amennyire szomorú volt az
érintettek számára, ugyanannyira érdekelte Wielandert, ho-
gyan működik most a raktár – gyakorlatilag személyzet nél-
kül.

A televízióban már látott teljesen automatizált folyamatokat, melyekről nemrég még nem is álmodhatott. Például az autó-előállításnál. Robotok végezték még a legérzékenyebb munkát is. Ám erre egy raktárban egyáltalában nem volt szükség. Itt elsősorban vételezés és tárolás zajlott, valamint az ezzel kapcsolatos adagolás és rétegelés, ennyit csak ki tudott találni.

A helyiség, melybe a lift kibocsátotta, nem volt túlságosan nagy. Szemben egy ajtó, „dohányozni tilos” felirattal, a fal mentén nagyszerű munkatér számológéppel, nyomtatóval és egy nagy képernyővel. Ehhez járult még egyfajta kapcsolótábla, mely Wielandert egy hangstúdió keverőpultjára vagy egy süllyesztett ülésre emlékeztette. Ám valószínűleg minden kapcsolótábla hasonlóan néz ki annak, aki nem ismeri. Senki sem volt ott, de közvetlenül ezelőtt lennie kellett valakinek: a sarokban a fogason egy bőrzakó függött, a billentyűzet mellett egy papírtányér, rajta egy megkezdett pizzaszelettel, és egy mappa, melyet félig elfedett egy mai újság. A számítógép a hálóra kapcsolódott, még a képernyőkímélő sem volt elindítva. Taschner alig egy másodperce hagyhatta el a szobát. Vagy elkerülték egymást a lift előtt, vagy épp a mellékhelyiségben tartózkodott.

– Taschner?

Jellemző, a pizzaszeletek. Taschner élt-halt az olasz ételekért. Wielander egy pillantást vetett a képernyőre. Négy részre volt osztva, mindegyik valamely más árutérületre kapcsolva. Itt akár négy különböző részleget is ellenőrzés alatt lehetett tartani. Feldolgozáskor majd teljes képernyőméretre váltanak.

A nyomtató egy kapcsolóhangot bocsátott ki, és egy listát kezdett kiadni magából.

– Taschner!

Wielander kinyitotta az ajtót, mely a helyiségből továbbvezetett. Á, itt volt a raktár. Lenyűgözően rendesnek nézett ki. Megvilágítva és áttekinthetően. Itt az ember biztonságban érezte magát. Az előző raktárban tett látogatásai során Wielander úgy érezte, hogy beszorították, bezárták. Egyfajta fenyegető pinceézés fogta el. Ott nem lehetett nem észrevenni a rögtönzést és pepecselést. A polcok feltorlódtak, hullámozottak, nemcsak a helyhiány, hanem a nem kellőképpen precíz rétegelés miatt is. Ezt a raktári sofőrök a rakodómunkásokra fogták, amazok pedig visszadobták a vádaskodást. Mindenek ellenére mégis mentek a dolgok. Egymásba ütköztek, aztán ismét kibékültek, jó volt a légkör. Ezért sajnálta Taschner is, hogy a régi kollegákat robotokra cserélték le.

– Senki sincs itt?

Valahol itt kellett lennie. Wielander belépett a terembe, melyben hajszálpontosan sorjázta az áruk, a két méternyi mély polcok a négy méternyi magas mennyezetig nyúltak. Nem, ezeket a legjobb személyzettel sem lehetett optimálisan megrakni. Mivel háttal álltak egymásnak, összmélységük különösen impozáns volt. Isten tudja, mennyi árut lehetett itt elhelyezni.

Amikor Wielander jobbra tekintett, a távolban egy fémajtót látott „teherfelvonó” felirattal. Egy fémlemezkből álló széles futószalag vezetett hozzá, mely lehetővé tette az egyes szinteken az árueosztást. A futószalag, mely a padló szintjén az egész raktárhelyiséget behálózta, most nem üzemelt. Wielander mégis zümmögést és mechanikus tevékenység kis zajait hallotta. Felnézett, mivel azt hitte, felette mozog valami. Valóban, a mennyezet a polcok közötti folyosókon hálószerűen be volt vonva futósínekkel és kapcsolóhelyekkel, kábelekkel és vonóhuzalokkal, melyek le-

lógtak vagy feszesen álltak, csavarodtak vagy megpihentek, mindenesetre világossá tették, hogy itt gépek üzemelnek.

Wielander egy darabig a futószalag mentén haladt, el a felvonótól. Jobbra tőle polctornyok nyúltak a terem magasságába és mélyébe, úgy, hogy be tudott nézni közöttük a folyosókra. Amikor a második folyosóra jutott, meglátta az egyik automatát, amelyről Taschner beszélt. Mosolyognia kellett. Ahogy az ember általában a robotokat elképze-
li! Amennyire csak lehetett, emberhez hasonlónak, egy fémla-
kájnak úgyiszólván. Bádogarc villogó lámpaszemekkel,
alatta bádoglábak, melyek ügyetlen lépéseket teszek. Mi-
közben fogószerű kezei a rá bízott munkát elvégzik, gép-
hang szól a bádogmellkasból: „Igenis, uram”.

Mindebből semmi sem talált – Wielander persze nem is várta ezt. Egyfajta fedőlemezeken járó kocsiszerkezet mű-
ködött ide-oda. Rajta golyóscsapágyon, egymástól tetszőle-
ges távolságban négy körbe forgatható teleszkópos bot,
melyek gyakorlatilag a polc minden pontját elérték. Hogy a
polcok mélyébe érjenek, középen további csuklókkal látták
el őket. A végüket hidraulikusan működő fogók képezték,
kipárnázva, hogy semmiben ne tegyenek kárt. A rendszer
ereje figyelemreméltó lehetett: nagy terhek mozgatása sem
okozhatott neki gondot. Wielander azon a gyermekes véle-
ményen volt, hogy még a gépeken is meglátszik, ha kínlód-
nak.

Itt az automatikus munkás épp azon volt, hogy árut ve-
gyen ki a polcról, melyet az áruházban kértek. A rendelést a
számítógépen keresztül továbbították a raktár-automatiká-
hoz, mely a feladatot végezte. A kocsiszerkezet a mennye-
zeten szemmel láthatólag egyfajta érzékelővel volt felsze-
relve, mely megfelelő mágneses mezőkre vagy chipekre
reagált, és így megtalálta a polcokon levő áru helyét.

Wielander megfigyelte, amint a szerkezet – egy márkás hűtőszekrény stabil kartonját befogva – végigzummögött a polcok menti folyosókon, s a hűtőszekrényt óvatosan letette a futószalagra. Majd teleszkópos fogóit halkán kattintva ismét felhúzta, visszacsúsztatta, és megállt egy másik helyen. Fémkarjait többszörösen derékszögbe tekerve, egy új kartont húzott ki a polcok mélyéből. Annak alapján, amit Wielander leolvasott róla, egy elektromos tűzhely lehetett. A robot azt is a futószalagra állította. Talán ez úgy van, találgatta, hogy a robotok a megrendelt árut a szalagra helyezik. Végül a futószalag egy lökésre beindul, majd az árut a teherfelvonóhoz szállítja, ahol a házimunkások átveszik és szortírozzák. Nos, Taschner mindezt majd pontosan el fogja Wielandernek magyarázni.

De hol is van egyébként?

– Taschner?

A terem nagy volt, az emberi hangot nem biztos, hogy itt hallani lehetett. A következő folyosó üres volt, azt követően egy automata azzal foglalatostkodott, hogy a távolkeleti fehérnemű-bálákat a legalsó polcra halmozza. Lényegében pontosan fordítva működött, mint az a szerkezet, amely elvette az árut. Ám ez, hogy a futószalagot szabaddá tegye, már minden csomagot leszedett a megfelelő polcról.

Mi minden volt itt! S egy áruháznak mi mindent kellett raktáron tartania! Wielander arra a területre jutott, ahol a díszítőelemeket tárolták. Nemcsak az egyes évszakok számára, hiszen időközben többször is újrarendezték a kirakatokat és az egyes részlegeket. Épp most történhetett egy ilyen dekorációváltás. A robot már le is rakta a visszaküldött kellékeket a leendő polchelyük elé: levetkőztetett kira-

kati bábukat, őszzínű művirágokat, iskolai- és esőkellékeket.

Világos: itt volt a téli vásár ideje. Az őszt elcsomagolták. Néhány kirakati baba helyett hóemberek és télapók léptek szolgálatba. Hódekoráció helyettesítette a kirakatokban a vörös leveles szőlőkacsokat vagy a kihajtott gesztenyeágakat, melyek most eltűntek a raktárpalcok mélyén. Wielander a bábuk mellett fejét rázva figyelte a gépmozgás könyörtelen menetét. Milyen gonddal szorgoskodtak a helytakarékos elhelyezésről! A rakodókocsi szakaszosan csúszott közelebb. A teleszkópkarok – az utolsó gesztenyeág után hidraulikusan a mennyezeti sínekig felhúzza – gyengéden sziszegve nyúltak ismét ki, majd szinte le a padlóig, úgyhogy Wielander még felismerhette a rafináltan mozdulatlan fogókarok párnázatát – mielőtt köré fonódtak volna, és mielőtt őt, ki a meglepetéstől maga körül csapkodott, a magasba emelték volna.

– Taschner!!!

Senki sehol. Barátja nyilván máshol járt, az ajtó régóta becsapódhatott, vagy magától becsukódott. Küzdött a gép ereje ellen, értelmetlenül, de ez nem érdekelte. Az automata egyre feljebb és feljebb emelte, mindjárt szétzúzza a fejét a mennyezeten, mialatt a kirakati babák alatta szinte négy méter mélységben már kicsinek hatottak. Majd – még épp idejében, – száznyolcvan fokban megbillent a gép, mely Wielanderből rémült kiáltást csalt ki, s közvetlenül a betonmennyezet alá, a legfelső polcra húzta. A magasság épp egy fekvőhelyzetű emberi alak átlagos nagyságára volt kiszabva. Lábfeje egy polcrekesznél, jobb válla a polc hátsó falánál, feje egy doboznak vagy hasonlónak támasztva – számítógéppel optimálisan kiszámított helykihasználás. Mialatt ezeket a klausztrófóbiát keltő tényeket tudatába

véste volna, ismét a hidraulika halk sziszegése hallatszott. Egy kirakati bábót nyomott az oldalához. Soha nem érzett még ilyen közönyt csupasz mellek iránt. Hisztérikusan ordítani kezdett. A teleszkópos karok tévedhetetlenül jöttek halk sziszegéssel, távolodtak halk kattanással, és testet test mellé toltak a számukra szánt polchasítékba.

Wielander addig ordított, amíg a hangszálai felmondták a szolgálatot, el sem hitte az egészet. Végül még kiderül, hogy mindez rémálom volt. Csak már ébredne fel! Megpróbálta maga mellől odébbtolni a bábukat, ám semmilyen mozgásszabadsága nem volt, és a végtagok annyira szorosan álltak, hogy lehetetlen volt a testeket megmozdítani, hát még azokból ötöt vagy hatot eltolni. Odakint az irányított kocsí a következő feladat elvégzéséhez siklott. Puha zaja, a fogó sziszegése és kattanása, melyet Wielander – teljesen kiszolgáltatottan – már nem bírt túlharsogni, máris két vagy három méter távolságra volt tőle.

*

Taschner visszajött a földszinten lévő mosdóból.

Ehhez mindig a személyzeti személyfelvonót vette igénybe, különben körülményesen át kellett volna mennie a raktáron és a tűzlépcsőn. A felvonó viszont közvetlenül a dolgozószobájában állt meg. Ezért nagyon valószínűtlennek tűnt, hogy a barátja látogatását elszalasztotta volna. Vagy a felvonóban kellett volna találkozniuk, vagy itt kellene várakoznia a dolgozószobájában. Már késő volt, de szemmel láthatólag barátja még nem érkezett meg.

Taschner a rend kedvéért egy pillantást vetett a raktárra. Senki sem volt ott. A futószalagon az utasításnak megfelelően az elektromos szerkezetek nagy téglatestei álltak. Az automata már leállt, visszavonult és összehajtogatta karjait, mint egy istenimádó. Rendben, majd elküldi a szer-

kezeteket. Már is ellenőrzi a többi parancsot. Taschner rövid pillantást vetett a betáplált automatákra. A fehérneműszállítás rétegelve, az automata leállítva. Csak kissé távolabb hallani még munkazajt. Ja, igen, a dekoanyag. Gyakorlatilag már az egész ősz be volt pakolva, rétegelve, csak két nagy iskolatáblát kellett még a robotnak elhelyeznie. Akkor majd az is hidraulikusan bevonja pókszerű karjait, visszakattintja az irányítókocsira, és leáll.

Egy bábu még ott állt. Különös. Rosszul táplált volna be egy számot? Az automata el nem felejthette.

Taschner ellenőrizte a számítógépen a parancsok végrehajtását. Hét bábra adott utasítást, s a gép hét bábót raktározott el. Ezek szerint a gép sem dolgozik százszázalékosan. Sajnos. Ma viszont már nem fogja ellenőrizni, hol vagy hogyan maradt meg a báb. Ez túl körülményes lett volna. Bezárta a raktárajtót, majd egy gombnyomással a teherfelvonó irányába küldte az elektromos szerkezeteket. A házimunkások majd záróra után a helyükre viszik őket. Számára is megkezdődött a hétvége. Kár, hogy Wielander ezt nem láthatta. Na, talán jövő pénteken.

– Végeztem! – kiáltotta elmenőben a portásnak.

– Én meg kezdek! – válaszolt az éjjeli portás egy csipetnyi tréfálkozó keserűséggel. – Van még valaki lent?

– Senki odalent – szólt Taschner.

– Na, akkor szép hétvégét!

Ezért az elbeszélésért a szerző Max von der Grün-díjat kapott.

Tökéletes harmónia

Meztelen hasát Férfi a terasz még napmeleg korlátjához nyomta. Egyszerre szokványos és szokatlan volt ez a nyaralás. Szokványos a felfogható dolgokban: tengerre néző szállodai szoba – homlokzata teliragasztva parányi teraszokkal. Tengerparti homok, nyugágyak, ragyogó testek, mellettük elhaladva napolaj-illat lengett belőlük.

Szokatlan a társaság miatt. Vele volt Nő, akivel a szabadságát töltötte – saját meglepetésére. Valaki, akit tulajdonképpen alig ismert. Ugyan mi volt az a két hét, amelynek során a teniszklubban futólag találkoztak? Egy kis csevegés, egy kis szemforgatás, a játszók között szikráztatott személyi varázs, miközben konokul ráütött a labdára? S mégis olyan hamar felkérte erre a közös nyaralásra.

Önteltségből? Kockázatvágyból?

– Ó, igen? – tréfált Nő anélkül, hogy őt vagy magát komolyan venné. De tekintetét nem vonta ki az övéből.

– Csak ésszerű lenne. Az egyágyas szobák úgyis mindig drágábbak. – Ez az érv is eszébe jutott. Ám az ésszerűséghez mindennek semmi köze nem volt, ezt érezte ő is, miközben tekintetük még mindig keresztezte egymást. Ez inkább összetartozás volt, egy kimondatlan egybecsengés, egy még felméretlen harmónia, már azóta, hogy az első szavakat váltották egymással.

Miért csapná be magát? Nő jól nézett ki, tetszett neki.

De mindez mégsem emiatt volt. Tényleg voltak sokkal szebb női, az egyikkel több évig együtt is élt. De összhangnak nyoma sem volt köztük. Már az ízléskülönbség miatti viták a ruházatról, a beszerzésekről – felörlök. Csak a mozi-ról volt azonos véleményük – csekély alap az együttéléshez.

Ez itt egészen más volt. Milyen gyakran mondták a beszélgetés során:

– Én is.

Vagy:

– Nekem is.

Kedvük telt benne, hogy közös tulajdonságokat fedezzenek fel, legyen az akár a Thomas Bernhard iránti lelkesedésük, vagy Nőnek – mások előtt titkolt – rajongása az olasz giccsekért.

Ám sokkal több volt e mögött, mint ez a felszíni összhang. Testük és lelkük némán kitapintható együtt-létezése. Olyan harmónia, amilyenre mindig vágyott. Már rég nem magázták egymást, s az egymással szomszédos, egyágyas lakosztályokat elválasztó ajtót nyitva hagyták. Szótlan szívremegés, tiszta egybecsengés. Férfinak úgy tűnt, mintha egy sekély öböl langyos vizében úszna, s ugyanolyan langyos szellők lengenek körül, félig kábultan, az eszméletlenség peremén. Néha, amikor test a testen feküdtek, s Férfi a szívverését figyelte, nem tudta megállapítani, hogy most a saját vére az, melynek lüktetését érzi, vagy Nőé.

Tökéletes harmónia.

Olyan volt, mint egy álom. Felébredt, de alig esett vissza a kábultatba, máris erőltette, hogy végigálmódja az álmát, ám közben szabadulni akart tőle.

Visszavonta tekintetét a tenger látványának végtelenségéből, s a puhán beálló estére eszmélt. A szálloda parkjából párjukat kereső kabócák kétségbeesett ciripelése szállt fel hozzá. Egyedül volt.

Szüksége volt – kimondhatatlanul – arra, hogy egyedül legyen. S Nő, azzal a beleérző képességgel, mely csak a tökéletes harmóniából eredhet, biztosította:

– Számomra jó alkalom lenne – vélte derűsen – fodrászhoz menni.

Férfi felkapta a csomagját a szekrényről.

Úgy zuhant ebbe a kalandba, mint egy madár, mely öngyilkos szándékkal kidobja magát a fészekből vagy a fáról – testéhez szorított szárnyakkal, behunyva szemmel.

Sietős ujjakkal öltözött, s maradék holmiját a bőröndbe dobta. Egy kis szerencséivel elérte az éjjeli vonatot Bécsbe. Kifizette a szobáját, s a megdöbbsent portás mellett elsietve, a surranó forgójajton át a taxihoz sietett.

A pályaudvar. Megkönnyebbülés. A magas üveg-acél csarnokok mint templomhajók, a bemondó hangja üresen visszhangzik, mint a hangszórón át mondott prédikációk. A nagy hirdetőablák, az embertömeg, melyben megbújhat és biztonságban érzi magát. Férfi mély lélegzetet vett, s érezte, hogy megnyugszik, miközben utat tört magának az utasok közt.

S akkor – mintha villámfénynél, – Nőre esett a tekintete. Itt állt – a sok ember közt – utazótáskái mögött, feléje fordult gyanútlanul, s felismerte őt. Férfi rábámult, mélyesen megrémülve, akárcsak Nő.

– Nő? – tört fel belőle.

– Férfi! – Nő sápadt volt, mint a sóbálvány, amilyenek Férfi még sohasem látta.

– Mit csinálsz... – hangja felháborodottra akart színeződni, de a szavak most, hogy rajtakapták, cserben hagyták.

Nő feszültsége alábbhagyott, s Férfi végignézhetette, amint elernyed.

– És – te? – kérdezte Nő halkán.

Egymásra néztek, tekintetük illúziótlan. Aztán lehajolt Nőhöz, s óvatosan megcsókolta a száját.

– Viszontlá... Isten veled! Mindjárt indul a vonatom.

Nő bölintott.

– Én is utazom nemsokára. Isten veled...

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Cath y Castell

Az ablaktörölők alig tudnak úrrá lenni az esőn. Az utcácskát sövények határolják. A kocsi bekanyarodik mellettük, az ablaküvegek homályosak a benne ülők melegétől. Gertrud semmit sem lát, ruhaujjával törölgeti az ablakot. A vakfolton szórt zöld hatol be. A dombok nedves függönyök mögé rejtik bájukat. Az egész Wales egy merő autómosoda. Mihez is lehet ilyenkor kezdeni? Megnézni a számtalan vár egyikét, ezúttal persze nem romot, az ember ott is csak elázna.

Penhowe vára. Alig gondol rá ilyenkor turista, most holt időnyben, hétköznapon. A kocsi csikorogva fordul be a parkolóba. Gertrud, amennyire csak tud, az esernyő alá bújik. Csepegő pereme alatt egy durva kőből épült kis templom képe, mint pásztor egy ferde sírkő-nyáj közepén. A fű körülöttük nyíratlan, a halottak visszaadva a természetnek.

Mellette fal öleli körül a kastélyt. Oldalt a kapuház, most pénztár és információ. A két házaspár átnyomul az alacsony ajtón. Képeslapok, prospektusok, könyvek e háború-korbácsolta földsávról. Penhowe is, noha nem erőd, inkább csak lakóvár, megerősítve a fogakig: az oromzatáig. A képeslapokon mégis barátságos, a napfürdőben a walesi halmok tengere nyaldossa körbe. Most komor, elutasító.

Igen, van idegenvezetés, sajnos csak magnós. Ott, a kapu előtt nyomja meg a startgombot. Gertrud a fülébe helyezi a walkmant. A szalagról trombita harsan, lódobogás, néha fegyvercsörgés hallatszik. Megállás, a látogatást egyéni sebességre állítani. Eleinte – az autózással megegyezően – mind a négyüknek azonos. Szinkronban mind a négy tekintet balra fel, ingázó fejek jobbra, egyidejű lépés előre. Később egyre nagyobb eltérés, növekvő távolság, szétválás.

A durva kővár, mint a templom. A bejáratnál dacosan a földszinti mellékhelyiségek, látványossággá alakítva. Minden ajtónál összegörnyedni, lehajolni egy nem túl magas emberfajta előtt, mely évszázadokkal korábban még ennél is kisebb volt.

Három lépcsőfok lefelé egyfajta átjáróhelyiségbe, zugba, mely tele van aggatva képekkel, javarészt macskákról. A szalagon a hang utasításokat teker. Kecses rézmetszetek elsárgult paszpartuban. Avagy – az újabb időkből – barna stiches macskafényképek. A sötét fába foglalva csaknem gyászjelentésnek néznek ki. Mindegyik macskakép alatt név, -tól-ig dátumok és a betöltött szerep vagy méltóság walesi vagy angol nyelven: Cath y Castell, Castle Cat.

Egy négyzet alakú képkeret, alatta kép nélküli kecses kézírás merített papíroson: „Lord és Lady Akárki sajnálattal tudatják Eifion, tiszte szerint Castle Cat elhalálózását. Temetés a legszűkebb baráti körben”.

Gertrud a fejét csóválja: meghívó egy macskatemetésre, a furcsaság netovábbja. Egy másik keretben egy fekete macska fotója: „Tirion II., élete végéig ráruházva a Cath y Castell cím”, a keltezés valami tizenöt évvel ezelőtti. Tehát egy uralkodó vármacska. A mostani tulajdonosok is éltetik a hagyományokat.

Lekoptatott kölemezeken a barátai után, közléskényszertől hajtva. Ezek már kint vannak, épp eltűntek az öregtoronyban. A walkman nem működik jól, szaggat. Gertrud a csigalépcsőn mászik felfelé. Fokait ezernyi cipő csiszolta simára, a mai lábakhoz túl keskenyek. Összpontosított figyelem, mivel az egyik lépcsőfok alattomos módon magasabb, mint a többi, a kísézőhang szakaszosan dadog. A behatolóknak – toronyba fel, toronyból le – le kell zuhanniuk. Már is fény és eső hull fentről a homályba. A durva pár-

kánycsipkézet koszorúja nedvességtől csillog. Fölötte már csak a sirályok. Minden hegyes rajtuk – a leeresztett szárnyak, az összehajtott farkok, a csőr. Mozdulatlanul vitorláz-
nak errefelé, leelkedve csendességükben, szabályosan rá-
fekszenek az esőre, a tenger lélegzetét szárnyuk alá véve. Gertrud lábainál a várudvar, melynek teteje alá behúzódott a keskeny kapuház. A templom csöpög a fűben, mint a sok juh egyike.

Gertrud védtelenül az esőben. A nedvességnek csak a hiúság áll ellen rövid ideig, ám hamarosan azt is elmossa az eső. Az ernyő, hanyagul felnyitva, nem nyújt védelmet. Világosszürke borzongás egy szürkészöld táj fölött, melyet szétfeszít az üresség. Gertrud védtelen ebben a hangulatban. Kiszolgáltatott, foglyul ejtette a mágikus légkör. Micsoda kilátás. Micsoda magány. A többiek már rég lemerültek a tower sötét kacskaringóiban, melyekben elvész az úgynevezett dísztermekhez vezető útvonal. Gertrud követi, végre. A walkmandugók zümmögő hangokat táplálnak a fülébe, az elemek eredménytelenül erőlködnek, hogy a sztrájkoló szalagot mozgásba hozzák. Gertrud gombokat nyomogat. Hiába. A szalag megakadt, a régi zene, az udvari zajok elnémulva. Csend tör fel a falak mentén.

Az egyik ajtó az. Sarkai úgy vinnyognak, mint egy horrorfilmben. A terem négyzete inkább tárgyilagos, talán a látogatókat vagy a hűbéresekkkel való érintkezést szolgálta. Minden negyedik falhoz szabályosan egy-egy ajtó hozzárendelve. A székek egyenes háttal a falnak, magasra szökkenve, mint közöttük a kevés ablak. Esőszürkeség szivárog be az ólomba foglalt ablaküvegen. A terem közepén egy gyertyatartó. A gyertyák, már elektromosak, gyenge izzószálaikkal küzdenek a homállyal.

Melyik évszázadban játszunk? Az idő kulisszái eltolódva, a szereplők nevei kicserélve, a szereposztás a valóságban lényegtelen, lehetünk akár mi, akár mások. Gertrud a névtelenségen át mozog, saját lépteinek hangja mentén tapogatózik. Végre már majdnem a csillár alatt. Ám a falakon jobbra és balra, a korábbi látszat ellenére, nincsenek ajtók. A terebélyes keretek a pillantást az üres járatokba csalogatják, melyek a kastély mélyébe fúródnak, minduntalan megszakítva őket hasonlóan súlyos ajtókeretek és hasonlóan pislákoló csillárok.

Senkit sem látni e járatokban, melyekbe Gertrud nem mer beleveszni, tájékozatlanul. Ujjai a kazettás vezetés gombjait keresik, de csak kapcsolóhangokat csalnak ki belőle. De mégis, a terem közepén, tényleg, magát látja megjeleni jobbról és balról az ajtóban. És ezerszeresen, egyre kisebbé válva, be a járatok mélyébe. Megkönnyebbülés. Egy tükrőhatás, az ajtókeretek foglalatának mására, az óriási tükrök pontosan egymással szemben, a keretek és csillárok kölcsönösen visszaverve egymást a végtelenségig. A homályt fokozza az üveg régisége, melyet kivert az idő penészgombája.

Nos tehát, a kijárat szemben van. Könnyedén tovalép, hogy újra csatlakozni tudjon a többiekhez. Túlzott ez a megkönnyebbülés. Valamelyik ajtó mögött mindig van folytatás. – Ajtó. Ajtók. Ajtók mögött. Miért nem arra gondol: Valahol mindig van folytatás? A számára ismeretlen termék vonatkozási hálójában mindennek jelképes ereje támad. Minden ajtó egy másik valóságba vagy valószínűségbe vezet. Nyitva, csukva, bezárva vagy nyitva – mint most –, keze meleg nyomása alatt egy másfajta térbe.

Mattrózsaszín damaszt a fakeretes falmezőkön. Nagy ablak, a belső udvar kis kertjére nyílik: kárpitnövények ara-

beszkjei a kavicssal szórt utak közt, a színeket gyengéden megszűri a levegő nedvessége. A kerti látványt innen felhőszerű, fekete redőzött függönyök keretezik, a kandalló el-lenpólusaként, mely hatalmas kövállait a szembeni falakra támasztja feketén.

Olyan messze Wales. Ám közben: India. A damasztan trópusi sisakos fegyverviselők felvételei, elsárgulva, mint a keleti szőnyeg a kőpadlón. Indiai isten- és állatszobrok, elefántcsont faragványok. Egy pulton üveg alatt katonai szolgálatokért kapott kitüntetések oklevelei. Ám a szoba középpontja nincs közepen: egy faragott szék a kandalló előtt.

Kecses forma, háta félmagasan az üléshez fölött, a kar feltámasztva, s a láb enyhén ívelt. Világító sárga lakkjából foltos vadmacskatestek nyúlnak ki, fekete mancsok merednek magasra, sárga és fekete csikos tigrisek tájtják nagyra pofájukat, nyelvek, tépőfogak, korbácsoló farkak fenyegetnek.

Gertrud akaratlanul egy lépést hátrál, majd ismét előre, tekintete fennakad a karmokban, fogakban, melyek a színdzsungelből fehérén kivillannak. El kell szakadni, ki kell magát tépni, tarkóján a hideg. Végül – szabadulva, kifulladásra – ismét távolság. Egy lakó emlékdarabjától – nem egyébtől. Egy nevetséges kiállításdarabtól. Felette érdekes, nagyon dekoratív, tényleg. Az ablakhoz megy, mélyet lélegzik. Egészen fent, ahol egy bukóablak nyitva van, a fekete függöny dagad könnyedén, mint vitorla, a terem hangtalanságban.

Az ablaküveg hűvös a homlokon. Ez a körséta túl sokáig tart. Főleg egyedül. A tetőn ruhája nedves lesz az esőtől, haja tincsekben. A legrövidebb utat kellene... Mögötte váratlanul rugalmas csapódás. Gertrud hirtelen megfordul,

lába földbe gyökerezve. Tekintete sietősen végigszánt mindenben, s ismét megakad az indiai széken. A kárpiton, feketén, egy macska.

Korábban a kandallón ült – mozdulatlan szobor a többi állatfigura között? Már ismét mozdulatlanul fekszik, élet csak a farka hegyében. A macskaszemek becsukódnak. Igen, látta Gertrudot, lát mindenkit, de a látogatókat nem méltatja figyelemre. Azok jönnek és mennek, érdektelenek. Nincs szüksége a figyelmükre, más módon igazolja uralkodási igényét.

Gertrud rámered a macskára, nem meri megérinteni az állatot. A tigrisrónon a higgadság napjai válnak érzékelhetővé, éjjeli vadászatok a vár sötétjében. Lehetetlen megsimogatni az állatot, mely nem biztat ilyenfajta bizalmaskodásra. Tirion II., Cath y Castel, minden kétséget kizáróan.

Gertrud mély lélegzetet vesz, egy élőlény, legalább. Nincs hogyan tovább. Merthogy – hová? Eredménytelen walkman-fáradozások, a szeme sietősen ajtót keres. Egy sem látható. Szívdobogás. De hisz ő bejött ide, bizonyíthatóan. Csakhogy – hol?

Azonnal bekebelezi a tigrisszék, eltérítik, irritálják a dzsungelpofák a hipnotikusan világító lakkon, karmok és fogak húzzák be a csend bozótjába. Meg sem találja az átlátást, a tájékozódás elveszett, fejetlenül – háttal – saját tengelye körül forogva, átfonva a rózsaszín damaszttal, védtelenül egyedül. A többiek csak dízként, esetlegesen az életútra szórva, soha nincs segítség, itt soha, ha szükség lenne rá, mindenki magányos, de leginkább Gertrud.

Arcán könnyek szabdalják szét keskeny patakokban a szemfestéket. Szünetet tart, szinte támolyogva, miközben a damaszt tovább táncol körülötte, egyre lassabban, lassabban. Tekintete, szinte véletlenül, a tigrisrónon, a macskán.

Az állat megfordítja a fejét, mintha minden közönye mellett csak elfogyott volna a türelme, hogy a nyugalmat visszaállítsa. Szemei nagyok, ragyogók a minden részlet elnyelő bunda feketeségétől, hanyag tekintet. A másik oldalon Gertrud, méltatlanul, feloldódva, felszipantva. Végül csend.

Lassan mozgás. A macska kinyújtózik, a székről inkább hullik a földre, mintsem ugrik. Kimért léptekkel, farkát me-reven magasra tartva, átszeli a termet. Tekintete ferdén Gertrud irányába, majd ismét fel a falon, anyaggal bevont falburkolatok, melyek mindent közrezárnak, bájos-rózsaszínen, ám kérlelhetetlenül. Gertrud követi, felismeri a körbefutó nyílást a fakeretezés mellett, végül a tapétaajtó besüllyesztett forgógombját. Tökéletes illeszkedés, beillesztés, ám semmi rendkívüli. A rendkívüli állapotok mindig csak az egyénben, a félelem, a viharzások, a kérdések. A válasz mindig kéznél, mint itt is. Várja, hogy megtalálják.

Gertrud elfordítja a kilincsgombot, egész könnyen nyílik az ajtó. Kint egy folyosó. A macska a kőlapokon lépdél, Gertrud a kíséretében. A saroknál hangok. Nyugtalanul a férje, a barátai. Hogy nézel ki? Hol voltál hát? Gertrud izgatottan nevet. Túl sokáig a tetőn... az eső... Máris megyek a mosdóba. A régi konyhát még látnod kell. Nem, köszönöm, nekem elég.

Visszanéz. Tirion II, Cath y Castell, feloldódásának tanúja, eltűnt. Nem ereszkedik alá, nem ereszkedik le, nem cimborál. Valószínűleg nem is miatta hagyta el a tigristrónt, hanem hogy ellenőrizze, mit szolgálnak fel ma számára. Őt ajtónyitónak használta, s aztán faképnél hagyta.

A fény a mosdóban világos, a tükrök fényesek. Gertrud hideg vízzel mossa meg az arcát, utazásra készen. Az eső alábbhagyott. Jobbra és balra az út mentén fekete-fehér

foltos marhák, közöttük agyagosan a tengerbe meánderező folyók. Barátaik a kocsipárnának dőlnek. Elragadó a vár, egészen elragadó.

Gertrud hallgat.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A pillangólábú

Hajnaltájt Helenének rendkívül valóságghú álma volt.

Azt álmodta, hogy most is, mint oly gyakran, tátott szájjal aludt, és kiszáradt torokkal ébredt. Felkelt, hogy igyon egy korty vizet. A hálószoba ajtaja nyitva állt, s hogy Gustávot ne ébressze fel, halkán a lépcsőházba tapogatózott.

Az előtér napos-világos volt. Nem emlékezett rá, hogy felkapcsolta volna az égőt, de nem is jutott volna eszébe soha senkinek, hogy világítás nélkül botorkáljon le a meredek lépcsőn a konyhába. Tehát ő is automatikusan gyűjtötte meg, úgymint már nem is emlékezett rá. Amíg ezt végiggondolta, nem érzett nyugtalanságot. Tekintete még álmossággal pásztázta a meghitt környezetet. A lépcsőforduló itt a tetőtérben kis helyiséggé szélesedett, amelyből ajtók nyíltak a padlásra és a tágas hálószobára. A sima hajópadlót mézszárgára pácolták, csakúgy, mint a lépcsőt és a fapadlót is, mely idefent egy rézsútos tetőablak alatt nyitott galériában végződött. Egy filodendron nyúlt fel a tetőablakhoz, amelyet, talán az ablaktisztítás kivételével, sohasem nyitottak ki.

Helene rögtön észrevette. Vagy mondjuk inkább: észlelte – mivel az észlelés széles körű folyamat, nem úgy, mint a látás, mely tudatosan a szemhez rendelt. Helene nyomokat észlelt.

A padló szőke erezetén jól kivehető patanyomok látszottak: sötétek, pontosak, ugyanakkor hihetetlenül könnyűek, mint az intarzia vagy egy kínai tusrajz. S ugyanolyan lendületesek. Egy párosujjú pata nyoma látszott, mint amilyen például a szarvasé vagy az özé. Helene tévedhetetlenül

tudta azonosítani a nyomokat, mivel a biológia egyike volt erősségeinek.

Ugyanilyen csalhatatlanul állapította meg azt is, hogy nem valamiféle ismerős állat járt itt, mivel a patanyomok alakja és nagysága különbözött. Egyik-másik őzre vallott, némelyik szinte tenyéryni nagyságú és tulipánformájú volt, ám Helene biztosra vette, hogy a váltakozó nyomokat ugyanaz az állat hagyta maga után.

A nyomokból ritka élénkség sugárzott. Helene érezte a könnyű lábakat, érzékelte az állat jelenlétét, mozgását. A kecses lény a lépcsőfordulótól kissé jobbra ugrott, majd – talán kíváncsian? – be a nyitott hálószobába, aztán kisvártatva újra ki az előtérbe, a napfényre.

Ez az észlelés csak néhány másodperctöredékig tartott, pont annyi ideig, amennyire Helenének szüksége lett volna vagy szüksége volt a villany felkapcsolásához. Nem csodálkozott. Örömteli, várva várt és végre beteljesült meglepetés érzése töltötte el. Lement a lépcsőn, ivott néhány korty vizet szándéka szerint, és a félig telt pohárral visszatért a tetőtérbe.

Itt megváltoztak a patanyomok. Onnan, ahol az előbb megszűntek, jobbra szökelltek, a tetőablak felé. Az ablak most nyitva állt, kitámasztva. Az ablakkilincsre egy nagy cetli tűzve, mely egy iskolai füzet kitépett lapjára hasonlított. Rajta meg repdeső betűkkel ez a szó: KÖSZÖNÖM.

Helenét izgalom fogta el. Felébresztette Gustavot, kituszkolta az előtérbe, megmutatta neki a nyomokat és a kitámasztott tetőablakot, ám Gustav ezt csak kába hümmögéssel nyugtázta.

Miután Helene megnyugodott, lefeküdtek, mert a vilány eloltása után látták, hogy még alig virrad; nemsokára ismét elaludtak.

Az elkövetkező időben Helene derűs hangulatban volt. Valahányszor feljött a tetőtérbe, világosan látta maga előtt az álombeli nyomokat, annyira beleivódtak. Mintha egy könnyű lény hívását és élenkségét érezte volna. Boldogboldogtalannak erről az álmáról mesélt, még a varrónőnek is, aki a ruháit szokta átalakítani: egy szűkszavú, fiatal vidéki asszonynak.

– Ne mondja! – ez volt az egyedüli, udvariasan közönyös válasz, amire Helene számíthatott. De ez nem zavarta, mert – ha őszinte akart lenni –, az átélt eseményt így nem pusztán közléskényszerből ismételte, hanem azért, hogy újra és újra megízlelje.

Előtte térdelt a varrónő, körülötte anyagfancsikák, ajkai közé néhány gombostű préselve. Jobb kezével ütemes egymásutánban vette a készenlétben álló tűket, és tűzte őket a szoknyaaljba, amelyet a bal kezével fogott. Miután elfogyott a szájában tartott gombostűkészlet, felállt és leporolta a térdét.

– A tető fejet jelent – mondta. – Ami a tető alatt zajlik, az az Ön fejében megy végbe. Tehát ötletek... – Bizonytalan kézmozdulatot tett. – Fantázia, kreativitás...

S ezzel a témáról nem ejtett több szót. Csendben vette az ollót, és erőteljesen, de megfontoltan vágott bele a várakozó anyagdarabba. Az ollóélek fémes nyisszenése szédarabolta a kis szobát.

Helene csendben állott. Eszébe sem jutott volna, hogy pont ennek a személynek a szájából hallja a „fantázia” szót. És meglepődött, hogy ez a nő egyáltalán ismerte a „kreativitás” kifejezést. De rögtön elszégyellte magát e gondolat miatt. A csoda végül is mindenütt kisarjad, még a jelenték-

telen vagy a rejtett dolgokban is. S azért, amiért senki sem tud róla, még nem kevésbé csodálatos.

Elmélázva ment haza, és az életén gondolkozott. Ő is csak egy jelentéktelen asszony volt. Ugyan mit tett ő mindazért, amit általában LÉNYEGES-nek hívnak?

Igaz, hogy ötletgazdag volt, alkalmazkodó és ügyes a mindennapi élet küzdelmeiben. Csakhogy a rögtönzőképesség már fantázia lenne?

A varrónő szavai különös nyugtalanságot keltettek benne, mely óráról órára nőtt. S míg odakint a napok többkevesebb örömteli tevékenység közepette teltek a maguk teljességében, mint mindig, Helenében ellentétes irányú áramlatok, vízesések s örvények keletkeztek. Állandó várakozásban élt, ami – úgy tűnt – kitágította a látómezejét, és megnyitotta a szívét. Rések nyíltak fel – váratlanul –, s a már századszor megélt dolgok ismét újnak tündek. Meglepetten kapta fel a fejét, amikor ágynemű-szellőztetéskor kinyitotta az ablakot. Odakint a tejszerű őszi ködben a szomszéd nyírágseprűje halkan kaparászott.

Helene kihajolt, és hagyta, hogy az ismert zaj soha nem hallottként susogjon felé. Aztán lement a konyhába. A fiókban fél tucat különböző reklámgolyóstoll mellett egy régi, vonalas iskolai füzet feküdt. Kinyitotta, s beleírt egy verset.

*Ily egyszerű volt.
És ilyen nehéz.*

Az izgalom örvényei feloldódtak, s ő majdnem szédelegve, mindenesetre holtfáradtan támoltygott ki a nappaliban a díványra, amelyen kimerülten elaludt.

Az álom egy versről szólt.

A vers Helenét a tetőtérben látott pillangókönnyű pata-nyomokra emlékeztette. S hogy e vers keresztüláramolhatott rajta, úgy fogadta, mint drága ajándékot. Ha csak rágondolt, vidám melegség töltötte el.

Amikor megérkezett a tavasz, kivette a fiókból a füzetet, és kiment a kertbe, mely szürkésbarnán és jelentéktelenül terült a lába elé. Még rejtekén szendergett, de máris tele volt étellel, mely arra várt, hogy feltörhessen belőle. Napfényes idő járta, s egy friss, pajkos szél fújdogált, mely mindent megcibált, s mindent meg akart kaparintani. Még a vonalas lapot is, amelyet Helene a füzetből tépett ki.

Nehezen tudta meggyújtani a gyufát, és addig égetni, míg a láng belekapott a papírba. A papírlap fellobbant, s a szél darabokra szaggatta, melyek, mint nagy, parázsló pelyhek, tovalibegtek.

– Köszönöm – mondta Helene hangtalanul.

Majd visszament a házba anélkül, hogy megfordult volna.

*A csoda végül is mindenütt kisarjad,
még a jelentéktelen vagy rejtett dolgokban is.
S azért, amiért senki sem tud róla,
még nem kevésbé csodálatos.*

A pillangólábú Christl Greller elbeszélései

Christl Greller író 1940. december 18-án született Bécsben, jelenleg is ott él. Korábban a reklámszakmában dolgozott, csak 1995 óta határozta el, hogy verseket és prózát ír. Több irodalmi díj nyertese, művei folyamatosan jelennek meg irodalmi lapokban, elhangzanak a rádióban, ausztriai és magyarországi felolvasásokon.

Jelen novelláskötet eredetije 1998-ban jelent meg *Der Schmetterlingsfüßler (A pillangólábú)* címmel. Ezt követi 2002-ben regénye, a *Nachtvogeltage (Bagolynapok)* és újabb elbeszélései *Schatten werfen (Árnyat vetni)* címmel. Végül verseskötetének magyar fordítása, a *Törések (Brüche/Aufbrüche)* 2002-ben.

Wolfgang BAUER ismert osztrák író felfedezettje, aki így írt róla: „Finom, igénytelen írásmódjában egyszerre sok minden vibrál, ami együttesen irodalmat alkot: a történet átjátszik történet-nélküliségbe, a krimi-feszültség megfigyelésbe; a látszólagos feszültség, mely meglepő módon semmiben sem oldódik fel, műcsattanóvá válik”.

Christl Greller „pregnans rövid költeményei pillanatfelvételek: egyszer a percet rögzítik, másszor a történet. Nagy minidramáiban a természettel foglalkozik – az emberi természettel is” – nyilatkozza a neves osztrák író, Georg KÖVARY a szerzőről verseiről.

Hasonlóképpen az öregség és az öregedés is olyan téma nála, mely árnyat vet mindenre. A *Schatten werfen* című kötet cselekményének középpontjában a sorsszerűség áll, az emberek félelmei, vágyai. „Az egymás után sorakoztatott rövidprózák csak látszólag önmagukba zártak, a cselekménynek nincs jelentősége, csak vázként van jelen, a szófukar nyelv bepillantást enged a gondolatok műhelyébe, az érzések és képzettársítások világába. Az alakok átéli az eseményeket, ám nincs idejük feldolgozni azokat. A jövőből múlt lesz, mielőtt még esélye lenne jelenné válni” – írja Barbara VANEK a *Schatten werfen* című kötetről.

A *Nachtvogeltage* című regény „kísérlet arra, hogy emléket állítson – de semmiképp sem hamis dicsőséget, – ama letűnt nemzedéknek, mely 1945-ben még épp csak a világon volt, s az ezredfordulón már a nyugdíjazás küszöbén áll” – ajánlja Helmut Stefan MILLETICH e könyvet.

Christl Greller neve Magyarországon is ismert, mivel több alkalommal bemutatkozhatott nálunk. A filológusokéltól eltérő magatartással keresett utat a közönség felé: igencsak leleményesnek bizonyult, amikor magyarországi felolvasásait eddig három különböző főiskolán tartotta meg – felismerve azt az igényt, hogy ezzel a nyelvtanulást is szolgálja. A három felolvasás mind nyelv- és irodalomoktatási, mind pedagógiai szempontból tanulságokkal szolgált, számos kérdést vetett fel a hallgatóságban: hogyan ír a szerző, mit ért ihleten, és ki vagy mi a „pillangólábú”.

A jelen kötet címadó novellája, *A pillangólábú* ugyanis az ihlet mibenlétét ragadja meg.

*

Mindennapi életünk, úgy tűnik, nem kínál már csodákat. Az ember reménytelenül él, mert nem tanulta meg, hogy csodára várjon. Pedig a nagy titkok mindig a hétköz-

napokban rejlenek. Csak néha oda kellene figyelni rájuk, egyszerűen csak időt kellene szakítani a felfedezésükhöz, s máris egy csodavilág nyílna meg előttünk.

Christl Greller izgalmas és változatos írásai olyan világba vezetnek bennünket, amely az első pillanatban mulandónak tűnik, de aztán megmutatkozik benne a szépség és a borzalom, szakadékok nyílnak meg és csodák mennek végbe. Az olvasó érdeklődését a fenyegetettség, a halál és a finom erotika közötti feszültség tartja ébren – és ezen a ponton az olvasó a különössel és a váratlannal találkozik.

Egyfajta aktualizált E. T. A. HOFFMANN-világ bontakozik ki Greller elbeszéléseiből, igaz, nem mágikus tükör által, mint Hoffmann meseregényében, *Az arany virágcserep*-ben. Valamiféle titokzatos hang csendülésére átsiklik a „normális” világ a mágia, a transzcendentális, a megfoghatatlan birodalmába. S mivel mai világunkat többnyire a technika uralja, a hoffmanni parányi, de félelmetes élőlények – a kis, törékeny, zöld kígyók vagy a titokzatos macskák – helyét mai világunk tárgyai foglalják el: egy rádió vagy egy fénymásoló gép (*Fehlkopien – Selejtmásolatok*), kis kvarcórák (*Der Uhrenmann – Az órásmester*) vagy egy varázserőt sugárzó villanykörte (*Das Rollo mit den Tulpen – A tulipános roló*).

Egy betörő egyszer csak a zene büvkörébe kerül és elefejtji, miért is hatolt be egy villába, csakúgy, mint a tolvajt rajtacsípni készülő rendőr (*Piano, piano*). A magára utalt, mindenkitől elhagyatott, elidegenedett mai ember életének nincs más értelme, mint a várakozás (*Der Wartende – A várakozó*) – jut el az író a felismeréshez. A lőtás-futásban eltelt élet után megismerjük a várakozás érzését: a valakire vagy senkire várást; a várakozást, mint a nyugalom egyetlen szent, félelmetes és feltöltő állapotát. A várakozó felismeri a

folytonos mozgásban eltöltött élet értelmetlenségét, és megállapítja, hogy „mi állandóan csak a jövőre várunk türelmetlenül. A választott jövőre, amelyet vágyképeinknek megfelelően, kívánságunk szerint alakítunk: legyen meg a mi akaratunk”. Mintha istenekké váltunk volna. Mintha hatalmában lennénk egy transzcendentális hatalom általi mindenhatóságnak.

Így marad magára az Isten szerepét magáénak képzelő ember: magányos, türelmetlen lesz, s még a saját gondolataitól és vágyaitól is fél. „Ez az, amiért nem akarunk várni: mert gondolatban és óhajainkban mindig elébe vágunk az időnek. Az ember sohasem LENNI akar, hanem VÁLNI valamivé. Csakhogy a várakozás halk, és jelenhez kötött – különös, a szó így hangzik: jeLEN...”

A várakozással töltött pillanatok elviselhetetlenné válhatnak az olyan ember számára, aki mindig foglalatoskodik valamivel, ugyanis várakozás közben arra kényszerül, hogy önmagával foglalkozzon. A lelki nagyítóüveggel végzett önvizsgálat silány eredményhez vezethet: a vizsgálódó rájön, hogy túl kevés időt és energiát fordít magára, semhogy elégedett lehessen. A jelenből olyan jövőbe lép át, amilyenre senki sem vágyik. S egy megvilágosult pillanatában elfelejti, hogy álmok és vágyak hajtották. De ebben a pillanatban az ember megszűnik élni –, s ezzel Christl Greller rámutat az emberi élet hajtómotorjára: a vég nélküli emberi cselekvésre.

Nem ismerjük a bennünk mélyen rejlő uralkodni vágyást: egy asszony elhunyt szerettének a sírját gondolja, ám egy szép napon a tulajdonosi önérzetét – hisz gondoskodása folytán a sírt kizárólag a sajátjának tekinti –, megzavarja az elhunyt özvegye, akiről mindenki rég elfeledkezett már (*Grabpflege – Sírápolás*). A két nő közötti szakadékot

szemléletbeli különbség okozza: egyikük pusztán gyakorlati okokból a műanyag virágot kedveli, ám a másik elviselhetetlenül ízléstelennek tartja. A sír mellett hajba kapó két idős asszony megfélemedezik ottléte valódi okáról: az elhunyt iránti kegyeletről. Mély sértődöttségükben elhidegülnek a halottól; az incidens után jó néhány évvel egy tábla áll a síron: „'Amennyiben még érdekli Önöket a sír, kérem, jelentkezzenek a temetőgondnokságon.' / Ám a táblát senki sem méltatta figyelemre”.

Az ember nem ismer megbocsátást. Még önmagának sem bocsát meg. Szégyelli magát önmaga előtt és megkeseredik. Nem csoda. A rég letűnt idők csodatettei feledésbe merültek.

Ám Christl Greller rájuk emlékeztet: a már régen elfeledett csodákra.

Christl Greller bemutatása:

Önálló művek:

1. *Der Schmetterlingsfüßler. Elbeszélések.* Bécs: Passagen, 1998. – 168 p.
2. *Törések. Versek.* Ford. Balázs Ildikó². Miskolc: Felsőmagyarország, 2002. – 78 p.
3. *Nachtvogeltage. Regény.* Kismarton (= Eisenstadt): Roetzer, 2002. – 223 p.
4. *Schatten werfen. Elbeszélések.* Linz: Resistenz, 2002. – 88 p.
5. *Nur keine Zukunftsangst. Bohózat. = Die Brücke,* 105. (1999. január-február).
6. *Veränderung ist. Versek.* Linz: Resistenz, 2004. – 112 p.

Részvétel antológiákban:

1. *Die Wespenkönigin. Die Veilchen.* – In: *Querlande in.* Salzburg: Residenz, 1995.
2. *Der Schmetterlingsfüßler. Der Brombeerpflücker.* – In: *Falsche Helden.* Bécs: Passagen, 1995.

² Balázs Ildikó: a továbbiakban: B. I.

1. *Die Wespenkönigin. Die Veilchen.* – In: *Querlande in.* Salzburg: Residenz, 1995.
2. *Der Schmetterlingsfüßler. Der Brombeerpflücker.* – In: *Falsche Helden.* Bécs: Passagen, 1995.
3. *Die Flügel der Fantasie.* – In: *Die Spur des Gauklers in den blauen Mond.* Ahlhorn: Geest, 2001.
4. *Aus dem Haus.* – In: *Kindheit. Frankfurter Bibliothek d. zeitgenössischen Gedichts.* Frankfurt/Main: Brentano Ges., 2001.
5. *Weihnachten.* – In: *Ausgewählte Werke, IV.* München: Nationalbibliothek des deutschsprachigen Gedichts, 2001.
6. *Weihnachten.* – In: *Weihnachten. Frankfurter Bibliothek d. zeitgenössischen Gedichts.* Frankfurt/Main: Brentano Ges., 2002.
7. *Die Friedens-tauben.* – In: *Krieg und Frieden. Frankfurter Bibliothek d. zeitgenössischen Gedichts.* Frankfurt/Main: Brentano Ges., 2003.
8. *Im Versteck.* – In: *Jahrbuch für das neue Gedicht, Frankfurter Bibliothek d. zeitgenössischen Gedichts.* Frankfurt/Main: Brentano Ges. 2003.
9. *Weißer Gänge.* – In: *Ausgewählte Werke VI.* München: Nationalbibliothek des deutschsprachigen Gedichts, 2003.
10. *Das Land der unbegrenzten Möglichkeiten.* – In: *ALTER / Konkursbuch 40.* Berlin: Literarische Gesellschaft, 2003.
11. *Nachtleben, schwarzweiss. Himmel über Wien.* – In: *Stadtlandschaften.* Innsbruck: Literarische Gesellschaft Turmbund, 2003.

Díjak:

1. Max von der Grün elismerés-díj a Munka Világának Irodalmáért, 1998.
2. Luitpold Stern támogatási díj, 1998.
3. BEWAG lírapályázati díj, 1998.
4. Az Osztrák Írószövetség 2002-es verspályázatán I. díj

A szerző műveiről szóló könyvismertető:

1. B. I.: *A hétköznapi titkok írója. Christl Greller prózája.* = Észak-Magyarország, (2001. április 23).
2. B. I.: *Hétköznapi csodavilág (A pillangólábú).* – In: *Sárospataki Pedagógiai Füzetek 20.* ME-CTFK: 2001.
3. B. I.: *Alltägliche Wunderwelt (Der Schmetterlingsfüßler).* = wortlaut.de *Göttinger Zeitschrift für neue Literatur.* Göttingen: Hainholz, 2001; <http://www.hainholz.de/wortlaut/greller.htm>
4. KÓSANÉ OLÁH Júlia: *„Mert a csoda végül is mindenhol kicsírázik” (Törések).* = *Könyvtári Kis Híradó. A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei könyvtárak lapja,* VII/2. (2002. június).
5. TUSNÁDY László: *Félelem és boldogság találkozása (Törések).* = *Erdélyi Napló,* (2002. július 30).

6. *Törések*. – In: *Új könyvek. Könyvtárak állománygyarapítási tanácsadója*, 2002/16. Budapest: Könyvtári Intézet – Könyvtárellátó, 2002.
7. KÖVARY, Georg: *Brüche/Aufbrüche. Törések*. = *Literarisches Österreich. Organ des Österreichischen Schriftstellerverbandes*, Wien, 2002/II.
8. VANEK, Barbara: *Christl Greller: Schatten werfen*. = *oö.planet*, XXV, (2002. november 2. – 2003. január 3).
9. B. I.: *Neue Frauenliteratur. Prosa und Lyrik der Wiener Autorin Christl Greller*. – In: *Werkstatt. Arbeitspapiere zur Germanistischen Sprach- und Literaturwissenschaft*, 2003/4.

Balázs Ildikó

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Tartalomjegyzék

Éjerdő	5
Piano, piano.....	16
A tulipános roló.....	28
Az órásmester.....	39
A várakozó	42
Selejtmásolatok	48
A málnaszedő	61
Stefan háza	66
Sétautazás.....	77
Sírápolás.....	80
Senki odalent.....	94
Tökéletes harmónia	103
Cath y Castell	107
A pillangólábú	115
Balázs Ildikó: A pillangólábú. Christl Greller elbeszélései.....	120

Christl Greller íróő 1940. december 18-án született Bécsben, jelenleg is ott él. Korábban a reklámszakmában dolgozott, csak 1995 óta határozta el, hogy verseket és prózát ír. Több irodalmi díj nyertese, művei folyamatosan jelennek meg irodalmi lapokban, elhangzanak a rádióban, ausztriai és magyarországi felolvasásokon.

Jelen novelláskötet eredetije 1998-ban jelent meg *Der Schmetterlingsfüßler* (A pillangólábú) címmel. Ezt követi 2002-ben regénye, a *Nachtvogeltage* (Bagolynapok) és újabb elbeszélései *Schatten werfen* (Árnyat vetni) címmel. Végül verseskötetének magyar fordítása, a *Törések* (Brüche/Aufbrüche) 2002-ben.

Ára: 1800.- Ft